

Natura 2000-gebied Strabrechtse Heide & Beuven

De Staatssecretaris van Economische Zaken

Gelet op artikel 3, eerste lid, en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op het Uitvoeringsbesluit van de Commissie 2013/26/EU van 16 november 2012 op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, tot vaststelling van een zesde bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEU 2013, L 24/379);

Gelet op artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (PbEU 2010, L 20);

Gelet op artikel 10a van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Strabrechtse Heide & Beuven**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire habitattypen zijn met een sterretje (*) aangeduid:
  - H2310 Psammofiele heide met *Calluna* en *Genista*
  - H2330 Open grasland met *Corynephorus*- en *Agrostis*-soorten op landduinen
  - H3110 Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten (*Littorelletalia uniflorae*)
  - H3130 Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het *Littorelletalia uniflorae* en/of *Isoëto-Nanojuncetea*
  - H3160 Dystrofe natuurlijke poelen en meren
  - H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*
  - H4030 Droge Europese heide
  - H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
3. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende soort opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire soorten zijn met een sterretje (*) aangeduid:
  - H1831 Drijvende waterweegbree (*Luronium natans*)

Artikel 2

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, eerste en tweede lid, van de Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (PbEU 2010, L 20) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart als zodanig aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Strabrechtse Heide & Beuven**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende vogelsoorten opgenomen in bijlage I, bedoeld in artikel 4, eerste lid, van Richtlijn 2009/147/EG:
  - A021 Roerdomp (*Botaurus stellaris*)
  - A022 Woudaap (*Ixobrychus minutus*)
  - A127 Kraanvogel (*Grus grus*)

Artikel 3

1. Dit besluit gaat vergezeld van een Nota van toelichting inclusief bijlagen en een kaart die integraal deel uitmaken van dit besluit.
2. De in de artikelen 1 en 2 genoemde speciale beschermingszones vormen samen het Natura 2000-gebied **Strabrechtse Heide & Beuven**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in de Nota van toelichting.

Artikel 4

1. De bekendmaking van dit besluit geschiedt in de Staatscourant.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
w.g. Sharon A.M. Dijkema
d.d. 25 april 2013

Dit aanwijzingsbesluit en de daarbij behorende Nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd. De exacte periode en locatie worden vermeld in de bekendmaking die wordt gepubliceerd in de Staatscourant en in de advertentie die wordt gepubliceerd in gedrukte media en op internet.

Het aanwijzingsbesluit kan digitaal worden ingezien via de website www.rijksoverheid.nl/natura2000.

Belanghebbenden die hun zienswijze als bedoeld in artikel 3:15 van de Algemene wet bestuursrecht naar voren hebben gebracht of die het redelijkerwijs niet verweten kan worden geen zienswijze naar voren te hebben gebracht, kunnen gedurende zes weken ná de bekendmaking beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA te Den Haag.

Nota van toelichting van het Natura 2000-gebied Strabrechtse Heide & Beuven waarin opgenomen:

Nota van toelichting bij de aanwijzing van Strabrechtse Heide & Beuven als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna en hierna te noemen de Habitatrichtlijn, alsmede Nota van toelichting bij de aanwijzing van Strabrechtse Heide & Beuven als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 30 november 2009¹ inzake het behoud van de vogelstand en hierna te noemen de Vogelrichtlijn

1 INLEIDING

Met dit besluit wordt het gebied Strabrechtse Heide & Beuven aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn. Tevens wordt een deel van het gelijknamige gebied als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn aangewezen. Het gebied wordt ook aangewezen als het Natura 2000-gebied Strabrechtse Heide & Beuven, waarbij instandhoudingsdoelstellingen worden toegevoegd.

In artikel 1 van het besluit staat de naam van het gebied en worden de habitattypen en habitatsoorten opgesomd, waarvoor het gebied is aangewezen. In artikel 2 staan de vogelsoorten opgesomd, waarvoor het gebied is aangewezen.

In artikel 3 van het besluit wordt de term Natura 2000-gebied geïntroduceerd en wordt bepaald dat er voor het gebied een instandhoudingsdoelstelling verwezenlijkt dient te worden. Deze doelstelling heeft zowel betrekking op de in artikel 1 opgesomde habitattypen en habitatsoorten als op de in artikel 2 opgesomde vogelsoorten. De vogels waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn vastgesteld, zijn geselecteerd aan de hand van de criteria die destijds zijn gebruikt bij de aanwijzing van de Vogelrichtlijngebieden in 2000. In dit deel van het besluit is het Natura 2000-gebied Strabrechtse Heide & Beuven gevormd uit het Habitatrichtlijngebied en het Vogelrichtlijngebied, waarbij instandhoudingsdoelstellingen zijn toegevoegd. De instandhoudingsdoelstellingen staan in de Nota van toelichting.

Artikel 4 regelt de bekendmaking en de inwerkingtreding van dit besluit.

In hoofdstuk 2 van deze Nota van toelichting worden de aanwijzingen op grond van de Habitat- en Vogelrichtlijn kort toegelicht. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 een gebiedsbeschrijving gegeven en wordt ingegaan op eventuele grenswijzigingen ten opzichte van het ontwerpbesluit en de aanmelding als Habitatrichtlijngebied. Tevens wordt in hoofdstuk 3 de bij dit besluit behorende kaart toegelicht. In hoofdstuk 4 wordt een opsomming gegeven van habitattypen en soorten waaraan het gebied zijn betekenis ontleent. Eventueel doorgevoerde wijzigingen worden in bijlage B van een toelichting voorzien.

Een belangrijk onderdeel van de Nota van toelichting is de opsomming van de instandhoudingsdoelstellingen in hoofdstuk 5. Allereerst worden de algemene doelstellingen geformuleerd en vervolgens staan de instandhoudingsdoelstellingen van de in het gebied aanwezige habitattypen en soorten vermeld. Er wordt aangegeven in welke richting de instandhoudingsdoelstelling zich zal moeten ontwikkelen. Daarvoor worden de termen "behoud", "uitbreiding" en "verbetering" gebruikt. Voor een habitatype wordt de verdeling gemaakt in oppervlakte en kwaliteit, zodat de aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een habitatype altijd in de vorm van "behoud" of "uitbreiding" van de oppervlakte en van "behoud" of "verbetering" van de kwaliteit wordt gegeven. Voor soorten is het leefgebied medebepalend en geldt een

---

¹ Dit betreft een geconsolideerde versie van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979, inclusief wijzigingen die sindsdien op de Richtlijn van toepassing zijn. Met uitzondering van de bijlagen en verwijzingen is de tekst van de Richtlijn inhoudelijk niet gewijzigd.

verdeling in omvang en kwaliteit van het leefgebied. De aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een soort is altijd in de vorm van "behoud" of "uitbreiding" van de omvang van het leefgebied en van "behoud" of "verbetering" van de kwaliteit van het leefgebied ten behoeve van "behoud" of "uitbreiding" van de populatie.

Daarnaast zijn aan de Nota van toelichting drie bijlagen toegevoegd. Ook de bijlagen maken integraal onderdeel uit van het besluit. Bijlage A laat zien welke terreindelen zijn vervallen of zijn toegevoegd als onderdeel van de speciale beschermingszone in de zin van de Vogelrichtlijn (in deze Nota van toelichting niet van toepassing). Bijlage B is toegevoegd naar aanleiding van zienswijzen en omvat een nadere onderbouwing van de wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de selectie als Habitatrictlijngebied en toewijzing van en wijzigingen in instandhoudingsdoelstellingen. In bijlage C wordt naar aanleiding van de ontvangen zienswijzen een nadere onderbouwing van het besluit gegeven. De gebiedsspecifieke behandeling van zienswijzen in deze bijlage beperkt zich tot de punten die direct van invloed zijn op dit aanwijzingsbesluit.

2 AANWIJZINGEN HABITAT- EN VOGELRICHTLIJN

Door middel van dit besluit wordt het gebied Strabrechtse Heide & Beuven aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn (verder aangeduid als "Habitatrichtlijngebied"). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze Richtlijn, waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam "Strabrechtse Heide en Beuven" en onder nummer NL1000024 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio². Het gebied is onder meer aangewezen voor één prioritair habitatype in de zin van artikel 1 van de Habitatrichtlijn.

Door middel van dit besluit wordt het gebied Strabrechtse Heide & Beuven eveneens aangewezen als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn (verder aangeduid als "Vogelrichtlijngebied"). Het gebied kwalificeert als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn, omdat het gebied behoort tot één van de vijf belangrijkste pleisterplaatsen voor de kraanvogel in Nederland³. Het gemiddeld seizoenmaximum over de periode 1994-1998 bedroeg 72 exemplaren⁴. Over de periode 2000-2004 bedroeg dit gemiddelde 70⁵.

Het Natura 2000-gebied Strabrechtse Heide & Beuven (landelijk gebiedsnummer 137) omvat derhalve het Vogelrichtlijngebied Strabrechtse Heide & Beuven en het Habitatrichtlijngebied Strabrechtse Heide & Beuven. Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrichtlijn en onder de Vogelrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen, habitats van soorten en de leefgebieden van vogels in een gunstige staat van instandhouding behouden of, in voorkomend geval, herstellen. De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 doelendocument (2006)⁶. Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en (vogel)soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 profielendocument (2008)⁷.

Het Natura 2000-gebied Strabrechtse Heide & Beuven ligt in de provincie Noord-Brabant en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Geldrop-Mierlo, Heeze-Leende en Someren.

2.1 Beschermd natuurmonumenten

Ingevolge artikel 15a, tweede en derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt van rechtswege de status van het hieronder aangegeven natuurmonument⁸.

Het beschermd natuurmonument Beuven is aangewezen op 12 augustus 1991 (NMF-91-7518; Stcr. 1991, nr. 160).

Op grond van de wet heeft de instandhoudingsdoelstelling voor de gedeelten van het Natura 2000-gebied waarop de aanwijzing als natuurmonument van toepassing was, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals deze waren vastgelegd in het vervallen besluit (zie verder hoofdstuk 5). De gebieden, die in het verleden als natuurmonument zijn aangewezen, zijn op de bijgevoegde kaarten ook als zodanig te herkennen.

² Beschikking van de Commissie van de Europese Gemeenschappen van 7 december 2004 tot vaststelling, op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, van de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (2004/813/EG). PB EU 2004, L 387/1. Laatstelijk vervangen door Uitvoeringsbesluit van de Commissie 2013/26/EU van 16 november 2012 tot vaststelling van een zesde bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEU 2013, L 24/ 379).

³ Twee andere gebieden die aan dit selectie criterium voldoen, zijn Engbertsdijkvenen en Groote Peel. Voor methode van selectie en begrenzing van Vogelrichtlijngebieden wordt verwezen naar de Nota van Antwoord Vogelrichtlijn (2000), bijlage 1, Selectiecriteria en methode van begrenzing.

⁴ Beintema & Schekkerman (2001), Nadere toetsing van aanwijzing en begrenzing van negen Vogelrichtlijngebieden. (Alterra-rapport 328) Alterra, Wageningen.

⁵ SOVON & CBS (2006), Trends van vogels in het Nederlandse Natura2000 netwerk, SOVON, Beek.

⁶ Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 doelendocument. Duidelijkheid bieden, richting geven en ruimte laten. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

⁷ Ministerie van LNV (2008): Natura 2000 profielendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

⁸ De oude wet kende zowel staatsnatuurmonumenten als beschermde natuurmonumenten. Dit verschil is in de huidige wet komen te vervallen.

3 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

De Strabrechtse Heide bestaat grotendeels uit glooiend dekzandlandschap, met daarnaast een deel stuifzandlandschap. Het gebied wordt gekenmerkt door een afwisseling van droge stukken met heide (waarvan een klein deel op voormalig stuifzand), kleine stuifzanden en laagtes met natte heide en vennen. In het oosten van het gebied ligt het Beuven, het grootste ven van ons land. Hier is één van de eerste venherstelprojecten uitgevoerd, wat geleid heeft tot de terugkeer van zeldzame plantensoorten. In dit ven wordt water uit de Peelrijt via een bezinkingsbekken ingelaten. Een aantal vennen wordt deels gevoed door lokale kwel. De omringende bossen van het gebied bestaan vooral uit grove dennen. Aan de noordwestkant van het gebied ligt het beekdal van de Kleine Dommel, met alluviale bossen, wilgenstruweel, moerasruigten en vochtige schraallanden.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Strabrechtse Heide & Beuven behoort tot het Natura 2000-landschap "Hogere zandgronden en ten dele tot Beekdalen".

De ligging van de habitattypen en van de leefgebieden van de soorten (paragraaf 4.4) waarvoor het gebied is aangewezen, vormt het uitgangspunt voor de begrenzing van de Habitatrichtlijngebieden. Dit is inclusief terreindelen die van mindere kwaliteit zijn. Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren, alsmede terreindelen die noodzakelijk worden geacht om de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten in stand te houden en te herstellen⁹.

Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houden met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna¹⁰.

De grenzen van Vogelrichtlijngebieden worden bepaald door het gebruik dat de aanwezige bijlage I-soorten ervan maken, waarbij wordt uitgegaan van landschapsecologische eenheden en de biotoopeisen van de betrokken vogelsoorten.

Strabrechtse Heide & Beuven is aangewezen als Vogelrichtlijngebied vanwege de aanwezigheid van natte heide en vennen, die het leefgebied vormen van een aantal in artikel 4 van de Richtlijn bedoelde vogelsoorten. Het vormt als geheel het leefgebied van drie soorten van Bijlage I (artikel 4.1). De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied is zo gekozen dat een in landschappelijk en vogelkundig opzicht samenhangend geheel is ontstaan dat voorziet in de beschermingsbehoefte met betrekking tot het voortbestaan en voortplanten van bedoelde vogelsoorten¹¹.

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing van het Natura 2000-gebied Strabrechtse Heide & Beuven is op de bijbehorende kaart aangegeven (datum kaartproductie: 4-4-2013). Op hoofdlijnen bestaat het gebied uit het heide- en vennengebied ten oosten van Geldrop en Heeze dat onder meer bestaat uit de Braakhuizensche Heide, Strabrechtse Heide en Lieropsche Heide met het Beuven. De noordgrens wordt gevormd door de rijksweg A67 en de zuidgrens door de Somerense Weg. Ook een gedeelte van het beekdal van de Kleine Dommel (of Rul) maakt deel uit van het gebied. Het Vogelrichtlijngebied betreft alleen het heide- en vennengebied ten zuidoosten van de Strabrechtse Dijk.

Het Natura 2000-gebied beslaat een totale oppervlakte van ongeveer 1.840 ha, waarvan ongeveer 760 ha ook als Vogelrichtlijngebied is aangewezen. Voor de exacte oppervlakten wordt verwezen naar de legenda van de bij dit besluit behorende kaart. Deze cijfers betreffen bruto-oppervlakten omdat bij de berekening

⁹ De begrenzingsmethodiek is verder uitgewerkt in het Gebiedendocument (2004).

¹⁰ Hof van Justitie EG, 7 november 2000, First Corporate Shipping, zaak C-371/98, punten 16 en 25.

¹¹ De wijze van begrenzing van Vogelrichtlijngebieden is toegelicht in de Nota van Antwoord Vogelrichtlijn (2000), bijlage 1, Selectiecriteria en methode van begrenzing.

geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen. Het (voormalige) beschermd natuurmonument Beuven heeft een omvang van 375 ha en ligt in zijn geheel binnen het Natura 2000-gebied. De begrenzingen van het Vogelrichtlijngebied en het Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) zijn op de kaart op enkele technische punten verbeterd¹²:

- Bestaande bebouwing (inclusief erven en tuinen; reeds tekstueel geëxclaveerd) waar geen Natura 2000-waarden voorkomen, is waar mogelijk op grond van kadastrale of topografische lijnen ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht. (°)
- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- Overlap van 5 meter of minder met kadastrale percelen die grotendeels buiten het gebied zijn gelegen, is gelet op de kadastrale inschrijving¹³, waar mogelijk beperkt. Dit betekent dat aldaar de kadastrale lijn is aangehouden. Deze werkwijze is alleen gevolgd op plekken waar geen Natura 2000-waarden aanwezig zijn. (°)

Overige wijzigingen van meer dan 1 ha worden in de volgende alinea's toegelicht.

De volgende gebiedsdelen zijn aan het Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) toegevoegd:

- Bestaande en nieuwe natuur langs de Kleine Dommel tussen Geldrop en Heeze (16 ha) wegens aanwezigheid en uitbreiding van het habitatype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (H91E0C).
- Bestaande natuur (10 ha) aan de zuidzijde van het heidegebied langs de Somerense Weg (eigendom Brabants Landschap en Staatsbosbeheer) waardoor het beekgeleidende bos (H91E0C) langs de Reeloop geheel binnen de begrenzing komt te liggen (de beek vormde de grens) en een logischer begrenzing wordt gevolgd.

Ten opzichte van het ontwerpbesluit is het Vogelrichtlijngebied (binnen het Habitatrictlijngebied) uitgebreid (ruim 200 ha) omdat dit behoort tot het leefgebied van (pleisterende) kraanvogels (A127).

Ten opzichte van het ontwerpbesluit is de begrenzing van het Habitatrictlijngebied verder nog als volgt aangepast:

- De uitbreiding aan de westzijde van de Kleine Dommel (zie boven) is beperkt waardoor 38 ha voornamelijk bestaande uit cultuurgronden (veelal nieuwe natuur) geen deel meer uitmaken van het aangewezen gebied. Hier zijn geen actuele waarden aanwezig en het gebied is ook anderszins niet noodzakelijk voor de instandhouding van vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (H91E0C).
- In het noorden van het gebied ten westen van de Braakhuizense Heide is het gebied uitgebreid (23 ha) wegens aanwezigheid van het habitatype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (H4010A, onder andere met de bijzondere soort beenbreek). Ook overige (provinciale) natuurdoelen sluiten aan op het huidige begrensde gebied. Het betreft gronden in eigendom en beheer van het Brabants Landschap en Staatsbosbeheer.

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura 2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen de begrenzingen van Habitatrictlijngebied, Vogelrichtlijngebied en (voormalige) natuurmonumenten. Daar waar de kaart en de Nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaarttechnische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura 2000-gebieden aangegeven. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend (voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden).

¹² Wijzigingen aangeduid met (°) betreffen aanpassingen ten opzichte van het ontwerpbesluit.

¹³ Conform artikel 15 van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (Stb. 2004, 31) is dit besluit, wat betreft de kadastrale percelen die geheel of gedeeltelijk binnen het aangewezen gebied zijn gelegen, in de kadastrale registratie als beperking ingeschreven.

Voor de begrenzing van Natura 2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 wordt afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- Bebouwing betreft één of meer gebouwen of bouwwerken geen gebouwen zijnde. Gebouw: elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. Bouwwerk: elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is, of hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- Erven zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- Tuinen zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen, beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin, die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- Verhardingen kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen, erfverhardingen en steenglooiingen. Wegen betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten.
- Hoofdspoorwegen betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722). Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.

4 NATURA 2000-WAARDEN

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt allereerst een opsomming gegeven van de waarden waaraan het gebied zijn betekenis ontleent als Habitatrichtlijngebied en Vogelrichtlijngebied. Wat betreft de aanwijzing als Habitatrichtlijngebied wordt in paragrafen 4.2.1 en 4.2.2 een lijst gegeven van de habitattypen (met vermelding van de aanwezige subtypen) en soorten waarvoor het gebied is aangewezen¹⁴. Paragraaf 4.2.3 vermeldt de vogelsoorten waarvoor het gebied onder de Vogelrichtlijn is aangewezen. Op alle vermelde habitattypen en (vogel)soorten is een instandhoudingsdoelstelling van toepassing (zie hoofdstuk 5).

Vervolgens wordt in paragraaf 4.3 vermeld welke selectiecriteria op het Habitatrichtlijngebied van toepassing zijn en wordt onderbouwd waarom het gebied als Habitatrichtlijngebied is geselecteerd. Van elk habitatype en van elke soort waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet, wordt in bijlage B.3 in tekst en/of tabelvorm de betekenis (relatieve bijdrage) van het gebied afgezet tegen de betekenis van de andere Habitatrichtlijngebieden die aan de selectiecriteria voldoen. Ten slotte beschrijft paragraaf 4.4 de verspreiding van habitattypen en soorten binnen het gebied, ter onderbouwing van de gevolgde gebiedsbegrenzing van het Habitatrichtlijngebied.

4.2 Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen

4.2.1 Habitatrichtlijn: habitattypen (bijlage I¹⁵)

Het gebied is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitats opgenomen in bijlage I van de Habitatrichtlijn, waarvoor het gebied een bijdrage levert aan de instandhouding op landelijk niveau. Ten behoeve van de nationale uitwerking van de Habitatrichtlijn is een deel van de habitattypen verdeeld in subtypen, vanwege de zeer ruime variatie in fysieke omstandigheden en soortensamenstelling. De namen van de habitattypen en daarvan afgeleide subtypen zullen verder met hun verkorte namen worden aangeduid. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) en/of het ontwerpbesluit (2007) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting¹².

H2310	Psammofiele heide met <i>Calluna</i> en <i>Genista</i> <i>Verkorte naam</i> Stuifzandheiden met struikhei
H2330	Open grasland met <i>Corynephorus</i> - en <i>Agrostis</i> -soorten op landduinen <i>Verkorte naam</i> Zandverstuivingen
H3110	Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten (<i>Littorelletalia uniflorae</i>) <i>Verkorte naam</i> Zeer zwakgebufferde vennen
H3130	Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het <i>Littorelletalia uniflorae</i> en/of <i>Isoëto-Nanojuncetea</i> <i>Verkorte naam</i> Zwakgebufferde vennen
H3160	Dystrofe natuurlijke poelen en meren <i>Verkorte naam</i> Zure vennen
H4010	Noord-Atlantische vochtige heide met <i>Erica tetralix</i> <i>Verkorte naam</i> Vochtige heiden
- betreft het subtype:
H4010A Vochtige heiden (*hogere zandgronden*)

¹⁴ Prioritaire habitattypen en habitatoorten zijn in bijlagen I en II van de Habitatrichtlijn en in dit besluit aangeduid met een sterretje *.

¹⁵ Bijlagen I en II laatstelijk aangepast op 20 november 2006, Richtlijn 2006/105/EG, PbEG L 363, 20.12.2006, p. 368-405 (zie ook rectificatie PbEG L 80, 21.3.2007, p. 15).

H4030 Droge Europese heide (°)
Verkorte naam Droge heiden

H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
Verkorte naam Vochtige alluviale bossen

betreft het subtype:

H91EOC *Vochtige alluviale bossen (*beekbegeleidende bossen*)

4.2.2 *Habitatrichtlijn: soorten (bijlage II¹⁵)*

Het gebied is aangewezen voor de volgende soort opgenomen in bijlage II van de Habitatrichtlijn, waarvoor het gebied een wezenlijke functie in de levenscyclus vervult. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan de instandhouding op landelijk niveau. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) en/of het ontwerpbesluit (2007) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting¹².

H1831 Drijvende waterweegbree (*Luronium natans*)

4.2.3 *Vogelrichtlijn: vogelsoorten (bijlage I en artikel 4.2)*

Het gebied is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage I van de Vogelrichtlijn:

A021 Roerdomp (*Botaurus stellaris*) (°)

A022 Woudaap (*Ixobrychus minutus*) (°)

A127 Kraanvogel (*Grus grus*)

Wijzigingen ten opzichte van het ontwerpbesluit (2007) zijn verklaard in bijlage B.2 van deze Nota van toelichting¹².

4.3 **Habitatrichtlijn: waarden waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet**

4.3.1 *Habitattypen (bijlage I)*

Voor niet-prioritaire habitattypen opgenomen in bijlage I van de Habitatrichtlijn zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de "vijf belangrijkste gebieden" geselecteerd. Voor habitattypen welke verdeeld zijn in subtypen, geldt een aantal van "drie belangrijkste gebieden" per subtype. Voor prioritaire habitattypen¹⁴ geldt een aantal van "tien belangrijkste gebieden" en voor subtypen van prioritaire habitattypen een aantal van "vijf belangrijkste gebieden" per subtype. Verdeling in subtypen ten behoeve van de selectie is alleen toegepast indien de subtypen een verschillende verspreiding hebben en de beschikbare gegevens verdeling in subtypen toelaten. Voor enkele verspreid over het land voorkomende habitattypen, die in voldoende mate in gebieden zijn vertegenwoordigd welke voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd¹⁶. De betekenis van het gebied is afgemeten aan de aanwezige oppervlakte en zo nodig ook de representativiteit van het habitatype. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding¹⁷. In de onderstaande tabel zijn de habitattypen vermeld die bij de aanmelding hebben geleid tot selectie van het gebied en/of de habitattypen waarvoor het gebied op grond van de huidige gegevens en omstandigheden aan de selectiecriteria zou voldoen (zie ook bijlage B.3).

¹⁶ Habitattypen waarvoor geen gebieden zijn geselecteerd zijn: slijkgrasvelden (H1320) en ruigten en zomen, *moerasspirea* (H6430A) en ruigten en zomen, *droge bosranden* (H6430C).

¹⁷ De selectiecriteria zijn verder uitgewerkt in het Verantwoordingsdocument (2003).

Habitattype	X ^a	Y ^b	Landelijke oppervlakte ^c	Oppervlakte in Strabrechtse Heide & Beuven ^d	Oppervlakte in Yde gebied ^e	Selectie bij aanmelding
H2310	5	5	ca. 3.000	-	B1 (2-6%)	ja
H3110	5	4	ca. 35	A1 (15-30%)	B2 (6-15%)	ja
H3130	5	5	ca. 1.000	B1 (2-6%)	B1 (2-6%)	ja
H3160	5	5	ca. 500	B1 (2-6%)	B1 (2-6%)	nee
H4030	5	5	ca. 15.000	B1 (2-6%)	B1 (2-6%)	nee

- (a) Aantal gebieden dat maximaal voor dit habitattype kan worden geselecteerd volgens het criterium: "behorend tot de X belangrijkste gebieden" voor het betreffende habitattype.
- (b) Aantal gebieden dat op grond van de huidige gegevens en omstandigheden zou voldoen aan het onder (a) genoemde selectiecriterium ($Y < X$ indien er minder dan X gebieden zijn waarin het habitattype is vastgesteld of voorkomt in differentiërende omvang).
- (c) Geschatte landelijke oppervlakte van het (subtype van het) habitattype in hectaren.
- (d) Oppervlakte in het onderhavige gebied, uitgedrukt als percentage van de landelijke oppervlakte. (Niet ingevuld indien gebied niet één van de X belangrijkste gebieden is.)
- (e) Oppervlakte van het habitattype in het, in rangorde van aflopende betekenis, Yde belangrijkste gebied. (Niet ingevuld indien niet van belang voor de bepaling van de relatieve betekenis van het gebied, wanneer representativiteit in plaats van oppervlakte doorslaggevend was).

4.3.2 Soorten (bijlage II)

Voor niet-prioritaire soorten opgenomen in bijlage II van de Habitatrichtlijn zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de "vijf belangrijkste gebieden" geselecteerd. Voor prioritaire soorten¹⁴ geldt een aantal van "tien belangrijkste gebieden". Voor enkele verspreid over het land voorkomende soorten, die in voldoende mate in gebieden zijn vertegenwoordigd welke voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd¹⁸. De betekenis van het gebied is afgemeten aan de omvang van de aanwezige populatie. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding¹⁷. In de onderstaande tabel zijn de habitatsoorten vermeld die bij de aanmelding hebben geleid tot selectie van het gebied en/of de habitatsoorten waarvoor het gebied op grond van de huidige gegevens en omstandigheden aan de selectiecriteria zou voldoen (zie ook bijlage B.3).

Code	Soort	X ^a	Y ^b	Landelijke populatie ^c	% in Strabrechtse Heide & Beuven ^d	% in Yde gebied ^e	Selectie bij aanmelding
H1831	Drijvende waterweegbree	5	5	ca. 304	B1 (2-6%)	C (<2%)	nee

- (a) Aantal gebieden dat maximaal voor deze soort kan worden geselecteerd volgens het criterium: "behorend tot de X belangrijkste gebieden" voor de betreffende soort.
- (b) Aantal gebieden dat op grond van de huidige gegevens en omstandigheden zou voldoen aan het onder (a) genoemde selectiecriterium ($Y < X$ indien er minder dan X gebieden zijn waarin de soort is vastgesteld of voorkomt in differentiërende omvang).
- (c) Landelijke voortplantingspopulatie in exemplaren of aantal bezette kilometerhokken (km²).
- (d) Populatiegrootte in het onderhavige gebied uitgedrukt als percentage van de landelijke populatie. (Niet ingevuld indien gebied niet één van de X belangrijkste gebieden is.)
- (e) Populatiegrootte in het, in rangorde van aflopende betekenis, Yde belangrijkste gebied.

4.4 Verspreiding habitattypen en soorten in het Habitatrichtlijngebied

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied Strabrechtse Heide & Beuven is in het bijzonder bepaald aan de hand van de ligging van habitattypen en leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen (zie verder paragraaf 3.2). De verspreiding van de betreffende habitattypen en soorten binnen het gebied wordt in deze paragraaf globaal beschreven ter onderbouwing van de gevolgde begrenzing. Het is niet bedoeld als een uitputtende beschrijving.

Het merendeel van de droge heide in dit gebied wordt gezien de aard van de bodem gerekend tot het habitattype droge heiden (H4030). Slechts een klein deel komt voor op vaaggronden en behoort tot het habitattype stuifzandheiden met struikhei (H2310). Dit habitattype komt voornamelijk centraal gelegen in het gebied (de Galgeberg) voor, in mozaïek met zandverstuivingen (H2330). Het habitattype zeer

¹⁸ Soorten waarvoor geen gebieden zijn geselecteerd zijn: zeepriek (H1095), elft (H1102), zalm (H1106), bittervoorn (H1134) en kleine modderkruiper (H1149). Voor de platte schijfhoren (H4056) zijn geen gebieden geselecteerd omdat de soort bij de uitbreiding van de EU in 2004 is toegevoegd aan bijlage II.

zwakgebufferde vennen (H3110) komt voor in het Beuven, het grootste ven in ons land, hoofdzakelijk in het gehele noordelijke deel van het ven. De rest van het Beuven wordt ingenomen door het habitatype zwakgebufferde vennen (H3130). Buiten dit ven komen zwakgebufferde vennen (H3130) voor over geringe oppervlakte in enkele vennen op de Strabrechtse Heide. Verspreid over de heide in diverse vennen wordt het habitatype zure vennen (H3160) aangetroffen. Het habitatype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (H4010A) beslaat aanzienlijke oppervlakten in dit gebied (grootste aandeel in het zuiden van ons land) en vormt fraaie mozaïeken met de droge heide en vennen. In het beekdal van de Kleine Dommel komt in de oeverlanden en rond de Reeloop het habitatype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (H91E0C) voor.

Waarnemingen van de drijvende waterweegbree (H1831) zijn met name bekend uit het Beuven, waar de soort in het habitatype zwakgebufferde vennen (H3130) voorkomt.

5 INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

5.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip "instandhouding" wordt een geheel aan maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrichtlijn worden bij aanwijzing als Habitatrichtlijngebied "tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging".

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitatype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Voor zover van toepassing is daarbij aangegeven welke habitattypen en/of (vogel)soorten ten koste mogen gaan van andere habitattypen en (vogel)soorten. Bij broedvogelsoorten met een regionale doelstelling is in de toelichting aangegeven wat in een bepaalde periode de minimale en maximale bijdrage van het betreffende gebied aan het regionale doelniveau is geweest.

In bijlage B.4 van deze Nota van toelichting is een overzicht opgenomen van alle gebiedsdoelstellingen per habitatype en per (vogel)soort.

Voor de Natura 2000-gebieden zullen in beheerplannen instandhoudingsmaatregelen worden uitgewerkt die beantwoorden aan de gebiedsspecifieke ecologische vereisten van de betrokken natuurlijke habitats en (vogel)soorten.

Als verdere invulling van het stellen van prioriteiten zijn voor de acht onderscheiden Natura 2000-landschappen¹⁹ kernopgaven geformuleerd op grond van de daar voorkomende habitattypen en soorten, de landelijke betekenis van deze waarden binnen het betreffende landschap, de belangrijkste verbeteropgaven en de beïnvloedingsmogelijkheden. Per landschap omvatten ze de belangrijkste behoud- en herstelopgaven. De kernopgaven stellen prioriteiten ("richting geven") en geven overeenkomsten en verschillen tussen en binnen de gebieden aan. Zij hebben in het bijzonder betrekking op habitattypen en (vogel)soorten die sterk onder druk staan en/of waarvoor Nederland van groot of zeer groot belang is. De kernopgaven worden per Natura 2000-landschap behandeld en opgesomd in hoofdstuk 5 van het Natura 2000 doelendocument (2006).

---

¹⁹ Het Natura 2000-landschap van het gebied waarop dit besluit betrekking heeft staat vermeld in paragraaf 3.2 van deze Nota van toelichting.

5.2 Algemene doelen

Behoud en indien van toepassing herstel van:

1. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie;
2. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
3. de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
4. de op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

5.3 Habitatrichtlijn: habitattypen (bijlage I)

H2310 Stuifzandheiden met struikhei

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype stuifzandheiden met struikhei komt slechts plaatselijk voor en is over het algemeen van voldoende kwaliteit. Het habitatype is gebonden aan vaaggronden. Uitbreiding wordt niet mogelijk geacht omdat de oppervlakte reeds benut is.

H2330 Zandverstuivingen

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype zandverstuivingen bestaat in het gebied uit een afwisseling van begroeide en onbegroeide delen met een aantal kenmerkende soorten. Het betreft een klein stuifzand dat voor een groot deel recent is verbeterd, waardoor de oppervlakte en kwaliteit zijn toegenomen.

H3110 Zeer zwakgebufferde vennen

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype zeer zwakgebufferde vennen komt voor in het Beuven, het grootste ven in ons land. Dit ven is circa 20 jaar geleden opgeschoond, maar een duurzame waterkwaliteit (buffering) is nog niet gerealiseerd. Het habitatype beslaat momenteel een vrij groot gedeelte van het ven, maar vooral in matig ontwikkelde vorm. Door uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit zal het gebied in de toekomst een zeer grote bijdrage leveren aan het landelijke doel voor het habitatype.

H3130 Zwakgebufferde vennen

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype zwakgebufferde vennen komt voor in het Beuven en daarbuiten met matige kwaliteit en een geringe oppervlakte in diverse vennen op de Strabrechtse Heide. De kwaliteitsverbetering is met name van toepassing op de Strabrechtse heide.

H3160 Zure vennen

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype is in verschillende vennen goed ontwikkeld aanwezig. Behoud is hier voldoende.

H4010 Vochtige heiden

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A).

Toelichting Het betreft hier één van de gebieden met de grootste oppervlakte aan vochtige heiden, hogere zandgronden (subtype A) in het zuiden van ons land. De heide is op veel plaatsen in goede kwaliteit aanwezig, maar er is ook een aanzienlijk deel vergrast. Verbetering van de kwaliteit is zeer kansrijk.

H4030 Droge heiden

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting De uitgestrekte Strabrechtse Heide bestaat uit een afwisseling van droge heiden, vochtige heiden en vennen. De droge heide betreft merendeels dit habitatype en voor een klein deel stuifzandheiden met struikhei (H2310) en zandverstuivingen (H2330). Het betreft één van de grootste aaneengesloten heidevelden met dit habitatype in Nederland.

H91E0 *Vochtige alluviale bossen

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C).

Toelichting Het habitatype vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen (subtype C) is matig tot goed ontwikkeld (in de vorm van elzenbroekbos), en wel vooral in het beekdal van de Kleine Dommel. De oppervlakte kan hier worden uitgebreid (conform provinciale natuurdoelen) en de kwaliteit verbeterd. De instandhoudingsdoelstelling is niet op uitbreiding van de oppervlakte gezet omdat langs de Reeloop/Witte Loop (waar alleen matige kwaliteit aanwezig is) de oppervlakte mogelijk zal afnemen ten behoeve van herstel van het heide- en vennengebied.

5.4 Habitatrichtlijn: soorten (bijlage II)

H1831 Drijvende waterweegbree

Doel Behoud omvang en kwaliteit biotoop voor behoud populatie.

Toelichting Drijvende waterweegbree is al lange tijd bekend uit het Beuven, waar de soort in het habitatype zwakgebufferde vennen (H3130) voorkomt. Er lijkt hier een duurzame populatie aanwezig te zijn. Het gebied is landelijk van zeer groot belang. De soort zal mogelijk profiteren van herstel van het habitatype zwakgebufferde vennen in het gebied.

5.5 Vogelrichtlijn: broedvogels

A021 Roerdomp

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 5 paren (territoria).

Toelichting De roerdomp is van oudsher een broedvogel in dit gebied. Sinds 1994 wordt weer jaarlijks gebroed, maar van de jaren 2000 en 2001 ontbreken de gegevens. In de periode 1999-2003 waren er gemiddeld 5 territoria aanwezig. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Brabant ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A022 Woudaap

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 2 paren.

Toelichting In 1996 werd de woudaap voor het eerst gemeld. Daarna was de soort jaarlijks aanwezig in de periode 2001-2003 met respectievelijk 1, 2 en 2 paren. Het gemiddelde in de periode 1999-2003 was 1 broedpaar. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is behoud van het relatief hoge aantal uit de meest recente jaren gewenst. Het betreft een relatief geïsoleerde populatie en zowel in het gebied als in de regio is de draagkracht te gering voor een sleutelpopulatie, al lijkt er wel sprake van een kleinere, min of meer stabiele grensoverschrijdende populatie in de regio Noord-Brabant, Noord-Limburg en de visvijvercomplexen in Belgisch Limburg. Het is echter één van de weinige jaarlijkse bezette broedplaatsen in Nederland in deze eeuw.

5.6 Vogelrichtlijn: niet-broedvogels

A127 Kraanvogel

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Aantallen kraanvogels zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft met name een functie als slaappleaats voor deze soort. De Strabrechtse Heide & Beuven, de Grootte Peel en de Engbertsdijksvennen leveren de grootste bijdrage binnen het Natura 2000-netwerk. Trendgegevens van de soort zijn niet beschikbaar. De landelijke staat van instandhouding is zeer ongunstig vanwege de afname van het aantal pleisterplaatsen en het aantal pleisterende vogels. De landelijke aantallen nemen niet significant af, zodat een herstelopgave van de populatie in de aangewezen gebieden niet aan de orde is.

5.7 Beschermdenatuurmonumenten

Het Natura 2000-gebied omvat één of meer voormalige beschermdenatuurmonumenten (zie paragrafen 2.1 en 3.3 van deze Nota van toelichting). Ingevolge artikel 15a, derde lid, Natuurbeschermingswet 1998, heeft de bescherming van dat deel van het gebied, dat zijn status als beschermd natuurmonument heeft verloren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in het van rechtswege vervallen besluit. Voor zover deze doelstellingen Natura 2000-waarden betreffen (zoals opgenomen in paragraaf 4.2 van deze Nota van toelichting), maken deze deel uit van de in voorgaande paragrafen opgenomen instandhoudingsdoelstellingen. Indien de doelstellingen geen Natura 2000-waarden betreffen, houden deze doelstellingen, zoals de bescherming van het natuurschoon, hun zelfstandige betekenis. In een aantal gevallen is het niet mogelijk om zowel de doelen die voortkomen uit de aanwijzing als beschermd natuurmonument als de Natura 2000-doelstellingen te bereiken (bijvoorbeeld omdat dat om tegenstrijdig beheer vraagt). In deze gevallen hebben de Natura 2000-doelen voorrang om de Europeesrechtelijke verplichtingen na te komen.

Met de wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 op 18 maart 2010 (Stb. 2010, 135) is de uitwerking van de doelen van voormalige beschermdenatuurmonumenten in het beheerplan facultatief geworden, in plaats van dat daartoe een verplichting geldt. De van rechtswege vervallen besluiten zijn ter informatie aan het einde van dit besluit toegevoegd.

Bijlage A is niet van toepassing op dit besluit.

Nadere onderbouwing van wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de selectie als Habitatrictlijngebied en toewijzing van en wijzigingen in instandhoudingsdoelstellingen

- B.1 Wijzigingen in habitattypen en soorten ten opzichte van aanmelding als Habitatrictlijngebied en/of het ontwerpbesluit (paragraaf 4.2.1 en 4.2.2)
- B.2 Wijzigingen in vogelsoorten ten opzichte van het ontwerpbesluit (paragraaf 4.2.3)
- B.3 Toepassing selectiecriteria Habitatrictlijngebieden (paragraaf 4.3)
- B.4 Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

B.1 Wijzigingen in habitattypen en soorten ten opzichte van aanmelding als Habitatrictlijngebied en/of het ontwerpbesluit (paragraaf 4.2.1 en 4.2.2)

- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003), maar conform het ontwerpbesluit (2007), is het gebied ook aangewezen voor het habitatype zure vennen (H3160). Het habitatype komt verspreid over het gebied voor en wordt gevoed door zowel regenwater als lokaal grondwater.
- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) en het ontwerpbesluit (2007) is het gebied ook aangewezen voor het habitatype droge heiden (H4030). Deze vegetaties zijn eerder beschouwd als het habitatype stuifzandheiden met struikhei (H2310), welke gebonden zijn aan vaaggronden. De droge heide in dit gebied betreft merendeels het habitatype droge heiden (H4030) en voor een klein deel stuifzandheiden met struikhei (H2310).

B.2 Wijzigingen in vogelsoorten ten opzichte van het ontwerpbesluit (paragraaf 4.2.3)

- In afwijking van het ontwerpbesluit (2007) is het gebied aangewezen voor de volgende vogelsoorten van bijlage I: roerdomp (A021) en woudaap (A022), beide als broedvogel. Als gevolg van een administratieve fout stonden de instandhoudingsdoelstellingen van beide soorten in paragraaf 4.5 van de Nota van toelichting van het ontwerpbesluit vermeld onder de categorie "Vogelrichtlijn: niet-broedvogels".

B.3 Toepassing selectiecriteria Habitatrictlijngebieden (paragraaf 4.3)

In dit onderdeel wordt voor elk habitatype en elke soort waarvoor het onderhavige gebied aan de selectiecriteria voldoet (zie paragraaf 4.3), een overzicht gegeven van alle daarvoor kwalificerende gebieden. Dit gebeurt zoveel mogelijk in de vorm van een tabel met de gebieden die aan de selectiecriteria voldoen, onder vermelding van de relatieve bijdrage. In het geval van habitattypen betreft dit het actuele aandeel van de landelijke oppervlakte dat in het gebied aanwezig is. Indien kwaliteit een rol heeft gespeeld in de bepaling van de gebiedenselectie voor habitattypen is dit tekstueel toegelicht. In het geval van soorten betreft de relatieve bijdrage het aandeel van de landelijke populatie dat (geregeld) in het gebied aanwezig is. Afhankelijk van de soort wordt dit afgemeten aan getelde aantallen, aantal bezette plekken of kilometerhokken.

Er is gebruik gemaakt van de volgende klasse-indeling:

A1 = 15-30%, A2 = 30-50%, A3 = 50-75% en A4 = >75%

B1 = 2-6% en B2 = 6-15%

C = <2%

In de kolom "Bronvermelding" zijn de terreinbeherende organisaties en andere instanties en bronnen vermeld, waaraan de oppervlaktecijfers en aantallen zijn ontleend, met vermelding van de jaren waarin deze zijn verzameld of gepubliceerd.

- Het gebied is één van de belangrijkste gebieden voor de volgende habitattypen:

H2310 – Stuifzandheiden met struikhei			
Landelijke oppervlakte ca. 3.000 ha			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
057	Veluwe	A2 (30-50%)	Provincie Gelderland 2009
136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	B2 (6-15%)	Staatsbosbeheer 2009
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	B1 (2-6%)	Aanwijzingsbesluit 2011
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	B1 (2-6%)	Alterra/Arcadis 2008
145	Maasduinen	B1 (2-6%)	Provincie Limburg 2009
128	Brabantse Wal	B1 (G, 2-6%) ^a	Provincie Noord-Brabant 2009

- (a) De letter "G" in deze kolom geeft aan dat het gebied is geselecteerd op grond van grensoverschrijding: het gebied vormt één geheel met een gebied aan de andere zijde van de rijksgrens dat door België ook voor dit habitatype is aangemeld.

Voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn voor het habitatype stuifzandheiden met struikhei (H2310) vijf gebieden geselecteerd: Veluwe (057), Maasduinen (145), Strabrechtse Heide & Beuven (137), Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux (136)²⁰ en Buurserzand & Haaksbergerveen (053). Deze selectie is aangevuld met het volgende grensoverschrijdende gebied en ten behoeve van het bereiken van voldoende geografische spreiding: Brabantse Wal (128)²¹.

Op grond van de huidige kennis levert de Veluwe nog steeds de grootste bijdrage in ons land, gevolgd door Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux. Daarnaast leveren Drents-Friese Wold & Leggelderveld (027), Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131) en Maasduinen, gelet op de oppervlakte afgezet tegen de landelijke oppervlakte, de grootste relatieve bijdragen per gebied. Hieraan kan Brabantse Wal worden toegevoegd als grensoverschrijdend gebied (aan de oostzijde grenst het aan het Belgische Habitatrichtlijngebied Kalmthoutse Heide dat onder meer voor dit type is aangemeld). In het gebied Strabrechtse Heide & Beuven blijkt een deel van de vegetatie eerder onterecht tot dit habitatype te zijn gerekend. De betreffende vegetatie (buiten vaaggronden) moet worden gerekend tot het habitatype droge heiden (H4030). Het gebied behoort hiermee niet meer tot één van de vijf belangrijkste gebieden voor stuifzandheiden met struikhei (H2310).

H3110 – Zeer zwakgebufferde vennen			
Landelijke oppervlakte ca. 35 ha			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	A2 (30-50%)	Provincie Overijssel 2009
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	A1 (15-30%)	Provincie Noord-Brabant 2009
137	Strabrechtse Heide & Beuven	A1 (15-30%)	Staatsbosbeheer 2010
146	Sarsven en De Banen	B2 (6-15%)	Provincie Limburg 2009

Voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn voor het habitatype zeer zwak gebufferde vennen (H3110) de volgende vier gebieden geselecteerd: Strabrechtse Heide & Beuven (137), Drents-Friese Wold & Leggelderveld (027), Kampina & Oisterwijkse Vennen (133)²² en Bergvennen & Brecklenkampse Veld (046). De selectie is destijds beperkt tot vier gebieden omdat deze ruim 60% van de landelijke oppervlakte omvatten en het type niet in andere gebieden in kwalitatief goede staat voorkwam. Op grond van de huidige kennis zijn de in de tabel genoemde gebieden de vier belangrijkste. Hiervan heeft Bergvennen & Brecklenkampse Veld dankzij herstelwerkzaamheden het grootste aandeel in de landelijke oppervlakte. In Sarsven en De Banen (146) is de kwaliteit van het ven in De Banen na opschoning aanzienlijk verbeterd. In

²⁰ Destijds bekend als Grootte Heide – De Plateaux.

²¹ Destijds bekend als Ossendrecht.

²² Destijds bekend als Kampina en Oisterwijkse Bossen en Vennen.

het Drents-Friese Wold is het habitattype slechts fragmentair aanwezig. Het gebied kan daardoor niet meer tot één van de vier (of vijf) belangrijkste gebieden gerekend worden.

H3130 – Zwakgebufferde vennen			
Landelijke oppervlakte ca. 1.000 ha			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
128	Brabantse Wal	B1 (2-6%)	Provincie Noord-Brabant 2009
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	B1 (2-6%)	Provincie Noord-Brabant 2009
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	B1 (2-6%)	Provincie Noord-Brabant 2009
135	Kempenland-West	B1 (2-6%)	Provincie Noord-Brabant 2009
137	Strabrechtse Heide & Beuven	B1 (2-6%)	Staatsbosbeheer 2010
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	C (R, <2%) ^a	Aanwijzingsbesluit 2011
057	Veluwe	C (R, <2%) ^a	Provincie Gelderland 2009

(a) De letter "R" in deze kolom geeft aan dat het gebied is geselecteerd teneinde een voldoende regionale spreiding te verkrijgen binnen het landelijke verspreidingsgebied van het habitattype.

Ten tijde van de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) werd het habitattype zwakgebufferde vennen (H3130) onderverdeeld in vier plantensociologische verbonden, waarbij toentertijd voor elk verbond drie gebieden zijn geselecteerd. Dit betreft de volgende gebieden: Lemselermaten (048), Dinkelland (049, twee verbonden), Lonnekermeer (051), Boddenbroek (052)²³, Teeselinkven (059)²³, Veluwe (057, twee verbonden), Kampina & Oisterwijkse Vennen (133)^{Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.}, Strabrechtse Heide & Beuven (137), Sarsven & De Banen (146) en Weeterbos²⁴. In het Natura 2000 doelendocument (2006) worden binnen dit habitattype geen subtypen meer onderscheiden, omdat de begroeiingen in zwakgebufferde vensystemen veelal patronen van smalle zones of mozaïeken vormen of anderszins met elkaar verweven zijn. Op grond van de huidige kennis is dit habitattype in de volgende gebieden in relatief grote oppervlakten aanwezig: Brabantse Wal (128), Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131), Kampina & Oisterwijkse Vennen, Kempenland-West (135) en Strabrechtse Heide & Beuven. Dit betreffen allemaal gebieden in de provincie Noord-Brabant. Het habitattype heeft echter ook een ruime verspreiding in het noorden en oosten van het land. Doordat het habitattype op veel plekken slechts over geringe oppervlakte aanwezig is, is de landelijke dekking van het habitattype in Natura 2000-gebieden relatief laag (<50%). Dit vormt aanleiding om aan de Brabantse gebieden nog enkele gebieden toe te voegen: Drents-Friese Wold & Leggelderveld (027) en Veluwe.

H3160 – Zure vennen			
Landelijke oppervlakte ca. 500 ha			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
030	Dwingelderveld	B2 (6-15%)	Provincie Drenthe 2008
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	B2 (6-15%)	Provincie Noord-Brabant 2009
029	Havelte-Oost	B1 (2-6%)	Provincie Drenthe 2009
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	B1 (2-6%)	Staatsbosbeheer 2010
137	Strabrechtse Heide & Beuven	B1 (2-6%)	Staatsbosbeheer 2010
057	Veluwe	B1 (R, 2-6%) ^a	Provincie Gelderland 2007

(a) De letter "R" in deze kolom geeft aan dat het gebied is geselecteerd teneinde een voldoende regionale spreiding te verkrijgen binnen het landelijke verspreidingsgebied van het habitattype.

²³ Boddenbroek en Teeselinkven zijn in 2012 als Habitatrictlijngebied vervallen (Uitvoeringsbesluit Commissie 2013/26/EU van 16 november 2012 met betrekking tot zesde bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio).

²⁴ Dit gebied is samen met het Habitatrictlijngebied Ringselven en Kruispeel opgenomen in het Natura 2000-gebied Weeter- en Budelerbergen & Ringselven (138).

Voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) zijn voor het habitattype zure vennen (H3160) de volgende vijf gebieden geselecteerd: Dwingelderveld (030), Maasduinen (145), Kampina & Oisterwijkse Vennen (133)²², Witterveld (024) en Veluwe (057). Met de huidige kennis kunnen Dwingelderveld en Kampina & Oisterwijkse Vennen als de belangrijkste gebieden worden aangemerkt met elk ruim een tiende van de landelijke oppervlakte. Andere gebieden met aanzienlijke oppervlakten van dit habitattype zijn vervolgens: Havelte-Oost (029), Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux (136) en Strabrechtse Heide & Beuven (137). Uit het oogpunt van geografische spreiding kan hieraan nog Veluwe worden toegevoegd. In Witterveld zijn de betreffende wateren gelegen op veengrond, waardoor ze tot een ander habitattype (H7120) worden gerekend.

H4030 – Droge heiden			
Landelijke oppervlakte ca. 15.000 ha			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
057	Veluwe	A2 (30-50%)	Provincie Gelderland 2007
042	Sallandse Heuvelrug	B2 (6-15%)	BIP Sallandse Heuvelrug 2003
030	Dwingelderveld	B1 (2-6%)	Provincie Drenthe 2009
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	B1 (2-6%)	Staatsbosbeheer 2009
137	Strabrechtse Heide & Beuven	B1 (2-6%)	Staatsbosbeheer 2009
155	Brunssummerheide	C (R, <2%) ^a	Natuurmonumenten 1998

(a) De letter "R" in deze kolom geeft aan dat het gebied is geselecteerd om voldoende regionale spreiding te verkrijgen binnen het landelijke verspreidingsgebied van het habitattype.

Voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) zijn voor het habitattype droge heiden (H4030) vijf gebieden geselecteerd: Brunssummerheide (155), Sallandse Heuvelrug (042), Veluwe (057), Vecht- en Beneden-Reggegebied (039)²⁵ en Meinweg (149).

Op grond van de huidige kennis levert de Veluwe, met ruim 5.000 ha, veruit de grootste bijdrage voor dit habitattype in ons land. Dit gebied wordt, in kwantitatieve zin, gevolgd door de Sallandse Heuvelrug met bijna 1.000 ha van het habitattype. Daarnaast leveren Dwingelderveld (030), Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux (136) en Strabrechtse Heide & Beuven (137), gelet op de oppervlakte, de grootste relatieve bijdrage per gebied. Met het oog op het belang van voldoende geografische spreiding kan hieraan nog één gebied worden toegevoegd: Brunssummerheide. Dit gebied herbergt een kleine oppervlakte van bijzondere kwaliteit in het heuvelland van Zuid-Limburg.

■ Het gebied is één van de belangrijkste gebieden voor de volgende habitatsoort:

H1831 – Drijvende waterweegbree			
Landelijke populatie ca. 304 kilometerhokken			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
135	Kempenland-West	B2 (6-15%)	FLORON 2008
133	Kampina en Oisterwijkse vennen	B1 (2-6%)	FLORON 2008
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	B1 (2-6%)	FLORON 2008
137	Strabrechtse Heide & Beuven	B1 (2-6%)	FLORON 2008
057	Veluwe	C (<2%)	FLORON 2008

Ten tijde van de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) zijn voor deze soort vijf gebieden geselecteerd: Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux (136)²⁰, Brabantse Wal (128)²¹, Kempenland-West (135)²⁶, Kampina & Oisterwijkse Vennen (133)²² en Maasduinen (145). Bij deze soort zijn aantallen moeilijk vast te stellen terwijl deze van jaar tot jaar bovendien sterk kunnen wisselen. Het best beschikbare materiaal

²⁵ Destijds bekend als Vecht en Beneden-Regge.

²⁶ Destijds bekend als Kempenland.

om de betekenis van gebieden te vergelijken vormt de verspreiding per kilometerhok. Op grond van verspreidingsgegevens die in de periode 1994-2008 zijn verzameld, zijn de gebieden met meest bezette kilometerhokken achtereenvolgens: Kempenland-West, Kampina & Oisterwijkse Vennen, Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux, Strabrechtse Heide & Beuven (137) en Veluwe (057). Volgens deze gegevens is de soort in Brabantse Wal en Maasduinen op minder plekken aanwezig.

B.4 Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

Voor zover de hier vermelde gebiedsdoelen en relatieve bijdragen betrekking hebben op de Natura 2000-gebieden die buiten dit aanwijzingsbesluit vallen en waarvan de definitieve besluiten op het moment van vaststelling van het onderhavige besluit nog niet zijn vastgesteld, moeten deze worden beschouwd als "indicatieve" opgaven en kunnen ze nog aan verandering onderhevig zijn.

In dit onderdeel wordt voor iedere Natura 2000-waarde waarvoor het onderhavige gebied is aangewezen, inzichtelijk gemaakt hoe de landelijke doelstelling²⁷ is uitgewerkt in de Natura 2000-gebieden. De landelijke doelstellingen vormen een kader voor de formulering van instandhoudingsdoelstellingen op gebiedsniveau. De gebiedsdoelen bij elkaar "opgeteld", eventueel tezamen met een opgave buiten het Natura 2000-netwerk, hebben als som het landelijke doel. Onder iedere tabel wordt de landelijke staat van instandhouding van betreffende habitatype of (vogel)soort vermeld. Indien de landelijke doelstelling van de betreffende waarde afwijkt van wat kan worden verwacht uit de landelijke staat van instandhouding, is dit hier gemotiveerd. Gebiedsdoelstellingen die afwijken van de landelijke doelstelling, worden ook zoveel mogelijk gemotiveerd. In gevallen waarin motivering ontbreekt, is aanpassing nog in overweging (met name naar aanleiding van zienswijzen) in het kader van het besluit voor het betreffende gebied. Doelstellingen die volgens de tabellen zijn aangepast ten opzichte van het ontwerpbesluit (zie kolom "Besluit") staan eveneens onder de betreffende tabellen gemotiveerd. De instandhoudingsdoelstellingen van habitatypen en (vogel)soorten die zijn toegevoegd ten opzichte van het ontwerpbesluit, zijn in principe op behoud gesteld, omdat de landelijke doelstelling al haalbaar werd geacht zonder deze toevoegingen. De instandhoudingsdoelstellingen die om deze reden op behoud zijn gesteld en daarmee afwijken van de landelijke doelstelling voor het betreffende habitatype of de betreffende soort, zijn in de tabellen gemarkeerd met een x. De niet-broedvogelsoorten waarvoor zowel landelijk als in alle gebieden een behoudopgave is gesteld zijn samengevat in één tabel. Regels in cursief betreffen complementaire doelen. Deze zijn in de tabellen opgenomen omdat ze nog in de vigerende besluiten staan vermeld. Deze doelen zullen niet langer in aanwijzingsbesluiten worden opgenomen (zie bijlage C, paragraaf 4.1). Bij broedvogels en niet-broedvogels wordt in de kolom "Populatie" tevens aangegeven of er sprake is van herstel dan wel uitbreiding (↑). In een aparte kolom is van elk gebied de relatieve bijdrage vermeld. Voor een nadere toelichting en de klasse-indeling wordt verwezen naar de inleiding van onderdeel 3 van deze bijlage.

B.4.1 Habitatrichtlijn: habitatypen

H2310 – Stuifzandheiden met struikhei					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
017	Bakkeveense Duinen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
026	Drouwenezand	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
029	Havelte-Oost	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit

²⁷ De landelijke doelomschrijving in deze paragraaf beperkt zich in principe tot behoud/uitbreiding oppervlakte (of omvang leefgebied) en behoud/verbetering kwaliteit (leefgebied), in geval van soorten en vogels aangevuld met het doel voor behoud/uitbreiding populatie. Voor de volledige formulering van de landelijke doelen inclusief toelichting wordt verwezen naar het Natura 2000 doelendocument (2006).

032	Mantingerzand	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	A2	ontwerpbesluit
128	Brabantse Wal	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
135	Kempensland-West	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	behoud	verbetering	B2	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	behoud	B1	conform ontwerp
144	Boschhuizerbergen	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit

Het habitatype stuifzandheiden met struikhei is beperkt tot laag gelegen land. Meer dan twee derde van de landelijke oppervlakte van het habitatype is opgenomen binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "matig ongunstig" en "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan²⁸.

Mogelijkheden voor uitbreiding van de oppervlakte liggen onder meer in de gebieden Drentsche Aa-gebied (025), Veluwe (057), Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131) en Maasduinen (145). Verder is de uitbreidingsopgave neergelegd in de gebieden waar de beste potenties zijn: waar voldoende ruimte en mogelijkheden zijn voor uitbreiding van dit aan vaaggronden gebonden habitatype. De landelijke doelstelling ter verbetering van de kwaliteit wordt in het grootste deel van de gebieden nagestreefd. In de meeste gebieden waar behoud van de kwaliteit als doel wordt gesteld, is het habitatype reeds in voldoende kwaliteit aanwezig (bijvoorbeeld in Strabrechtse Heide & Beuven (137)).

H2330 – Zandverstuivingen					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
017	Bakkeveense Duinen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
026	Drouwenerzand	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
029	Havelte-Oost	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
032	Mantingerzand	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	A2	ontwerpbesluit
128	Brabantse Wal	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	uitbreiding	verbetering	A1	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	behoud	behoud	B1	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	behoud	B1	doel aangepast ^a
144	Boschhuizerbergen	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
155	Brunsummerheide	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit

²⁸ Landelijk doel gewijzigd: Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Drents-Friese Wold & Leggelderveld (Stcrt. 2011, 4458).

- (a) De doelstelling van het gebied Strabrechtse Heide & Beuven is aangepast van uitbreiding en verbetering naar behoud van oppervlakte en kwaliteit, omdat door recente beheermaatregelen de potentie voor uitbreiding van de oppervlakte reeds benut is en de kwaliteit van het habitattype toegenomen.

Ongeveer twee derde van het habitattype zandverstuivingen bevindt zich binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het habitattype zandverstuivingen is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "matig ongunstig" en "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De afwisseling van zandverstuivingen met stuifzandheiden met struikhei (H2310) is voor een groot aantal dieren, in het bijzonder vogels, belangrijk. Om deze reden zijn in veel heidegebieden van de hogere zandgronden deze twee habitattypen gecombineerd als doel. Het grootste deel van de gebiedsdoelstellingen sluit aan op de landelijke doelstelling. In de meeste gebieden waar een behoudsdoelstelling is neergelegd komt het habitattype slechts over een kleine oppervlakte voor en/of lijken de potenties voor herstel gering. In Strabrechtse Heide & Beuven (137) is door recente beheermaatregelen de potentie reeds benut.

Habitattype H3110 – Zeer zwakgebufferde vennen					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	uitbreiding	behoud	A2	ontwerpbesluit
128	Brabantse Wal	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	verbetering	A1	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	uitbreiding	verbetering	A1	conform ontwerp
146	Sarsven en De Banen	uitbreiding	behoud	B2	ontwerpbesluit

Het habitattype zeer zwakgebufferde vennen bevindt zich in Nederland aan de oostrand van het verspreidingsgebied. Hoewel het habitattype slechts over kleine oppervlakte voorkomt, is het van zeer groot belang door de bijzondere soortensamenstelling. Het overgrote deel van dit habitattype bevindt zich binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het habitattype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De meeste gebiedsdoelstellingen sluiten aan op de landelijke doelstelling. Instandhouding van goede voorbeelden (Bergvennen & Brecklenkampse Veld (046), Strabrechtse Heide & Beuven (137) en Sarsven en De Banen (146)) staat voorop. In de meeste gebieden is zelfs potentie om uit te breiden. In het Drents-Friese Wold & Leggelderveld (027) wijkt de doelstelling af van de landelijke doelstelling, omdat uitbreiding van de oppervlakte niet realistisch wordt geacht, het habitattype is hier beperkt tot één poel. De vennen in de gebieden Bergvennen & Brecklenkampse Veld en Sarsven en De Banen zijn door grote herstelwerkzaamheden inmiddels van goede kwaliteit, behoud van de kwaliteit is derhalve voldoende.

H3130 – Zwakgebufferde vennen					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
030	Dwingelderveld	behoud ^a	behoud	C	ontwerpbesluit
041	Boetelerveld	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
048	Lemselermaten	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
049	Dinkelland	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
051	Lonnekermeer	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
054	Witte Veen	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
057	Veluwe	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit

058	Landgoederen Brummen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
128	Brabantse Wal	behoud	behoud	B1	ontwerpbesluit
130	Langstraat	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	behoud	behoud	B1	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
135	Kempenland-West	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Grote Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	verbetering	B1	conform ontwerp
138	Weerter- en Budelerbergen & Ringselven	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
144	Boschhuizerbergen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
146	Sarsven en De Banen	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit

(a) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitatype zure vennen (H3160) is toegestaan²⁹.

Het habitatype zwakgebufferde vennen heeft een sterk versnipperd voorkomen dat doorgaans over kleine oppervlakten voorkomt. Ongeveer een derde van dit habitatype is opgenomen in het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan²⁸. De uitbreidingsopgave is neergelegd in de gebieden waar de beste mogelijkheden zijn en/of die in de toekomst een grote bijdrage kunnen leveren aan het landelijk doel (bijvoorbeeld Kampina & Oisterwijkse Vennen (133) en Leenderbos, Grote Heide & De Plateaux (136)). In de gebieden waar een behoudopgave is gesteld voor de oppervlakte wordt uitbreiding nagenoeg niet mogelijk geacht omdat het habitatype bijvoorbeeld voorkomt in geïsoleerde poelen en er van nature geen nieuwe vennen bij zullen komen (Dwingelderveld (030), Boetelerveld (041), Dinkelland (049), Veluwe (057), Landgoederen Brummen (058), Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131), Boschhuizerbergen (144)), of omdat het habitatype al over een grote oppervlakte voorkomt (Kempenland-West (135)). Ook de landelijke doelstelling ter verbetering van de kwaliteit wordt nagestreefd in de gebieden waar de potentie het hoogst is. In de gebieden waar een behoudopgave is gesteld komt het habitatype mogelijk al in voldoende kwaliteit voor (Veluwe), in een aantal gevallen door recentelijke herstelwerkzaamheden (Regte Heide & Riels Laag (134), Boschhuizerbergen, Sarsven en De Banen (146)). In de Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen zijn de mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering nog onzeker. In vennen waar de habitatypes zeer zwakgebufferde vennen (H3110) en zwakgebufferde vennen (H3130) samen voorkomen, dient het beheer vooral gericht te zijn op het meer zeldzame en meer bedreigde habitatype zeer zwakgebufferde vennen (H3110).

H3160 – Zure vennen					
Landelijke doelstelling: behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
023	Fochteloërveen	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
029	Havelte-Oost	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
032	Mantingerzand	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
042	Sallandse Heuvelrug	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
044	Borkeld	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit

²⁹ Nadere toelichting over de "ten gunste formulering" wordt gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006), p. 35/37.

051	Lonnekermeer	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
054	Witte Veen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
057	Veluwe	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
128	Brabantse Wal	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud ^a	verbetering	B2	ontwerpbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	behoud	B1	conform ontwerp
145	Maasduinen	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
149	Meinweg	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
155	Brunssummerheide	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit

(a) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitattypen zwakgebufferde vennen (H3130) of actieve hoogvenen, *heideveentjes* (H7110B) is toegestaan²⁹.

Ruim de helft van het Nederlandse voorkomen van het habitatype zure vennen bevindt zich binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van dit habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "gunstig" en "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Voor enkele gebieden, zoals Dwingelderveld (030) en Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux (136), is een uitbreidingsdoelstelling geformuleerd, omdat het huidige beheer reeds gericht is op het ontwikkelen van zure vennen. In het bijzonder wordt uitbreiding van de oppervlakte van vormen met drijvende egelskop en veenbloembies nagestreefd (onder meer Dwingelderveld). Een deel van de zure vennen kan zich door verlanding ontwikkelen naar het habitatype actieve hoogvenen, *heideveentjes* (H7110B). In een aantal gebieden wordt behoud van de kwaliteit nagestreefd in tegenstelling tot de landelijke doelstelling. In de gebieden Sallandse Heuvelrug (042), Witte Veen (054), Strabrechtse Heide & Beuven (137) en Brunssummerheide (155) zijn de vennen reeds goed ontwikkeld. Behoud is derhalve voldoende. In het gebied Lonnekermeer (051) wordt behoud van de kwaliteit beoogd, omdat het slechts een zeer kleine oppervlakte betreft en er geen potentie is om de kwaliteit ervan te verbeteren.

H4010A – Vochtige heiden, hogere zandgronden					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
015	Van Oordt's Mersken	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
016	Wijnjeterper Schar	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
023	Fochteloërveen	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit
024	Witterveld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
026	Drouwenezand	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
028	Elperstroomgebied	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
029	Havelte-Oost	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
032	Mantingerzand	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
041	Boetelerveld	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
042	Sallandse Heuvelrug	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
043	Wierdense Veld	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
044	Borkeld	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
048	Lemselermaten	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit

049	Dinkelland	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
051	Lonnekermeer	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	uitbreiding	behoud	B2	ontwerpbesluit
054	Witte Veen	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
055	Aamsveen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
061	Korenburgerveen	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
128	Brabantse Wal	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
135	Kempenland-West	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	verbetering	B2	conform ontwerp
145	Maasduinen	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit
149	Meinweg	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
155	Brunsummerheide	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit

Het habitatype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A) komt wijdverspreid voor in Nederland. Meer dan twee derde van de landelijke oppervlakte van dit subtype is opgenomen binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan³⁰. Mogelijkheden voor uitbreiding van de oppervlakte liggen onder andere op de Veluwe (057) en in de gebieden op het Drents plateau, waar dit subtype over grote oppervlakten voorkomt. Verder is de uitbreidingsopgave neergelegd in de gebieden waar de beste potenties zijn: waar voldoende ruimte en mogelijkheden zijn voor uitbreiding. Ook de landelijke doelstelling ter verbetering van de kwaliteit wordt nagestreefd in de gebieden waar de potentie het hoogst is: bijvoorbeeld waar herstel van sterk vergraste vormen van dit subtype mogelijk is. Een speciale herstelopgave voor de kwaliteit van dit subtype ligt in de beekdalen waar het habitatype onderdeel uitmaakt van de gradiënt van hogere zandgronden naar de beek (bijvoorbeeld Wijnjeterper Schar (016), Stelkampsveld (060) en Meinweg (149)). In de meeste gebieden waar, in tegenstelling tot deze landelijke doelstelling, behoud van de kwaliteit wordt nagestreefd komt het subtype slechts in beperkte mate voor. De potenties ter verbetering van de kwaliteit zijn in deze gebieden veelal gering.

H4030 – Droge heiden					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
016	Wijnjeterper Schar	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
023	Fochteloërveen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
024	Witterveld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
029	Havelte-Oost	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
040	Engbertsdijkvenen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x

³⁰ Landelijk doel gewijzigd: Aanwijzingsbesluiten Natura 2000-gebieden Wijnjeterper Schar en Elperstroomgebied (Stcrt. 2010, 2212).

042	Sallandse Heuvelrug	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
043	Wierdense Veld	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
044	Borkeld	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit
048	Lemselermaten	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
049	Dinkelland	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit
051	Lonnekermeer	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
054	Witte Veen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
055	Aamsveen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	A2	ontwerpbesluit
060	Stelkampsveld	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
135	Kempensland-West	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	behoud	B1	doel toegevoegd ^x
139	Deurnsche Peel & Mariapeel	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
140	Groote Peel	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
149	Meinweg	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
155	Brunsummerheide	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit

- (a) De doelstelling voor het gebied Kampina & Oisterwijkse Vennen is aangepast van behoud naar uitbreiding van de oppervlakte. Uitbreiding van droge heide is al in gang gezet, waardoor de doelstelling voor dit gebied in lijn is gebracht met de landelijke doelstelling.

Meer dan de helft van de landelijke oppervlakte van het habitatype droge heiden is opgenomen binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van dit habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "matig ongunstig" en "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Niet in alle gebieden kan de landelijke doelstelling worden nagestreefd. In een aantal gebieden wijkt de doelstelling voor het aspect oppervlakte af van de landelijke doelstelling omdat bijvoorbeeld de oppervlakten waar het habitatype droge heiden voor kan komen al volledig benut zijn (Havelte-Oost (029), Wierdense Veld (043) en Borkeld (044)). De doelstelling voor het aspect kwaliteit wijkt af van de landelijke doelstelling in de gebieden Bergvennen & Brecklenkampse Veld (046) en Dinkelland (049), omdat het habitatype in deze gebieden reeds in goed ontwikkelde vorm aanwezig is. In enkele gebieden wordt zowel behoud van de oppervlakte als behoud van de kwaliteit beoogd. In het gebied Stelkampsveld (060) ligt de focus op andere habitatypen en komen droge heiden slechts over kleine oppervlakten voor. De gebieden Fochteloërveen (023), Witterveld (024), Witte Veen (054) en Aamsveen (055) zijn hoogveengebieden. In deze gebieden wijken de doelstellingen af van de landelijke doelstelling omdat het habitatype droge heiden voorkomt op de zandruggen van de gebieden en hierdoor de mogelijkheden in het hoogveenlandschap volledig zijn benut. Ook in het, overwegend natte, Drentsche Aa-gebied (025) zijn de mogelijkheden voor droge heiden volledig benut. De doelstellingen voor het gebied Wijnjeterper Schar (016) wijken af van de landelijke doelstelling omdat het gebied reeds een goed voorbeeld is betreffende dit habitatype en behoud van de kwaliteit en oppervlakte derhalve voldoende is.

H91E0C – *Vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
021	Lieftingsbroek	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit

047	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
048	Lemselermaten	behoud ^a	verbetering	B1	ontwerpbesluit
049	Dinkelland	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
050	Landgoederen Oldenzaal	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
055	Aamsveen	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
061	Korenburgerveen	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
063	Bekendelle	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
070	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	behoud ^b	behoud	C	ontwerpbesluit
129	Ulvenhoutse Bos	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
135	Kempensland-West	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	verbetering	C	conform ontwerp
142	Sint Jansberg	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
147	Leudal	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
148	Swalmdal	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
149	Meinweg	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
153	Bunder- en Elsloërbos	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
154	Geleenbeekdal	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
161	Noorbeemden & Hoogbos	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit

- (a) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitattypen kalkmoerassen (H7230) of overgangs- en trilvenen (H7140) is toegestaan²⁹.
- (b) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitattypen kalkmoerassen (H7230) is toegestaan²⁹.

Ruim de helft van de landelijke oppervlakte van het habitattypen vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C) bevindt zich binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het subtype *beekbegeleidende bossen* is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Niet alle gebiedsdoelstellingen sluiten aan op de landelijke doelstelling. Alleen in gebieden waar potenties zijn, wordt uitbreiding van de oppervlakte en/of verbetering van de kwaliteit nagestreefd, bijvoorbeeld in de gebieden Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131), Leudal (147) en Geuldal (157). In sommige gebieden, zoals Bunder- en Elsloërbos (153), is reeds een zodanige oppervlakte van het habitattypen aanwezig waardoor behoud van de oppervlakte voldoende is.

B.4.2 Habitatrictlijn: soorten

H1831 – Drijvende waterweegbree						
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit biotoop ten behoeve van uitbreiding populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
004	Duinen Terschelling	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
041	Boetelerveld	behoud	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	behoud	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit

057	Veluwe	behoud	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	behoud	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
128	Brabantse Wal	uitbreiding	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	behoud	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	behoud	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud	behoud	behoud	B1	ontwerpbesluit
135	Kempenland-West	behoud	behoud	behoud	B2	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Grote Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	B1	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	behoud	behoud	B1	conform ontwerp
138	Weerter- en Budelerbergen & Ringselven	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	C	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
146	Sarsven en De Banen	behoud	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
149	Meinweg	behoud	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de habitatsoort drijvende waterweegbree is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hier op aan²⁸. Herstel wordt mogelijk geacht in die gebieden waar de soort eerder in het habitattype zwakgebufferde vennen (H3130) of in de directe omgeving daarvan is aangetroffen en waar tevens uitbreiding van de oppervlakte en waar nodig verbetering van de kwaliteit van dit habitattype wordt nagestreefd. Bij herstel van dit habitattype zijn de omstandigheden gunstig voor herstel van de drijvende waterweegbree. In de overige gebieden wijkt de doelstelling af van de landelijke doelstelling. Het is onvoldoende duidelijk hoe de soort in deze gebieden hersteld zou kunnen worden.

B.4.3 Vogelrichtlijn: broedvogels

A021 – Roerdomp						
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
002	Duinen en Lage Land Texel	behoud	behoud	5	C	aanwijzingsbesluit
005	Duinen Ameland	behoud	behoud	2	C	aanwijzingsbesluit
006	Duinen Schiermonnikoog	behoud	behoud	3 (↑)	C	aanwijzingsbesluit
008	Lauwersmeer	behoud	behoud	10	B1	aanwijzingsbesluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	4	C	ontwerpbesluit
014	Deelen	behoud	behoud	5 (↑)	C	aanwijzingsbesluit
018	<i>Rottige Meenthe & Brandemeer</i>	uitbreiding	verbetering	10 (↑)	B1	ontwerpbesluit
020	Zuidlaardermeergebied	behoud	behoud	5 (↑)	C	aanwijzingsbesluit
034	Weerribben	uitbreiding	verbetering	10 (↑)	B1	ontwerpbesluit
035	De Wieden	behoud	behoud	30 (↑)	B2	ontwerpbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	uitbreiding	verbetering	1 (↑)	C	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	20 (↑)	B1	ontwerpbesluit
072	IJsselmeer	uitbreiding	verbetering	7(↑)	B1	aanwijzingsbesluit
074	Zwarte Meer	uitbreiding	verbetering	6 (↑)	C	aanwijzingsbesluit
075	Ketelmeer & Vossemeer	uitbreiding	verbetering	5 (↑)	C	aanwijzingsbesluit
076	Veluwerandmeren	uitbreiding	verbetering	5 (↑)	C	aanwijzingsbesluit
078	Oostvaardersplassen	behoud	behoud	40	B2	aanwijzingsbesluit
085	Zwanenwater & Pettemerduinen	behoud	behoud	2 (↑)	C	ontwerpbesluit
090	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	behoud	behoud	10	B1	ontwerpbesluit
091	<i>Polder Westzaan</i>	behoud	behoud	10	B1	ontwerpbesluit
092	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	behoud	behoud	15	B2	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	uitbreiding	verbetering	5 (↑)	C	ontwerpbesluit

103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	uitbreiding	verbetering	6 (↑)	C	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	uitbreiding	verbetering	5 (↑)	C	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	uitbreiding	verbetering	10 (↑)	C	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	behoud	5	C	conform ontwerp

De landelijke staat van instandhouding van de roerdomp is voor wat betreft de aspecten leefgebied en populatie als “zeer ongunstig” beoordeeld. De landelijke doelstelling sluit hierop aan: “uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding tot een populatie van ten minste 400 paren (territoria)”. De doelstelling is conform het Beschermingsplan moerasvogels 2000-2004 (2000)³¹.

Bij de roerdomp is het streven tenminste de gewenste minimumpopulatie voor Nederland te herstellen³². Dit betekent dat het beoogde herstel deels zal moeten worden bereikt in gebieden buiten het Natura 2000-netwerk. Een aantal gebiedsdoelstellingen wijkt af van de landelijke doelstelling. In deze gebieden wordt een behoudopgave beoogd. In de gebieden Duinen Schiermonnikoog (006), Deelen (014) en Zuidlaardermeer gebied (020) wordt met behoud van het leefgebied herstel (Duinen Schiermonnikoog) of een kleine uitbreiding van de populatie nagestreefd. De gebieden Duinen en Lage Land Texel (002) en Duinen Ameland (005) bieden geen verdere ruimte voor uitbreiding gelet op de beperkte beschikbaarheid van rietmoerassen in de duingebieden. Het gebied Lauwersmeer (008) wijkt af omdat uit tellingen blijkt dat het gemiddeld voorkomen van de soort in dit gebied in het (recente) verleden niet groter is geweest dan het gemiddelde voorkomen waarop de doelstelling is gebaseerd. Het is dus onzeker of het gebied meer broedvogels kan herbergen dan nu het geval is. Voor het gebied Oostvaardersplassen (078) is voor behoud van de populatie en het leefgebied gekozen, omdat de populaties de laatste jaren reeds sterk toegenomen zijn. Voor het gebied Strabrechtse Heide & Beuven is gekozen voor behoud van de omvang van het leefgebied omdat er geen ruimte is voor uitbreiding vanwege de aanwezigheid van het habitatype zeer zwakgebufferde vennen (H3110). Daarnaast is de populatietrend stabiel.

A022 – Woudaap						
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor herstel populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	20 (↑)	B2	ontwerpbesluit
078	Oostvaardersplassen	uitbreiding	verbetering	3 (↑)	B2	aanwijzingsbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	uitbreiding	verbetering	10 (↑)	A1	ontwerpbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	uitbreiding	verbetering	5 (↑)	B1	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	behoud	2 (↑)	B2	conform ontwerp

De landelijke staat van instandhouding van de woudaap (broedvogel) is beoordeeld als “zeer ongunstig”. De landelijke doelstelling sluit hierbij aan: “uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied. Gestreefd wordt naar herstel van een populatieniveau van ten minste 200 paren”. Er zijn voor de woudaap in het bijzonder extra inspanningen nodig om de gewenste minimum populatie te bereiken³³. In de toelichting bij de landelijke instandhoudingsdoelstelling is onderkend dat er nog niet van een werkelijk duurzame populatie kan worden gesproken wanneer de instandhoudingsdoelstellingen per gebied zijn gerealiseerd. Voor de realisatie van de landelijke doelstelling zal een deel moeten worden gerealiseerd in niet voor de soort aangewezen Natura 2000-gebieden. De doelstellingen van de gebieden sluiten aan bij de landelijke doelstelling, met uitzondering van het gebied Strabrechtse Heide & Beuven (137). In dit gebied wordt met behoud van het huidige leefgebied een kleine uitbreiding van de populatie nagestreefd. Er is afgezien van een herstelopgave voor het leefgebied omdat er onvoldoende trendgegevens zijn om een ander doelniveau dan het aantal dat recent is vastgesteld na te streven.

³¹ Boer, T. den (2000): Beschermingsplan moerasvogels 2000-2004. Rapport Directie Natuurbeheer nr. 47. Ministerie van Landbouw Natuurbeheer en Visserij, Wageningen.

³² Natura 2000 doelendocument (2006): Tekstkader 4.5.1. Landelijke doelen broedvogels.

³³ Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 doelendocument. Tekstkader 4.5.1. Landelijke doelen broedvogels..

B.4.4 Vogelrichtlijn: niet-broedvogels

De doelniveaus van niet-broedvogels zijn meestal uitgedrukt als seizoensgemiddelde of als (gemiddeld) seizoensmaximum. Deze gemiddelden, die worden bepaald aan de hand van maandelijkse tellingen, worden als volgt berekend³⁴:

Het seizoensgemiddelde is het gemiddelde aantal in een gebied aanwezige vogels over het gehele seizoen, berekend aan de hand van maandelijks uitgevoerde tellingen over een reeks seizoenen (1999/2000-2003/2004).

Het (gemiddeld) seizoensmaximum is het gemiddelde van het grootste getelde aantal (piekaantal) per seizoen (juli t/m juni van het volgende jaar) berekend over een reeks van achtereenvolgende seizoenen (meestal vijf seizoenen: 1999/2000-2003/2004).

Bij voorkeur is het doelniveau uitgedrukt als seizoensgemiddelde omdat dit een indicatie geeft voor het gebruik van een gebied over het gehele seizoen. Bij onvoldoende beschikbaarheid van jaarrondtellingen moet soms worden teruggevallen op het seizoensmaximum.

Niet-broedvogelsoorten					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor behoud populatie					
Vogelsoort	Aantal gebieden	Landelijke doelstelling	Populatie Strabrechtse Heide & Beuven	Relatieve bijdrage *	Besluit
A127 Kraanvogel ^a	4	350 ^b	behoud	s	doel aangepast ^c

* Het gebied vervult hoofdzakelijk een slaappleaatsfunctie (s), foerageerfunctie (f) of beide (sf). Relatieve bijdrage is alleen berekend als het landelijke doel en het gebiedsdoel beide zijn gebaseerd op dezelfde waarde (óf seizoensmaximum óf seizoensgemiddelde).

- (a) Kraanvogel: de kraanvogel heeft landelijk een opgave voor uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied. Aangezien de leefgebieden van de kraanvogel binnen het Natura 2000-netwerk nog geschikt zijn, is in alle gebieden een behoudopgave geformuleerd (Natura 2000 doelendocument, 2006).
- (b) Kraanvogel: de landelijke instandhoudingdoelstelling voor deze soort is gebaseerd op het gemiddelde seizoensmaximum over de periode 1999/2000-2003/2004.
- (c) Vanwege van jaar tot jaar zeer sterk fluctuerende aantallen kraanvogels is ten opzichte van het ontwerpbesluit niet langer een aantal in het doel opgenomen.

³⁴ Voorbeeld voor een seizoen met de volgende telresultaten (juli-juni): 0, 0, 0, 100, 100, 200, 100, 100, 0, 0, 0, 0. Het seizoensmaximum bedraagt in dit geval 200, het seizoensgemiddelde 50 (som van alle maandcijfers gedeeld door 12).

Motivering van het besluit op basis van de binnengekomen zienswijzen

1 INLEIDING

Op 27 november 2006 zijn 111 ontwerp-aanwijzingsbesluiten gepubliceerd voor de eerste tranche Natura 2000-gebieden.

Deze ontwerp-aanwijzingsbesluiten hebben in de periode van 9 januari 2007 tot en met 19 februari 2007 ter inzage gelegen. Dit heeft ertoe geleid dat er door bijna 7.800 personen of organisaties een zienswijze is ingediend over één of meer gebieden. Een belangrijk deel van de argumentatie in deze zienswijzen heeft betrekking op de gebruikte criteria, de voorgestelde begrenzing van de gebieden en de mogelijke gevolgen van Natura 2000 voor burgers en het bedrijfsleven. In veel zienswijzen werd dezelfde argumentatie gebruikt en werden gelijklopende zorgen geuit.

Er is destijds besloten om in één nota tot een algemene beantwoording van deze breed geuite kritiekpunten over te gaan. In deze Nota van Antwoord³⁵ is op hoofdlijnen het gevoerde beleid uiteengezet. De Nota van Antwoord is op 21 november 2007 aan de Tweede Kamer aangeboden en op 13 februari en 6 maart 2008 heeft de Tweede Kamer de nota besproken. Iedereen die een zienswijze heeft ingediend, heeft in een persoonlijke brief een antwoord ontvangen, waarin op de algemene opmerkingen uit de zienswijze is ingegaan

Gelet op het grote aantal zienswijzen dat voor elk gebied is ingediend en het grote aantal onderwerpen dat daarbij aan de orde is gekomen, is besloten om bij elk besluit de individuele zienswijzen per thema te behandelen. Dit gebeurt in deze bijlage C. Verder wordt in deze bijlage C vermeld welke specifiek op het aanwijzingsbesluit van dit gebied betrekking hebbende inspraakreacties zijn binnengekomen en hoe hiermee is omgegaan bij het opstellen van het aanwijzingsbesluit.

Bij de beantwoording van de zienswijzen zijn ook de provinciale beschouwingen op de zienswijzen betrokken.

Voor het gebied Strabrechtse Heide & Beuven zijn 69 zienswijzen ingediend. De reacties worden hieronder thematisch besproken.

---

³⁵ Ministerie van LNV (2007): Nota van Antwoord. Inspraakprocedure aanwijzing Natura 2000-gebieden. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

2 REACTIES OVER DE PROCEDURE

In een aantal zienswijzen zijn vragen gesteld en opmerkingen gemaakt over de gebruikte aanmeldingsgegevens en de onderbouwing van de vermelde gegevens in het standaardgegevensformulier, waaronder "beschermingsstatus". Verder wordt opgemerkt dat er voor de soorten en habitattypen met de kwalificatie "aanwezig maar verwaarloosbaar" geen instandhoudingsdoelstellingen in de besluiten hoeven te worden opgenomen. Daarnaast wordt opgemerkt dat op het standaardgegevensformulier de bedrijfsactiviteiten, die in en om het gebied plaatsvinden, niet zijn vermeld. Men vraagt zich af of de Europese Commissie bij de beoordeling van de selectie van de gebieden daarmee rekening heeft kunnen houden.

Men vraagt zich ook af of de aanmeldingsprocedure wel zorgvuldig genoeg is doorlopen en wijst in dit kader mede op de verschillen tussen de huidige besluiten en de eerdere concepten die eind 2005 zijn opgesteld. Zo wordt er gesteld dat de vertaling van de aanmeldingsgegevens naar de doelstellingen disproportioneel is. Daarnaast zijn de doelstellingen volgens deze insprekers uitgebreider dan de Richtlijnen voorschrijven. Door doelstellingen op te nemen in het ontwerp-aanwijzingsbesluit voor alle soorten en habitattypen en dus ook voor die soorten en habitattypen waarvoor het gebied niet is geselecteerd, wordt er naar de mening van een aantal insprekers ten onrechte de suggestie gewekt dat de maatregelen die hieruit voortvloeien het gevolg zijn van de verplichtingen van de Vogel- en Habitatrichtlijn. In een aantal zienswijzen wordt erop aangedrongen om in een gebied alleen die habitattypen en soorten te beschermen, waarvoor het gebied tot de categorie van belangrijkste gebieden behoort.

Insprekers wijzen verder op documenten die in een eerdere fase van het proces ter beoordeling zijn aangeboden, waarop men wijzigingen heeft voorgesteld en ten aanzien waarvan wijzigingen zijn doorgevoerd in de ontwerpbesluiten. Het betreft onder andere de profielendocumenten 2006³⁶ en gebiedendocumenten uit 2005. Verder wordt er door diverse insprekers op gewezen dat de aanwijzing van een Natura 2000-gebied een nieuwe wettelijke status tot gevolg heeft. Dat zou moeten betekenen dat in de besluitvorming de belangen van alle betrokkenen zorgvuldig dienen te worden meegewogen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde reacties worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Selectie en aanwijzing van Vogelrichtlijngebieden

De selectie en aanwijzing van de Vogelrichtlijngebieden is, met uitzondering van twee gebieden³⁷, in 2005 volledig afgerond. De rechter is destijds met betrekking tot de in 2000 gebruikte selectie- en begrenzingsmethodiek³⁸ tot de conclusie gekomen dat deze criteria niet onredelijk waren³⁹ en heeft alle bezwaren ten aanzien van de selectie en begrenzing van de toen aangewezen Vogelrichtlijngebieden ongegrond verklaard. Voor de Strabrechtse Heide en Beuven is sprake van een uitzondering. De aanwijzing tot speciale beschermingszone in het kader van de Vogelrichtlijn werd uitgesteld, maar vindt nu alsnog plaats.⁴⁰ Inspraakmogelijkheid op de aanwijzing van Strabrechtse Heide & Beuven tot Vogelrichtlijngebied vond tegelijk plaats met de terinzagelegging van het ontwerp-aanwijzingsbesluit van de Strabrechtse Heide & Beuven tot Natura 2000-gebied.

Voor de eventuele wijzigingen van de vogelsoorten waarvoor het gebied is aangewezen wordt verwezen naar B.2 van deze Nota van toelichting en naar hoofdstuk 4 van deze bijlage C. Voor eventuele wijzigingen in de begrenzing van het Vogelrichtlijngebied wordt verwezen naar hoofdstuk 3 van deze Nota van toelichting en naar hoofdstuk 3 van deze bijlage C.

³⁶ Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 profielendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

³⁷ De gebieden Strabrechtse Heide & Beuven (137) en Abtskolk & De Putten (162) zijn in 2010 als Vogelrichtlijngebied aangewezen.

³⁸ Ministerie van LNV (2000): Nota van Antwoord Vogelrichtlijn, deel 1, bijlage 1. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Den Haag.

³⁹ Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State, 19 maart 2003, nr. 200201933.

⁴⁰ Beintema en Schekkerman (2001): Nadere toetsing en begrenzing van negen Vogelrichtlijngebieden. Alterra-rapport 328.

Stappen in het selectieproces van Habitatrictlijngebieden

Zoals in het Verantwoordingsdocument (2003)⁴¹ beschreven staat, heeft de aanmelding van Habitatrictlijngebieden in twee stappen plaatsgevonden:

Eerste stap van de selectie:

Bij de eerste stap zijn voor elk prioritair habitatype en voor elke prioritaire soort in principe de tien belangrijkste gebieden geselecteerd. Dit zijn de gebieden waar het type of de soort het best ontwikkeld is en met de grootste oppervlakte of populatie aanwezig is. Indien bij een bepaald prioritair habitatype de variatie in soortensamenstelling zodanig groot is dat er meerdere subtypen (plantensociologische eenheden op verbondsniveau) zijn te onderscheiden, zijn per subtype de vijf belangrijkste gebieden geselecteerd. Een onderverdeling in subtypen is niet toegepast indien de verschillende subtypen in dezelfde gebieden voorkomen.

Voor elk niet-prioritair habitatype of elke niet-prioritaire soort is in principe dezelfde methodiek toegepast, met dien verstande dat voor die typen of soorten de vijf belangrijkste gebieden zijn geselecteerd. Ook hier geldt dat alleen die gebieden zijn geselecteerd waar het habitatype of de soort het best ontwikkeld is en waar de grootste oppervlakte of populatie aanwezig is. Indien de variatie in soortensamenstelling van een niet-prioritair habitatype zodanig groot is dat het type meerdere subtypen omvat, zijn per subtype de drie belangrijkste gebieden geselecteerd. Ook hier is deze onderverdeling in subtypen niet gemaakt indien de verschillende subtypen in dezelfde gebieden voorkomen.

Tweede stap van de selectie:

Bij de tweede stap van het selectieproces is onderzocht in hoeverre de landelijke dekking en de geografische spreiding van de gebieden als voldoende kunnen worden aangemerkt.

De landelijke dekking van habitattypen of soorten betreft de totale oppervlakte van een habitatype of de totale populatie van een soort binnen de aangemelde gebieden als percentage van de landelijke oppervlakte van dat habitatype of als percentage van de landelijke populatie van de soort. Als op basis van de selectie in de eerste stap het aantal geselecteerde "belangrijkste" gebieden onvoldoende dekking oplevert, moet onderzocht worden welke gebieden aanvullend geselecteerd dan wel aangemeld moeten worden om voldoende landelijke dekking te halen. Daarnaast is bekeken of gebieden die één ecologische eenheid vormen met gebieden in België of Duitsland aan de lijst van aangemelde gebieden toegevoegd moeten worden. Voor ieder niet-prioritair habitatype en iedere niet-prioritaire soort wordt voldoende landelijke dekking nagestreefd. De indicaties van het European Topic Centre (ETC) en de conclusies van de biogeografische seminars zijn hiervoor als leidraad gebruikt:

- < 20% wordt in de meeste gevallen als onvoldoende dekkingsgraad beschouwd;
- 20-60% is een bespreekbaar dekkingspercentage;
- > 60% is over het algemeen voldoende dekking.

Hierbij is uitdrukkelijk rekening gehouden met de specifieke kenmerken en eisen die de afzonderlijke habitattypen en soorten stellen. Een relatief laag dekkingspercentage is aanvaardbaar als er sprake is van weinig bedreigde habitattypen of soorten en deze verspreid voorkomen. Hier geldt het proportionaliteitsbeginsel: voor habitattypen en soorten die sterker onder druk staan, wordt relatief meer bijgedragen binnen het Natura 2000-netwerk dan voor meer algemeen voorkomende habitattypen en soorten. Voor prioritaire habitattypen en prioritaire soorten hebben de lidstaten een bijzondere verantwoordelijkheid en verwacht de Europese Commissie dat een hoger dekkingspercentage wordt bereikt.

---

⁴¹ Ministerie van LNV (2003): "Verantwoordingsdocument". Selectiemethodiek voor aangemelde Habitatrictlijngebieden. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Den Haag.

Beoordeling aanmeldingen door de Europese Commissie

In 2003 is de Nederlandse bijdrage aan de communautaire lijst van Habitatrictlijngebieden door de Europese Commissie goedgekeurd. Daaraan voorafgaand zijn in respectievelijk 1996 en 1998 voorlopige aanmeldingen bij de Europese Commissie ingediend (zie hoofdstuk 2). In het Lijstdocument (2004)⁴² is het Nederlandse deel van de communautaire lijst voor de Atlantische biogeografische regio opgenomen. Hoofdstuk 3 van het Lijstdocument geeft per habitatype en per soort een toelichting op de selectie van gebieden. Hierbij staat steeds expliciet aangegeven hoe de Europese Commissie de aanmelding van 1998 heeft beoordeeld. Daaruit blijkt dat de Europese Commissie voor diverse habitatypen en soorten in 2002 heeft gemeld dat er een onvoldoende dekking was. Om die reden is de aanmelding van 2003 nog met een aantal gebieden uitgebreid. Het Reactiedocument (2004)⁴³ bevat een Nota van Antwoord met betrekking tot de openbare voorbereidingsprocedure voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden, die begin 2003 heeft plaatsgevonden.

Misverstanden over de aanmelding

Een veel gehoord argument is dat de bedrijfsactiviteiten die in en om het gebied plaatsvinden bij de aanmelding gemeld hadden moeten worden, zodat de Europese Commissie rekening had kunnen houden met bestaand gebruik. Dit berust op een misverstand. Zoals in paragraaf 2.1.1 van de Nota van Antwoord uitvoerig uiteen is gezet, is het standaardgegevensformulier bedoeld om de potentiële Habitatrictlijngebieden met de natuurwaarden bij de Europese Commissie aan te melden. Op het formulier staat per rubriek nauwkeurig aangegeven welke gegevens vóór de aanmelding verstrekt dienen te worden en welke gegevens in een later stadium verstrekt kunnen worden. Eén van de rubrieken die pas ingevuld hoeft te worden nadat het gebied deel uitmaakt van het Natura 2000-netwerk is de rubriek "Activiteiten en invloeden in en buiten het betrokken gebied". Die gegevens dienen vooral als basisinformatie voor de Europese Commissie om de uitvoering van de Richtlijn te kunnen volgen en haar rol als toezichthouder te kunnen vervullen. De aanmelding vindt uitsluitend op ecologische gronden plaats. Het is dan ook een misvatting te veronderstellen dat de Europese Commissie bij de besluitvorming van onjuiste of onvolledige gegevens zou zijn uitgegaan.

Zoals in paragraaf 3.3 van de Nota van Antwoord staat beschreven, dienen ook voor de soorten en habitatypen die niet direct tot de selectie van dat betreffende Habitatrictlijngebied hebben geleid, maar die wel in dat gebied voorkomen, instandhoudingsdoelstellingen te worden opgesteld. Dat zijn namelijk ook soorten en habitatypen waarvoor het gebied is aangemeld. Het berust op een misverstand te veronderstellen dat uit de Richtlijn uitsluitend een verplichting zou voortvloeien met betrekking tot habitatypen en soorten waarvoor het gebied is geselecteerd en dat er met betrekking tot de overige habitatypen en soorten van bijlage II geen verplichtingen zouden bestaan. Er worden daarom niet alleen instandhoudingsdoelstellingen voor de habitatypen of de soorten waarvoor het gebied is geselecteerd geformuleerd, maar voor alle habitatypen of soorten, waarvoor een gebied is aangemeld. Op het standaardgegevensformulier dat naar de Europese Commissie gaat moeten alle relevante Natura 2000-waarden worden vermeld en de daarop verstrekte gegevens moeten geregeld worden geactualiseerd. Voor één bepaalde categorie kan het formuleren van instandhoudingsdoelstellingen echter achterwege blijven. Het betreft de categorie "aanwezig maar verwaarloosbaar". Een habitatype of soort kan in een bepaald gebied in zodanige minieme oppervlakte of slechts incidenteel aanwezig zijn, dat mag worden aangenomen dat het habitatype of de soort zich in dit gebied niet blijvend kan handhaven. Het ontstaan van deze categorie (aanwezig maar verwaarloosbaar) is het gevolg van de voorgeschreven aanmeldingssystematiek, waarbij de lidstaat voor elk gebied alle aanwezige habitatypen en soorten – ongeacht de mate waarin ze voorkomen – dient te melden. Voor deze categorie zijn dan ook geen instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd.

Motivering

Naar aanleiding van de ingediende zienswijzen is de selectie van de gebieden inzichtelijker gemaakt. Er is per gebied uiteengezet waarom het gebied is aangemeld en op grond van welke criteria dit is gebeurd. Naast de

⁴² Ministerie van LNV (2004): "Lijstdocument". Overzicht van gebiedsselectie voor de Habitatrictlijn. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

⁴³ Ministerie van LNV (2004): Reactiedocument aanmelding Habitatrictlijngebieden. Resultaten van de ontvangen reacties bij de openbare procedure voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden in het kader van Natura 2000. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

reeds uitgebreide toelichting in de Nota van Antwoord is in de Nota van toelichting van dit besluit op een overzichtelijke wijze aangegeven voor welke soorten en habitattypen het gebied is aangemeld.

Betrokkenheid bij de voorbereiding van de aanwijzing

Voor de nationale procedure voor de aanwijzing van Natura 2000-gebieden wordt verwezen naar de paragrafen 1.1.4 en 1.3.5 van de Nota van Antwoord. In deze paragrafen wordt uitvoerig ingegaan op de gevolgde procedure, die uiteindelijk tot de terinzagelegging van het ontwerp-aanwijzingsbesluit van dit gebied heeft geleid. Daaruit blijkt dat dit deel van de procedure meerdere jaren in beslag heeft genomen. Zo hebben de betrokken ministeries, provincies, kamers van koophandel, (regionale) land- en tuinbouworganisaties, gemeenten, waterschappen, drinkwaterwinners, visserijorganisaties, recreatieorganisaties, natuurbeschermingsorganisaties en gegevensbeheerders eind 2005 het concept Natura 2000 doelendocument (2005) en de concept Natura 2000-gebiedendocumenten (2005) voor de 162 gebieden ontvangen, met het verzoek om commentaar te geven. Naar aanleiding van de reacties zijn waar nodig nog aanvullende gesprekken gevoerd. Deze consultatie maakte deel uit van de voorbereiding van de besluitvorming en heeft nog tot wijzigingen geleid. Het resultaat van deze voorbereiding heeft ter inzage gelegen en ten aanzien van deze ontwerp-aanwijzingsbesluiten heeft een ieder een zienswijze kunnen indienen.

Zorgvuldigheid van de procedure en afweging van belangen

In de paragrafen 2.1.1 en 1.1.8 van de Nota van Antwoord is de selectieprocedure uitvoerig beschreven en is uiteengezet hoe de verschillende belangen tegen elkaar zijn afgewogen. De keuze van een Natura 2000-gebied heeft uitsluitend plaatsgevonden op basis van de aanwezigheid van de in bijlage I en II van de Habitatrichtlijn genoemde habitattypen en soorten en de aanwezigheid van de in bijlage I en artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn genoemde vogelsoorten, trekkende watervogels en/of overige trekkende vogels. Deze werkwijze vloeit voort uit de in de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn genoemde criteria en de hierop gebaseerde Europese jurisprudentie. Het is niet mogelijk om hiervan af te wijken. Pas in een later stadium – bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen en bij het vaststellen van het beheerplan – kunnen naast de ecologische belangen ook andere belangen aan de orde komen. Dit is in de paragrafen 3.4 en 3.5 van de Nota van Antwoord verder uiteengezet. Gesteld mag worden dat de procedure die bij de aanwijzing van de gebieden is gevolgd zorgvuldig is geweest en geheel overeenkomstig de wet- en regelgeving heeft plaatsgevonden.

3 REACTIES OVER DE BEGRENZING

3.1 ALGEMEEN

Bij de begrenzing van het gebied heeft een aantal insprekers aangegeven dat geen rekening wordt gehouden met andere dan ecologische eisen. Insprekers hebben aangegeven dat ze bezwaar hebben tegen de opname van nieuwe natuur: delen van de Ecologische Hoofdstructuur die een natuurfunctie krijgen en die in landbouwkundig gebruik zijn of waren. Insprekers wijzen op de gedane toezeggingen in het kader van nieuwe natuur en de Ecologische Hoofdstructuur. Tevens wordt in zienswijzen gemeld dat bepaalde habitattypen en soorten niet of in beperkte mate aanwezig zijn in delen van het gebied. Insprekers verwachten dat in ieder geval die gronden waar deze waarden niet aanwezig zijn buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied worden gelaten.

Er wordt voor gepleit om de Natura 2000-gebieden op eenduidige wijze ook in het verticale vlak te begrenzen op 500 voet, zijnde de bestaande minimumvlieghoogte. Verder wordt aangegeven dat bij de aanwijzing van de Vogelrichtlijngebieden voor een bufferzone van 100 meter rond jachthavens gekozen is. In die geest wordt er bepleit om een bufferzone van 300 tot 500 meter rond agrarische- en recreatiebedrijven in te stellen. Tevens wordt er aangegeven dat de aanmelding onvoldoende wetenschappelijk onderbouwd is, zodat de onderzoeksplicht bij de belanghebbende wordt gelegd wanneer deze de begrenzing gewijzigd wil zien.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Uitgangspunten begrenzing Vogelrichtlijngebieden

In hoofdstuk 3 van de Nota van Antwoord Vogelrichtlijn deel 1⁴⁴ wordt uitvoerig uiteen gezet wat de uitgangspunten zijn bij de selectie en begrenzing van een Vogelrichtlijngebied. De criteria voor selectie van gebieden zijn als volgt:

- Minstens 1% van de biogeografische populatie van een (of meer) watervogelsoort(en) verblijft geregeld in een gebied
- en het gebied behoort tot de vijf belangrijkste gebieden in Nederland voor een soort voorkomend op Bijlage I van de Vogelrichtlijn.
- Voor geselecteerde gebieden geldt dat het gebied alleen als speciale beschermingszone wordt aangewezen indien tenminste 100 hectare met een formele natuurstatus deel uitmaakt van het gebied voor zover het geen aanwijzingen voor water betreft. Hiermee wordt beoogd alleen de meest geschikte vogelgebieden met enige substantie aan te wijzen.

De grenzen van een speciale beschermingszone worden bepaald door het gebruik dat de aanwezige Bijlage I-vogelsoorten, en/of trekkende watervogels, en/of overige trekkende vogels ervan maken, waarbij wordt uitgegaan van landschapsecologische eenheden en de biotoeppen van de betreffende vogelsoorten. Hierbij zijn de volgende beperkingen gehanteerd:

- Voor vogelsoorten voorkomend op de Bijlage I geldt dat geregeld tenminste 1% van de Nederlandse broedpopulatie aanwezig moet zijn.
- Voor trekkende watervogels geldt dat geregeld tenminste 0.1% van de biogeografische populatie in het gebied aanwezig moet zijn.
- Voor overige trekvogels geldt dat geregeld tenminste 1% van de Nederlandse broedpopulatie in een gebied aanwezig is en dat deze vogels voorts zijn aangemerkt als een Nederlandse Rode Lijst-soort. Van deze soorten wordt minstens 25% van deze populaties in de speciale beschermingszones beschermd.

Uitgangspunten begrenzing Habitatrichtlijngebieden

Zoals in paragraaf 2.2 van de Nota van Antwoord en in bijlage 9.1 van het Natura 2000 doelendocument (2006)⁴⁵ uitvoerig uiteen is gezet, is ook bij het begrenzen van een gebied geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houden met de aanwezigheid en de instandhouding van de natuurlijke habitats en soorten. Daarbij zijn de volgende algemene uitgangspunten gebruikt:

- Habitattypen en soorten van de bijlagen: de habitattypen van bijlage I en de leefgebieden van de

⁴⁴ Ministerie van LNV (2000): Nota van Antwoord Vogelrichtlijn, deel 1. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Den Haag.

⁴⁵ Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 doelendocument. Duidelijkheid bieden, richting geven en ruimte laten. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

soorten van bijlage II van de Habitatrichtlijn (en dus niet de soorten van bijlage IV) vormen het uitgangspunt voor de begrenzing. Dit is inclusief in kwaliteit achteruitgegangene en gedegenerende terreindelen, indien herstel haalbaar is en voor zover nodig voor de instandhouding van de aanwezige habitattypen en/of soorten.

- Herkenbare eenheden en identiteit: er is gestreefd naar de begrenzing van herkenbare en beheerbare eenheden: ecologische eenheden (bijvoorbeeld op basis van vegetatiestructuur, hydrologie of geomorfologie) of beheereenheden. Door eenheden op deze manier te begrenzen krijgt het gebied een duidelijke identiteit.
- "Cement tussen de bakstenen": de begrenzing van ecologische eenheden impliceert dat het Habitatrichtlijngebied bestaat uit de habitattypen van bijlage I en het leefgebied van de soorten van bijlage II én een stelsel van natuurwaarden waarvoor het gebied niet is geselecteerd en/of niet is aangemeld. Die natuurwaarden, gekenmerkt als het "cement tussen de bakstenen", maken integraal onderdeel uit van de ecosystemen en zijn nodig voor herstel en/of instandhouding van de betreffende in de Richtlijn opgenomen habitattypen en/of soorten.
- Deelgebieden: bij zeer sterke versnippering in meerdere deelgebieden worden alleen deze deelgebieden begrensd. De verschillende deelgebieden bevatten dan elk afzonderlijk de habitattypen en/of soorten waarvoor het gebied geselecteerd is.
- Enclaves: binnen grote eenheden zijn enclaves van grootschalige landbouw en/of bebouwing uitgesloten, voor zover ze geen wezenlijke bijdrage leveren aan de instandhouding van de betreffende habitattypen en/of soorten.
- Aansluiting bij administratieve grenzen: er is zoveel mogelijk aangesloten bij bestaande administratieve grenzen (bijvoorbeeld begrenzing van onder de Natuurbeschermingswet aangewezen gebieden, Nationale Parken, Vogelrichtlijngebieden en/of eigendomsgrenzen).
- Herkenbare topografische lijnen: de gebiedsgrenzen vallen bij voorkeur samen met duidelijk in het landschap herkenbare topografische lijnen, zoals wegen, sloten, heggen, oevers, bosranden en markante verschillen in landgebruik.

Hoofdpijnen aanpassing begrenzing Natura 2000-gebieden

Bij de aanwijzing van de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden en bij de aanvulling van de Vogelrichtlijnaanwijzingen met gebiedsdoelen zijn overlappende Vogel- en Habitatrichtlijngebieden gecombineerd tot één Natura 2000-gebied. Daarbij is ernaar gestreefd de begrenzing van Vogel- en Habitatrichtlijngebieden zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen.

De herbegrenzing is doorgevoerd op basis van technische en/of inhoudelijke argumenten.

Technische aanpassingen:

Dit zijn vaak minieme kaarttechnische verbeteringen teneinde de grenzen af te stemmen en gelijk te trekken. Het zijn ook pragmatische aanpassingen. Hierdoor blijven het beheer en de bescherming hanteerbaar en wordt de burger een zo duidelijk en eenvoudig mogelijke begrenzing geboden. Dit kan betekenen dat Vogel- en Habitatrichtlijngebieden die voor een belangrijk deel overlap vertonen met (voormalige) beschermde en staatsnatuurmonumenten op deze begrenzing afgestemd worden. Hierdoor worden onlogische verschillen vermeden.

Verder betreft dit ook het zoveel mogelijk op kaart uitzonderen van bestaande bebouwing, tuinen en erven die alleen tekstueel waren geëxclaveerd. Tot deze categorie behoren ook aanpassingen aan de hand van kadastrale perceelsgrenzen in verband met de kadastrale registratie van bij de aanwijzing "betrokken" percelen (zie Nota van toelichting, paragraaf 3.3). Hiermee wordt voorkomen dat kadastrale percelen die slechts voor een onbetekenend deel met het gebied overlappen, kadastraal worden ingeschreven als deel uitmakend van het gebied.

Inhoudelijke aanpassingen:

Verkleining van Vogelrichtlijngebieden wordt door de Europese Commissie, gelet op de Europese jurisprudentie, slechts "in uitzonderlijke gevallen" aanvaardbaar geacht indien bij de oorspronkelijke aanwijzing een "duidelijke wetenschappelijke fout" is gemaakt.

Uit jurisprudentie⁴⁶ blijkt dat de oppervlakte van een Vogelrichtlijngebied niet mag worden verkleind en de grenzen van een Vogelrichtlijngebied niet mogen worden gewijzigd, als daardoor zones worden uitgesloten waarin in het wild levende vogelsoorten voorkomen waarvan de bescherming de aanwijzing van dat Vogelrichtlijngebied heeft gerechtvaardigd. Een uitzondering hierop vormen de van het Vogelrichtlijngebied uitgesloten zones die niet langer overeenkomen met de, voor de instandhouding van de in het wild levende vogelsoorten, meest geschikte leefgebieden in de zin van artikel 4, lid 1, van de Richtlijn. Zo kan de begrenzing van Vogelrichtlijngebieden zijn aangepast door bebouwing op de rand van het gebied, bedrijventerreinen (>5 ha) en rijkswegen zoveel mogelijk ook op kaarten te exclaveren (de tekstuele exclaveringsformule geldt alleen voor de in 2000 aangewezen gebieden).

In gevallen waar in het verleden mogelijk een duidelijke begrenzingsfout is gemaakt, wordt onderzocht of er sprake is van een wetenschappelijke fout die voldoet aan de door de Europese Commissie gestelde voorwaarden. Toekomstige ontwikkelingen vallen buiten die criteria; de vergunningprocedure is daarvoor de aangewezen weg.

Zie verder Nota van Antwoord paragraaf 2.2.4.

Uitbreiding van Vogelrichtlijngebieden kan alleen aan de orde zijn als het gebied tevens Habitatrictlijngebied is en de uitbreiding onderdeel is van het desbetreffende Habitatrictlijngebied. Zie ook Nota van Antwoord paragraaf 2.2.5.

Gebleken is dat in een beperkt aantal gevallen bij de begrenzing van Habitatrictlijngebieden onvoldoende rekening is gehouden met de verspreiding van relevante habitattypen of leefgebieden van soorten, waardoor aanpassingen (zowel uitbreiding als verkleining) noodzakelijk waren. Dit is meestal het gevolg van verbeterde en toegenomen kennis. Ook uitbreidingen die noodzakelijk zijn voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied, vallen in deze categorie van inhoudelijke aanpassingen.

Meebegrenzen van nieuwe natuur

Met nieuwe natuur worden delen van de Ecologische Hoofdstructuur bedoeld die een natuurfunctie krijgen en die in landbouwkundig gebruik zijn of waren. Een groot deel van deze nieuwe natuur is inmiddels al verworven en als natuurgebied ingericht. Nieuwe natuur is meebegrensd indien (in geval van een Habitatrictlijngebied) één van de volgende situaties van toepassing is:

1. wanneer het natuurdoel van de nieuwe natuur overeenkomt met dat van het aangrenzende aangemelde Natura 2000-gebied (de natuurwaarden zijn al aanwezig of zullen conform vastgestelde plannen worden ontwikkeld). Het betreffende natuurdoel dient uiteraard invulling te geven aan de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied.
2. wanneer de nieuwe natuur aantoonbaar noodzakelijk is om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen realiseren.

Voor nieuwe natuur die nodig is voor de realisatie van Natura 2000 blijft het principe van vrijwilligheid gelden bij verwerving van de gronden en bij omzetting van cultuurgrond naar natuur (zie verder paragraaf 2.2.2 van de Nota van Antwoord). De nieuwe natuur die is toegevoegd na de aanmelding in 2003 is naar aanleiding van ingediende zienswijzen op de ontwerp-aanwijzingsbesluiten nogmaals kritisch getoetst aan de hiervoor genoemde criteria. Het resultaat staat beschreven in paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting. Het beleid om nieuwe natuur van ná 1 mei 1988 niet als verzuringgevoelig aan te merken, is nooit van toepassing geweest op de oude Natuurbeschermingswet. Ook voor de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998 was het voor de beoordeling alleen van belang of een bepaalde activiteit schade aan een aangewezen beschermd natuurmonument toebracht. De vraag of een deel van een bepaald beschermd natuurmonument als zogenoemde nieuwe natuur moest worden aangemerkt, heeft in deze besluitvorming geen rol gespeeld. Als een bepaald gebied als beschermd natuurmonument was aangewezen, genoot zo'n natuurmonument de volledige bescherming van de Natuurbeschermingswet.

---

⁴⁶ Europese Hof van Justitie, 13 juli 2006, zaak C-191/05 en 25 november 1999, zaak C-96/98.

Bufferzones en exclavering van recreatieondernemingen en agrarische bedrijven

Een bufferzone van 300 tot 500 meter rond recreatieondernemingen en agrarische bedrijven, waar door vele ondernemers om is verzocht, behoort niet tot de mogelijkheden. De reden hiervoor is dat menselijk gebruik of de door de mens toegekende bestemming niet bepalend is voor de vraag of een gebied of terrein als Natura 2000-gebied aangewezen dient te worden. Ecologische redenen zijn daarbij bepalend. Een Natura 2000-gebied is in zijn geheel van belang.

Ook in de uitspraak van de Raad van State over de aanwijzing van één van de eerste Natura 2000-gebieden is de vraag over een bufferzone aan de orde gekomen. De Raad van State was toen van oordeel dat "het aanhouden van een minimale afstand tot bedrijfsbebouwing niet mogelijk is, omdat niet in algemene zin ten behoeve van de in het gebied gelegen agrarische bedrijfsbebouwing kan worden vastgesteld in hoeverre de binnen die afstand gelegen gronden naar ecologische maatstaven al dan niet tot het aan te wijzen gebied moeten worden gerekend"⁴⁷.

Bij Vogelrichtlijngebieden wordt het hele gebied door de vogels gebruikt voor broeden, foerageren en/of rusten, hoewel niet elk deel even intensief wordt benut. Voor Habitatrichtlijngebieden geldt een vergelijkbare aanpak hoewel habitattypen meestal geen grote, aaneengesloten oppervlakten beslaan. Daar staat tegenover dat de instandhouding van habitattypen meestal een ruimere begrenzing vereist omdat ook rekening moet worden gehouden met een mogelijke verschuiving van de habitatwaarden door het gebied (successie). Daarentegen maken bestaande bebouwing, erven, tuinen, steigers, verhardingen en hoofdspoorwegen geen deel uit van een Natura 2000-gebied. Zij zijn door hun fysieke aard meestal ongeschikt. Eventuele uitzonderingen op deze algemene regel zijn opgenomen in paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting van het besluit. Ook mijnbouwinstallaties en -installaties vallen onder de definitie van een bouwwerk en daarmee onder de exclaveringsformule (zie paragraaf 3.4 van de Nota van toelichting). Dat geldt niet voor ondergronds of onderwater voorkomende structuren zoals gas- en waterleidingen. De aanwezigheid hiervan betekent niet per definitie dat deze gebieden ongeschikt zijn voor planten of dieren en ze zijn daarom niet geëxclaveerd.

Zie ook paragraaf 2.2.6 van de Nota van Antwoord.

Verticale begrenzing

In paragraaf 2.2.9 van de Nota van Antwoord wordt vermeld dat er geen verticale grens in de Natura 2000-gebieden is opgenomen. Wel moet gewaarborgd zijn dat vliegbewegingen in de omgeving van Natura 2000-gebieden niet tot aantasting van natuurlijke kenmerken leiden. Dat geldt voor de gehele burgerluchtvaart (inclusief parasailen, parachutespringen en luchtballonvaren), het militaire luchtverkeer en alle andere activiteiten die in samenhang met deze vliegbewegingen in het luchtruim of op de grond plaatsvinden, zoals schietoefeningen en parachutespringen. De effectbeoordeling van dit soort activiteiten kan daarom het best per gebied plaatsvinden, toegesneden op de omstandigheden ter plekke. Het is dus niet zinvol om hiervoor generieke normen in de besluiten op te nemen. Indien aan de orde, wordt het bestaand gebruik door luchtverkeer beoordeeld bij het opstellen van het beheerplan. Voorwaarde blijft ook hier dat het bestaande gebruik de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar mag brengen.

3.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE BEGRENZING

Een inspreker neemt aan dat de bebouwing op perceel 5388 en een tuin op perceel 4867 buiten de begrenzing valt.

Bebouwingen en tuinen vallen onder de algemene exclaveringsformule, zie paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting.

Een inspreker geeft aan dat Kasteel Heeze aan de zuidwestkant van de Strabrechtse Heide zeer rijk aan paddenstoelen is en verzoekt dit gebied op te nemen in de begrenzing.

De zienswijze is niet overgenomen. Paddenstoelen vallen niet onder soorten van de Habitatrichtlijn, daarom kan bij het vaststellen van de begrenzing geen rekening worden gehouden met de aanwezigheid van paddenstoelen.

⁴⁷ Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State, 5 november 2008, nr. 200802546/1.

Een inspreker verzoekt om een nabij de Rulse Dijk gelegen deel van de Braakhuizensche Heide in de begrenzing op te nemen. Een groot deel van dit gebied is eigendom van het Brabants Landschap, waaronder een perceel met habitattype vochtige heiden, hogere zandgronden (H4010A) met een grote populatie beenbreek.

De zienswijze is overgenomen en de begrenzing aangepast, zie paragraaf 3.3 in de Nota van toelichting.

Een inspreker meent dat de begrenzing onlogisch is omdat de kraanvogel (A127) gebruik maakt van natte delen op de gehele Strabrechtse Heide. De inspreker verzoekt het gebied uit te breiden tot aan Mierlose Baan en bosgebied Blauwe Kei. De inspreker meent ook dat de begrenzing van het beekdal van de Kleine Dommel ten zuiden van de Mierlose Dijk onlogisch is. De inspreker geeft aan dat ook hier elzenbroekbossen (habitattype vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen (H91E0C)) en (potentiële) blauwgraslanden (H6410) liggen. De inspreker vraagt om minimaal de eigendommen van Staatsbosbeheer op te nemen in de begrenzing.

De zienswijze is gedeeltelijk overgenomen. Het Vogelrichtlijngebied is in noordelijke richting uitgebreid grofweg tot aan de Strabrechtse Dijk. Dit gebied maakt deel uit van het leefgebied van pleisterende kraanvogels. De begrenzing ten westen van de Dommel is beperkt (zie paragraaf 3.3). Het overige deel betreft hoofdzakelijk percelen nieuwe natuur waar slechts versnipperd habitattypen voorkomen. Zie ook het kopje "Meebegrenzen van nieuwe natuur" hierboven.

Meerdere insprekers verzoeken nieuwe natuur uit het aanwijzingsbesluit te schrappen aangezien de habitatwaarden niet aanwezig zijn. De insprekers zijn van mening dat de aanwijzing hiervan vooral heeft te maken met de toekomstwensen van terreinbeherende organisaties en minder met ecologische criteria. De insprekers stellen voor de begrenzing naar binnen te verschuiven, zodat niet het landbouwgebied maar de nieuwe natuur de buffer vormt van het Natura 2000-gebied. Een inspreker wijst op het uitgangspunt van Natura 2000 om enkel bestaande en natuurlijke natuurwaarden te begrenzen. De inspreker verzoekt daarom de linkeroever van het beekdal van de Kleine Dommel te schrappen uit het Natura 2000-gebied. In dit beekdal zit namelijk nog veel kleinschalige landbouw.

De zienswijzen zijn gedeeltelijk overgenomen. De uitbreiding van het gebied ten westen van de Kleine Dommel, die vooral bestaat uit landbouwgronden (nieuwe natuur), is grotendeels komen te vervallen. Uitzondering is gemaakt voor enkele bosjes en ingesloten graslanden langs de beekloop waar het habitattype vochtige alluviale bossen, beekbegeleidend elzenbroek (H91E0C) aanwezig is. Het gehandhaafde deel betreft ongeveer 16 ha waarvan ongeveer de helft bestaande natuur (namelijk de bosjes). Zie paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting.

Een inspreker verzoekt de 3,2 hectare van zijn grond buiten de aanwijzing te houden. De inspreker heeft de aangewezen habitattypen en vogelsoorten nog nooit op zijn grond aangetroffen.

De zienswijze is overgenomen. De betreffende gronden maken deel uit van het vervallen gebiedsdeel zoals bedoeld in het antwoord op de vorige zienswijze.

Een inspreker vindt dat te weinig land is aangewezen en meent dat aanwijzing van de Strabrechtse Heide uitgebreid moet worden. De inspreker is eigenaar van een aantal landgoederen ten noorden van de Strabrechtse Heide en verzoekt deze mee te begrenzen. De inspreker pleit ook voor het opnemen van de bosgebieden aan de noordoost- en zuidkant van de Strabrechtse Heide die in bezit zijn van de gemeente Heeze-Leende en gemeente Someren. Een andere inspreker is van mening dat, gelet op de hydrologische samenhang, de bossen Blauwe Kei een wezenlijk onderdeel uitmaken van het Natura 2000-gebied.

De zienswijze is niet overgenomen. Het gebied is vooral begrensd op de aanwezigheid van heidevelden en vennen waar habitattypen voorkomen waarvoor dit gebied is aangewezen. Daarbij golden de rijksweg A67 en de Somerense weg als harde "logische" grenzen omdat heide en vennen direct ten noorden en zuiden daarvan slechts versnipperd voorkomen. De bossen ten oosten van de Strabrechtse Heide, waaronder de Blauwe Kei, betreffen merendeels aanplant van naaldbomen zonder actuele waarden (habitattypen en

soorten van de Habitatrichtlijn) waarvoor het gebied is aangewezen en zijn niet nodig ten behoeve van de instandhouding van aanwezige waarden in het begrensde gebied.

Een inspreker verzoekt duidelijkheid over de status van (delen van) beken. De inspreker vraagt naar de het verschil in status tussen beken die als lijnelement zijn begrensd en de beken die opgenomen zijn in vlakbegrenzing. Ook vraagt de inspreker naar het verschil in status tussen beken die geheel en beken die slechts gedeeltelijk in de vlakbegrenzing zijn opgenomen. Ook verzoekt de inspreker de beken met Natura 2000-status duidelijk aan te geven op de ontwerpkaarten.

Binnen de vlakbegrenzings van Natura 2000-gebieden zijn de beken, zoals de Kleine Dommel, ook begrensd vanwege hun eigen waarden. Daarmee is er geen verschil tussen de beken die als afzonderlijke lijnen zijn begrensd (zoals in de Natura 2000-gebieden Kempenland-West (135) en Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux (136)) en beken die omgeven worden door Natura 2000-gebied. Het kan echter wel zo zijn dat een beek die grenst aan een vlakdekkende begrenzing niet in de begrenzing is opgenomen (zoals de gekanaliseerde Strijper Aa in het Natura 2000-gebied Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux (136)). Bekken buiten de begrenzing (lijnvormig of vlakvormig) vallen niet onder de Natuurbeschermingswet en hebben als zodanig een andere status.

4 REACTIES OVER DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

4.1 ALGEMEEN

In de zienswijzen zijn veel opmerkingen gemaakt over de instandhoudingsdoelstellingen en over de realisatie hiervan.

Er is voorgesteld om de tekst van de algemene instandhoudingsdoelstelling "behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitattypen en soorten binnen de Europese Unie" te vervangen door de letterlijke tekst van de Habitatrichtlijn: "behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan het waarborgen van de biologische diversiteit door het instandhouden van habitattypen en soorten binnen de Europese Unie".

Verder is voorgesteld om de tekst van de algemene instandhoudingsdoelstelling "behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functie van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd" te schrappen omdat met de formulering in het ontwerpbesluit onvoldoende rekening is gehouden met de wijze waarop in jurisprudentie rekening is gehouden met de termen "natuurlijke kenmerken" en "instandhoudingsdoelstellingen".

Er zijn vragen gesteld over de gestelde nationale doelen, de monitoring in Natura 2000-gebieden, de afstemming en de verantwoordelijkheden. In een aantal zienswijzen wordt de vraag gesteld of de besluiten in samenhang met elkaar en met de gebieden daarbuiten wel een voldoende bijdrage leveren om de soorten en habitattypen in een landelijk gunstige staat van instandhouding te brengen of te houden. De vrees wordt uitgesproken dat dit niet het geval is. Daarnaast wordt er verzocht om voor die soorten en habitattypen, waarvoor sprake is van een ongunstige staat van instandhouding, zowel landelijk als op gebiedsniveau een herstelopgave te formuleren tenzij er ecologische redenen zijn om hiervan af te zien. Het achterwege laten van adequate herstelopgaven wordt door insprekers als onacceptabel gezien en in strijd met de wettelijke verplichtingen. In een zienswijze is gevraagd om alsnog voor de soorten en habitattypen die zich in een zeer ongunstige staat van instandhouding bevinden minimaal complementaire doelen op te nemen in de gebieden waar herstelmogelijkheden zijn of migratie kan plaatsvinden.

Er is gevraagd om de doelen op gebiedsniveau te herzien voor een aantal broedvogels waarvan de landelijke doelstelling voor het aantal sleutelpopulaties, met de huidige instandhoudingsdoelstellingen, niet zal worden gerealiseerd. Er is aanbevolen om de instandhoudingsdoelstellingen voor een aantal vogelsoorten in te vullen op basis van de in het Beschermingsplan moerasvogels 2000-2004 (2000)⁴⁸ vermelde aantallen voor levensvatbare populaties moerasvogels. In het geval van soorten waarvoor actuele gedocumenteerde beschermingsplannen beschikbaar zijn dienen de instandhoudingsdoelstellingen waar mogelijk daarmee gelijk geschakeld te worden. Voor een aantal broedvogels is ook gevraagd om aanvullende doelen op te nemen. Het besluit zou moeten aangeven wat de gevolgen zijn wanneer een soort uit een gebied dreigt te verdwijnen. Daarnaast zou er een gegronde reden aanwezig moeten zijn wanneer er niet gestreefd wordt naar een gunstige staat van instandhouding.

Anderzijds wordt in zienswijzen aangeduid dat veel doelen te hoog gegrepen zijn en dat deze alleen met grote (financiële) inspanningen bereikt kunnen worden. Er wordt over de instandhoudingsdoelstellingen opgemerkt dat ze de status zouden moeten krijgen van een inspanningsverplichting en niet van een resultaatsverplichting. Enkele insprekers menen dat bij het vaststellen van de doelstellingen veel geleund wordt op informatie over het voorkomen van flora en fauna in vroegere jaren, die niet gebaseerd is op voldoende wetenschappelijke gegevens. Het is onduidelijk of deze waarden daadwerkelijk aanwezig zijn. Om die reden zouden de aanwezige habitattypen op een kaart aangeduid moeten worden.

Weer anderen menen dat de uitgangssituatie helder moet worden omschreven in het aanwijzingsbesluit. Tegelijkertijd zal er een termijn gegeven moeten worden waarbinnen de doelstellingen gerealiseerd moeten worden.

⁴⁸ Boer, T. den (2000): Beschermingsplan moerasvogels 2000-2004. Rapport Directie Natuurbeheer nr. 47. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Wageningen.

In de besluiten wordt er volgens insprekers niet ingegaan op de mogelijke gevolgen van klimaatverandering, terwijl deze veranderingen bepalend kunnen zijn voor de haalbaarheid van de natuurdoelen. Er wordt bovendien gevraagd om de kernopgaven in de aanwijzingen op te nemen, dan wel het Natura 2000 doelendocument (2006) deel uit te laten maken van de aanwijzingsbesluiten. Uit het besluit zou duidelijk moeten blijken voor welke functie(s) en voor welke soort(en) het gebied wordt aangewezen, zodat duidelijk is of de soorten in al hun levensbehoeften worden beschermd. Daar waar niet alle levensbehoeften in een Natura 2000-gebied zijn beschermd dient te worden aangegeven waar de ontbrekende functies zijn gelegen en wat de beschermingsstatus is.

Er wordt gevraagd om rekening te houden met vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en met regionale en lokale bijzonderheden.

Dat het concretiseren van maatregelen wordt doorgeschoven naar het beheerplan geeft voor veel insprekers onduidelijkheid; hierdoor kan het overleg over het beheerplan onder grote spanning komen te staan. Zij bepleiten duidelijke kaders voor het beheerplan, zodat er constructief aan de uitwerking kan worden gewerkt. Daarnaast wordt opgemerkt dat bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen alleen wordt uitgegaan van bestaande budgetten. Welke consequenties de instandhoudingsdoelstellingen hebben in financiële zin wordt pas duidelijk bij het tot stand komen van de beheerplannen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde zienswijzen worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Algemene instandhoudingsdoelstellingen

De algemene instandhoudingsdoelstellingen beogen de algemene hoofddoelstelling van de Vogel- en Habitatrichtlijn in de individuele aanwijzingsbesluiten te verankeren. Daarmee wordt de bijdrage van de Nederlandse Natura 2000-gebieden aan het behoud van de biodiversiteit in Europa vastgelegd. Per gebied zijn de specifieke doelstellingen voor de relevante habitattypen en soorten nader omschreven. Op basis van deze instandhoudingsdoelstellingen en de algemene doelstellingen wordt naar een landelijk gunstige staat van instandhouding van de voor Nederland relevante habitattypen en soorten gestreefd. Dit houdt in dat het natuurlijke verspreidingsgebied van de habitat of van de soort stabiel moet zijn of moet toenemen; dit moet in de toekomst ook zo blijven. Een duurzaam behoud van een habitatype kan alleen maar gerealiseerd worden wanneer de planten- en diersoorten die typisch zijn voor de habitat behouden kunnen worden. Dit geldt ook voor de bescherming van een bepaalde plantensoort of diersoort. De betreffende soort kan alleen effectief beschermd worden wanneer de beschermingsmaatregelen zich, naast op de soort zelf, ook richten op het leefgebied van de soort. Zodoende strekt in een Natura 2000-gebied de instandhoudingsdoelstelling van een soort zich mede uit tot het leefgebied van de betreffende soort.

De formulering van de algemene instandhoudingsdoelstellingen is aangepast in hoofdstuk 5 van de Nota van toelichting van dit besluit. In de aangepaste formulering van het tweede algemene doel is niet de letterlijke tekst van de Habitatrichtlijn (artikel 2) gevolgd, omdat het in de Richtlijn een algemene doelstelling van de Richtlijn betreft en in dit geval om de gebiedsspecifieke invulling daarvan gaat. Meer in het bijzonder: een Europese Richtlijn kan een bijdrage leveren aan het waarborgen van de biologische diversiteit, maar een gebied kan alleen bijdragen aan het behoud van de biologische diversiteit. Verder is de term "natuurlijke kenmerken" in de algemene doelen gehandhaafd, omdat dit een begrip is dat in de Richtlijn ook gebruikt wordt in verband met de bescherming van de gebieden (artikel 6).

Verder geldt ook dat invloeden van buitenaf op het Natura 2000-gebied van grote invloed kunnen zijn op de staat van instandhouding van een habitatype of soort: de externe werking. De instandhoudingsdoelstelling richt zich op het gehele biotische en abiotische complex van factoren, die het habitatype of de soort haar specifieke aanzien geven en die noodzakelijk zijn voor het behoud van de biologische diversiteit van het gebied.

Met name bij vogels is een belangrijk deel van het leefgebied buiten het Natura 2000-gebied gehouden. Bij een aantal vogelsoorten gaat het daarbij vooral om de foerageergebieden. Deze bevinden zich in grote aaneengesloten agrarische gebieden of zijn buiten het Natura 2000-gebied gehouden omdat niet gegarandeerd kon worden dat deze gebieden, zoals braakliggende bouwterreinen, hun huidige functie ook in de toekomst behouden. Deze gebieden spelen, vanwege het vervullen van een bepaalde (foerageer)functie

voor de soort, een belangrijke rol bij het realiseren van een gunstige staat van instandhouding, zodat ook het verstoren van zo'n gebiedsfunctie van grote invloed kan zijn op de staat van instandhouding van de soort.

Contour "haalbaar en betaalbaar"

In de paragrafen 3.4 en 4.1.7 van de Nota van Antwoord staat aangegeven dat zowel de selectie als de begrenzing uitsluitend gebaseerd is op ecologische criteria. Dit betekent echter niet dat andere dan ecologische belangen geen rol hebben gespeeld bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen. Hierbij heeft het uitgangspunt "haalbaar en betaalbaar", zowel landelijk als per gebied, nadrukkelijk een rol gespeeld. Er is daarbij rekening gehouden met de economische en sociale belangen van de directe omgeving. Dit betekent in de praktijk dat voor een bepaald habitatype of soort de relatief grootste ecologische bijdrage komt van het gebied waar de ecologische vereisten reeds op orde zijn of waar ze op relatief eenvoudige wijze op orde te brengen zijn, om zodoende bij het opstellen van beheerplannen een evenwichtige balans tussen economie en ecologie na te kunnen streven.

In paragraaf 3.4 van de Nota van Antwoord staat dat Nederland zich inspant om zoveel mogelijk habitatypen en soorten in een gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen. Er kan echter geen onevenredige financiële inspanning verwacht worden om alle habitatypen en soorten te herstellen. Met oog hierop is voor een aantal soorten en habitatypen in het Natura 2000 doelendocument (2006, hoofdstuk 6) gekozen voor een lager niveau dan gunstige staat van instandhouding. In die gevallen wordt verbetering van de ecologische vereisten voorlopig niet realistisch geacht of staat de inspanning in geen verhouding tot de extra bijdrage die een gebied kan leveren aan de realisering van de Natura 2000-doelen op landelijk niveau. Anderzijds is het logisch dat een hogere inzet wordt nagestreefd voor habitatypen en soorten waar Nederland relatief belangrijk voor is en/of voor habitatypen en soorten die sterk onder druk staan. Dit geldt bijvoorbeeld voor het habitatype zeer zwakgebufferde vennen (H3110). Voor dit habitatype zijn de ecologische omstandigheden nog niet op orde.

Contour "strategisch lokaliseren"

Bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen is ook geanticipeerd op bestaande plannen en projecten ter realisering van de Ecologische Hoofdstructuur en bestaand beleid met betrekking tot bijvoorbeeld mest en waterhuishouding. Dit is het gehanteerde principe van "strategisch lokaliseren": behoud of herstel nastreven daar waar de grootste potentie ligt en waar dit gemakkelijk kan zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de ecologische uitgangspunten en ambities. Om daaraan invulling te geven zijn diverse consultatierondes met deskundigen en terreinbeheerders gehouden en zijn analyses uitgevoerd, waaronder de knelpunten- en kansanalyse van KIWA⁴⁹.

In de toekomst zullen inspanningen voor het waterbeheer meer gericht moeten worden op het natuurbelang. Waar nodig is de begrenzing van gebieden aangepast om een op termijn duurzamere situatie te verkrijgen. Voor een aantal habitatypen en soorten zijn gezien de urgentie ten aanzien van één of meerdere kernopgaven ("sense of urgency")⁵⁰, op de korte én lange termijn, aanvullende water- of beheermaatregelen nodig.

Trends, dynamiek en autonome ontwikkelingen

In het aanwijzingsbesluit staat het resultaat van de bovenstaande contouren uitgewerkt in de vorm van de instandhoudingsdoelstellingen. Op grond daarvan worden in het beheerplan de benodigde maatregelen uitgewerkt om de genoemde habitatypen en soorten in de gewenste staat van instandhouding te brengen of te behouden, zodat het gebied voldoende bijdrage kan leveren aan het realiseren van de gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Eén van de uitgangspunten in de Natura 2000 contourennotitie (2005)⁵¹ is dat doelstellingen in de tijd robuust geformuleerd moeten worden. Dit is gedaan om zo te kunnen anticiperen op bijvoorbeeld de natuurlijke dynamiek of mogelijke klimaatsveranderingen. Als de instandhoudingsdoelstellingen niet gehaald lijken te worden, bijvoorbeeld omdat een populatie vogels of een

⁴⁹ KIWA & EGG (2007): Knelpunten- en kansanalyse Natura 2000 gebieden. Versie 2007. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

⁵⁰ Een "sense of urgency" is toegekend aan een gebied als binnen tien jaar (na 2005) mogelijk een onherstelbare situatie ontstaat. Zie verder bijlage 2 begrippen en definities uit de Nota van Antwoord (2007).

⁵¹ Ministerie van LNV (2005): Natura 2000 contourennotitie. Kaders voor Natura 2000-doelen, besluiten en beheersplannen. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

bepaald habitatype ondanks de bescherming toch kleiner wordt, moet Nederland maatregelen nemen om deze ontwikkeling te keren. Artikel 6, tweede lid, van de Habitatrichtlijn, verplicht de lidstaat namelijk om verslechtering van habitattypen en leefgebieden van (vogel)soorten te voorkomen. Soms zullen de genomen maatregelen niet werken, bijvoorbeeld bij klimaatsverandering, een te grote externe beïnvloeding of als trekkende soorten in het buitenland negatief worden beïnvloed. Er zijn dan geen sancties. Gezien een aantal onzekerheden over te verwachten ontwikkelingen, die voortkomen uit natuurlijke dynamiek en klimaatveranderingen, is voor het jaar 2015 voorzien in een evaluatie van het Natura 2000 doelendocument (2006). Indien noodzakelijk worden dan ook de betreffende aanwijzingsbesluiten aangepast (zie Nota van Antwoord, paragraaf 3.19).

In bijlage B.4 van de Nota van toelichting van dit besluit wordt nader op de specifieke keuzes ingegaan.

Herijking instandhoudingsdoelstellingen

De lidstaten van de Europese Unie hebben de afspraak gemaakt om alle maatregelen te nemen die nodig zijn om een gunstige staat van instandhouding van de aangewezen soorten en habitattypen waarvoor gebieden zijn aangewezen te realiseren. Pas wanneer daadwerkelijk is gebleken dat de doelen om wat voor reden dan ook niet haalbaar zijn, bestaat er – zoals onder andere in paragraaf 1.4.1 van de Nota van Antwoord staat vermeld – een aantal momenten waarop de doelen bijgesteld kunnen worden. De drie momenten waarop de instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden geëvalueerd en zo nodig kunnen worden bijgesteld (zie ook Nota van Antwoord, paragrafen 3.4 en 3.14):

- bij de definitieve aanwijzing;
- bij het opstellen van het beheerplan;
- bij de geplande evaluatie in 2015.

Ecologische samenhang en belangenafweging

De afweging tussen economie en ecologie moet zodanig plaatsvinden dat de gunstige staat van instandhouding van de habitattypen en soorten waar het gebied voor is aangewezen niet in gevaar komt. De situatie kan zich voordoen dat in een bepaald gebied een aantal habitattypen of soorten voorkomt, waarvoor geen instandhoudingsdoelstellingen zijn vastgesteld. Er is dan de inschatting gemaakt dat het betreffende habitatype of de betreffende soort weliswaar marginaal in het gebied aanwezig is, maar dat het gebied op termijn geen bijdrage kan leveren aan de instandhouding van het habitatype of de soort. Ook bij de formulering van een doel voor vogels is bepalend of het gebied een relevante bijdrage aan het realiseren van het landelijke doel levert of kan gaan leveren (zie ook paragraaf 3.11 van de Nota van Antwoord). Voor elk specifiek gebied komt het erop neer dat de instandhoudingsdoelstelling van een bepaald habitatype of bepaalde soort alleen in samenhang kan worden gezien met de instandhoudingsdoelstelling op landelijk niveau en in andere Natura 2000-gebieden. Dat betekent dat er weliswaar landelijk per soort of per habitatype naar een gunstige staat van instandhouding moet worden gestreefd, maar dat deze situatie niet in elk gebied afzonderlijk hoeft te worden nagestreefd. Binnen dit kader kan ook rekening worden gehouden met vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en met regionale en lokale bijzonderheden.

Recreatie en toerisme

Beseft wordt dat Strabrechtse Heide & Beuven een belangrijk onderdeel uitmaakt van het Brabantse toeristische product. De heide en vennen zijn belangrijke trekpleisters voor toeristen. Het toeristische bedrijfsleven vindt dat de aard van het gebied zo moet blijven. In die zin is het belang van een adequaat natuurbeheer ook in het belang van een gezonde toeristische sector. In onder meer paragrafen 4.1.3 en 4.1.4 van de Nota van Antwoord is ingegaan op de ontwikkelingsmogelijkheden van bedrijven en de concurrentiepositie: afhankelijk van de bedrijfstak biedt de aanwezigheid van een Natura 2000-gebied dikwijls nieuwe mogelijkheden.

Dit specifieke gebied is een natuurgebied waar ondanks de toeristische druk bepaalde natuurwaarden zich nog steeds in een gunstige staat van instandhouding bevinden. Niettemin is het door de ongunstige staat van instandhouding van onder andere zeer zwakgebufferde vennen (H3110) noodzakelijk om een herstelopgave te formuleren. Wanneer er een herstelverplichting is, dient bij de te nemen maatregelen rekening te worden gehouden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied. Bij het formuleren van de instandhoudingsdoelstellingen is dat gedaan. Het afwegen van ecologie en economie gebeurt ook in het stelsel van vergunningverlening. Zie verder paragraaf 3.5 van de Nota van Antwoord.

Complementaire doelen

De analyse van de implementatie van Natura 2000 in Nederland (Kamerstuk 32670 nr. 24) laat zien dat de bescherming van complementaire doelen onder het Natura 2000-regime niet expliciet door de Vogel- en Habitatrichtlijn wordt voorgeschreven. Daarom zullen deze doelen dan ook niet langer in de aanwijzingsbesluiten worden opgenomen.

Onderbouwing besluiten

In diverse ecologische rapporten⁵² en databanken zijn de natuurwaarden en vogelgegevens van Nederland beschreven. Het is voor de selectie of ecologische onderbouwing van een Natura 2000-gebied niet noodzakelijk dat de aanwezige natuurwaarden op kaart worden aangegeven. Wel wordt in paragraaf 4.4 van deze Nota van toelichting een globale, niet-uitputtende, omschrijving gegeven van de verspreiding van de habitattypen en soorten in dit gebied.

Het Natura 2000 doelendocument (2006) is één van de dragende beleidsdocumenten die aan de besluitvorming ten grondslag heeft gelegen. Het beleid zoals daar is uiteengezet, is bij de besluitvorming toegepast, maar het Natura 2000 doelendocument (2006) maakt géén onderdeel uit van het besluit. Met betrekking tot de vraag op welke wijze de gunstige staat van instandhouding voor een bepaald habitatype of een bepaalde soort kan worden bereikt, is er in de Nota van toelichting een uitgebreid overzicht opgenomen waarin alle gebieden staan vermeld waaraan voor het betreffende habitatype of de betreffende soort een doel is toegekend. Op deze wijze is na te gaan hoe de landelijke opgave over het Natura 2000-netwerk is verdeeld. Het is echter een indicatieve vermelding, want het is niet de bedoeling in deze aanwijzing een besluit te nemen over de instandhoudingsdoelstellingen van andere gebieden.

Kernopgaven

In paragraaf 1.3.4 van de Nota van Antwoord staat vermeld dat de kernopgaven een belangrijk hulpmiddel zijn bij de focus en eventuele prioritering binnen de Natura 2000-beheerplannen. Ze beschrijven de belangrijkste behoud- en herstelopgaven per Natura 2000-landschap en zijn in het Natura 2000 doelendocument (2006) toebedeeld aan gebieden. Het toevoegen van de kernopgaven aan de Nota's van toelichting bij de definitieve aanwijzingsbesluiten heeft geen meerwaarde, omdat die informatie is opgenomen in het Natura 2000 doelendocument (2006). De kernopgaven zijn in deze procedure dan ook niet aan inspraak onderhevig.

Ambitieniveau van de instandhoudingsdoelstellingen

Indien een soort of habitatype landelijk in een ongunstige staat van instandhouding verkeert, betekent dit niet automatisch dat in alle gebieden waar de betreffende waarde voorkomt hiervoor een hersteldoelstelling moet worden geformuleerd. In de Natura 2000 contourennotitie (2005) en het Natura 2000 doelendocument (2006) staan de hoofdlijnen voor het formuleren van de Natura 2000 doelen uitgewerkt. Daarmee is het Europese kader toegespitst op de Nederlandse situatie. Per gebied zijn er gebiedsdoelen opgesteld. Deze richten zich op de kwaliteit en oppervlakte van het habitatype of van het leefgebied van een soort. Voor soorten wordt daarnaast een doel gesteld voor de gewenste populatie. Voor sommige soorten en vrijwel alle vogels zijn hierbij richtinggevende aantallen genoemd. Deze dienen als (minimale) draagkracht voor het leefgebied binnen de begrenzing van het gebied. In het geval van herstel is de uitwerking van de landelijke doelen middels het principe van "strategisch lokaliseren" bepaald. Dat wil zeggen dat de herstelopgave is neergelegd in de gebieden waar de meeste potentie is om het habitatype of het leefgebied van de soort te verbeteren. Voor verspreid voorkomende habitattypen en soorten is het niet mogelijk om de landelijke doelstellingen alleen binnen het Natura 2000-netwerk te realiseren. Opgaven buiten het Natura 2000-netwerk worden via ander natuurbeleid gerealiseerd, zoals de Flora- en faunawet en de Ecologische Hoofdstructuur. Voor een aantal habitattypen is in het Natura 2000 doelendocument de expliciete keuze gemaakt om niet te streven naar een gunstige staat van instandhouding (Natura 2000 doelendocument (2006), pagina 138).

Met betrekking tot de vogeldoelen is in het Natura 2000 doelendocument (2006) opgenomen dat voor een gebied "bij een stijgende en stabiele lokale trend" een behoudopgave wordt geformuleerd. Een stijgende

---

⁵² Zie voor een overzicht van de bronnen onder andere Ministerie van LNV (2007): Nota van Antwoord. Inspraakprocedure aanwijzing Natura 2000-gebieden, bijlage 3. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

trend wordt als aanwijzing opgevat dat het leefgebied voor deze soorten al geschikt is en voldoende draagkracht heeft om bij te dragen aan een populatie hoger dan het gemiddelde in de periode 1999-2003. In dergelijke gevallen wordt volstaan met een behoudopgave omdat geen extra maatregelen ter verbetering van het leefgebied nodig worden geacht. In gevallen waarin de potentie van het gebied dusdanig wordt geacht dat de draagkracht van het gebied nog niet bereikt lijkt te zijn, wel gestreefd naar herstel van de populatie. Naar verwachting zal herstel van de populatie in dit soort gevallen optreden, zolang het leefgebied behouden blijft.

Voor vogels geldt daarnaast dat bij behoudopgaven de aantallen gebaseerd zijn op het gemiddelde seizoensgemiddelde over de periode 1999-2003 (bij niet-broedvogels geldt de periode 1999/2000-2003/2004)⁵³. Bij herstelopgaven zijn de aantallen meestal gebaseerd op de historische potentie van een Natura 2000-gebied, dat is het maximaal aantal vastgestelde vogels (of broedparen) over een interval van enkele jaren gedurende de periode 1980-2003 (SOVON). Dit betekent dat op gebiedsniveau geen streefwaarden uit beschermingsplannen zoals het Beschermingsplan moerasvogels 2000-2004 (2000) zijn gebruikt. Deze plannen hebben wel hun doorwerking gekregen in de landelijke instandhoudingsdoelstellingen en kunnen van belang zijn bij het opstellen van beheerplannen. Vervolgens is in de toelichtingen bij de instandhoudingsdoelstellingen aangegeven of het gebied met het gestelde doel ook kan voldoen aan de minimumeisen voor een sleutelpopulatie.

Ook voor broedvogels geldt dat bij verspreid voorkomende soorten het niveau van een sleutelpopulatie in een specifiek gebied soms niet gehaald kan worden. Vaak is dan op regionale schaal sprake van een min of meer samenhangende populatie met meerdere kernen (meta-populaties), die qua omvang wel het minimale niveau van de sleutelpopulatie overstijgt.

Bij de evaluatie in 2015 worden zowel de ambities van de gebiedsdoelen als de landelijke instandhoudingsdoelstellingen, in geval van broedvogels met inbegrip van het aantal sleutelpopulaties, tegen het licht gehouden en wordt bekeken of bijstelling nodig is.

Foerageerfunctie versus slaapplaatsfunctie

Een gebied kan voor een soort verschillende functies hebben. De meest voor de hand liggende zijn de foerageerfunctie en de slaapplaatsfunctie. Dit zijn de twee functies die in de toelichtingen benoemd worden. Slaapplaatsfuncties worden alleen benoemd bij soorten die groepsgewijs slapen, zoals zwanen, ganzen, smienten en steltlopers. Het niet noemen van een slaapplaatsfunctie bij soorten die overdag foerageren, hoeft dus niet altijd te betekenen dat de soort niet in het gebied slaapt. Bovendien zijn er nog andere functies mogelijk, zoals een functie als ruigebied. Die worden alleen in zeer voor de hand liggende situaties specifiek genoemd. Om geen functies uit te sluiten, is gekozen voor de volgende formuleringen:

1. *'Het gebied heeft voor de soort met name een functie als slaapplaats en als foerageergebied'*: Dit geldt voor soorten die groepsgewijs slapen of rusten (overtijen), en waarbij geen gegevens bekend zijn die aangeven dat de slaapplaatsfunctie de foerageerfunctie aantalsmatig overtreft.
2. *'Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied'*: Dit geldt voor soorten die individueel slapen of rusten, of voor soorten die buiten het betreffende Natura 2000 gebied groepsgewijs slapen (bijv. grasland waar overdag ganzen grazen).
3. *'Het gebied heeft voor de soort met name een functie als slaapplaats'*: Dit geldt voor soorten die groepsgewijs slapen of rusten (overtijen) in het betreffende gebied, maar die elders foerageren, bijv. hoogveengebieden als slaapplaats voor ganzen.

Doorgaans wordt één draagkrachtsindicatie (aantal) omschreven in het doel. Deze indicatie heeft voor de soort betrekking op de draagkracht voor één of meerdere functie(s) van het gebied: foerageer- of slaapplaatsfunctie, danwel foerageer én slaapplaatsfunctie.

Bij bovengenoemde formuleringen 2 en 3 heeft de draagkrachtsindicatie betrekking op de enkele genoemde functie, slaapplaats, danwel foerageergebied.

In geval van bovengenoemde formulering 1 heeft de draagkrachtsindicatie in principe betrekking op beide genoemde functies, behalve:

⁵³ SOVON & CBS (2005): Trends van vogelaantallen in het Nederlandse Natura 2000 netwerk. SOVON-informatierapport 2005/09. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

- a) wanneer de aantallen slechts voor één van beide functies gelden wordt dit expliciet in de toelichting aangegeven, bijvoorbeeld: '*De draagkrachtindicatie heeft betrekking op de slaapplaatsfunctie.*'
- b) wanneer voldoende gegevens voor handen zijn, dat voor beide functies apart een aantal in het doel is opgenomen.

Monitoring

Het ministerie van Economische Zaken (EZ) is verantwoordelijk voor de periodieke algemene rapportages aan de Europese Commissie en voor de monitoring van de staat van instandhouding van soorten en habitattypen op landelijk niveau. Het ministerie van EZ zorgt voor een landelijk monitoringssysteem. De gebiedsgerichte monitoring zal plaatsvinden op basis van de monitoringsparagraaf in de beheerplannen waarin ook rollen en verantwoordelijkheden zijn uitgewerkt. Voor zowel de landelijke als de gebiedsgerichte monitoring wordt momenteel - in samenhang - een programma van eisen ontwikkeld in overleg met de betrokken bevoegde gezagen (ministerie van EZ, ministerie van Infrastructuur en Milieu, ministerie van Defensie en de provincies (Interprovinciaal Overleg)). Zie ook paragraaf 1.5.1 van de Nota van Antwoord.

Nulsituatie of uitgangspunt

In paragraaf 3.18 van de Nota van Antwoord staat vermeld dat bij het vaststellen van de gebiedsdoelen niet is uitgegaan van een bepaald referentiejaar, zoals het moment van aanwijzing als Vogelrichtlijngebied of aanmelding als Habitatrictlijngebied. Bij het vaststellen van de doelen is gekeken naar de staat van instandhouding van de betreffende soort of het habitatype op landelijk niveau. Ook is gekeken naar de (minimaal) benodigde oppervlakte leefgebied en/of habitatype om een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau te realiseren.

Die (landelijke) staat van instandhouding vormde mede de basis voor vaststelling van de instandhoudingsdoelstellingen voor soorten en/of habitattypen per gebied. In de Nota's van toelichting bij de besluiten is aangegeven of voor een soort of habitatype in een concreet gebied een behoud- of herstelopgave geldt. Zo is bijvoorbeeld een behoudopgave geformuleerd als er onevenredige maatregelen nodig zouden zijn om het gebied een grotere bijdrage te laten leveren.

Realisatietermijnen

Zoals in paragraaf 3.16 van de Nota van Antwoord wordt gesteld, zijn termijnen onmisbaar om de realisatie van doelen te plannen. Deze plannen zijn grotendeels afhankelijk van regionale en zelfs lokale omstandigheden. Daardoor zijn de op te stellen beheerplannen de aangewezen plaats voor het bepalen van de realisatietermijnen. Om die reden is ervan afgezien realisatietermijnen in de aanwijzingsbesluiten op te nemen.

Flankerend beleid

In paragraaf 5.8 van de Nota van Antwoord staat als uitgangspunt geformuleerd dat de instandhoudingsdoelstellingen met behulp van bestaande budgetten worden gerealiseerd. De "bestaande budgetten" waaruit realisatie van de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen gefinancierd moet worden, zijn grotendeels opgenomen in het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) en de financiële middelen voor de bestrijding van verdroging in de zogenoemde TOP-lijst gebieden⁵⁴. Daarnaast is ook het bestaande beheerbudget voor Staatsbosbeheer een financieringsbron voor de instandhoudingsdoelstellingen. Waar de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen gekoppeld zijn aan waterkwaliteit kunnen de additionele kosten worden gefinancierd via het spoor van de Kaderrichtlijn Water. Veel subsidiemogelijkheden voor inrichting en (agrarisch) natuurbeheer zijn met het ILG onder verantwoordelijkheid van de provincies gekomen. Daartoe behoren de maatregelen die vallen onder het Subsidiestelsel Natuur- & Landschapsbeheer (vanaf 2010) en de provinciale subsidieregelingen zoals de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL). Verder is er in het kader van het LIFE+-programma vanuit de Europese Commissie geld beschikbaar voor overheden en NGO's voor co-financiering van de ontwikkeling, implementatie, monitoring, evaluatie en communicatie van het Europees milieu- en natuurbeleid en van wetgeving op dit gebied, bijvoorbeeld voor projecten die gericht zijn op maatregelen voor behoud en herstel van Natura 2000-waarden.

⁵⁴ De door de provincies opgestelde lijsten met gebieden die in het kader van het verdrogingsbeleid met voorrang worden aangepakt.

4.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

Een inspreker geeft aan dat de gevlekte witsnuitlibel (H1042), heikikker, moeraswolfsklauw, nachtzwaluw (A224) en rugstreppad ook in het gebied voorkomen.

De heikikker, moeraswolfsklauw en rugstreppad behoren niet tot de habitattypen van bijlage I en de inheemse soorten van bijlage II van de Habitatrictlijn die de grondslag vormen voor het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen. Voor deze soorten worden daarom geen instandhoudingsdoelstellingen vastgesteld. De gevlekte witsnuitlibel is in dit gebied eenmaal waargenomen aan het eind van de jaren negentig. Aangezien de gevlekte witsnuitlibel een sterk zwervende soort is, kan op basis van één waarneming van circa tien jaar geleden geen populatie worden vastgesteld. Er zijn derhalve geen aanwijzingen voor een bestendige populatie in dit gebied.

Binnen het als Vogelrichtlijngebied begrensde gedeelte broeden slechts enkele paartjes nachtzwaluwen. Daarmee voldoet het gebied niet aan de criteria om voor deze soort aangewezen te worden (minimaal 1% van de landelijke broedpopulatie, in dit geval tien broedparen). De meeste nachtzwaluwen broeden buiten het Vogelrichtlijngebied en voor een groot deel zelfs buiten het Natura 2000-gebied als geheel. Het broedgebied van de nachtzwaluw is namelijk nogal versnipperd en vormt daarnaast geen landschappelijke eenheid met het leefgebied van de roerdomp (A021), de woudaap (A022) en de kraanvogel (A127). Daarom heeft het voorkomen van de nachtzwaluw bij het bepalen van de begrenzing toentertijd uiteindelijk geen rol gespeeld.

Een inspreker is verbaasd dat de weidepercelen, die uitsluitend zijn aangewezen ten behoeve van de instandhouding van de hydrologische situatie van de omringende bossen, geen instandhoudingsdoelstelling hebben. De bossen en weilanden vormen volgens de inspreker een samenhangend ecologisch geheel.

De zienswijze is gedeeltelijk overgenomen. De begrenzing is aangepast waardoor de uitbreiding is beperkt tot de percelen bos en weidepercelen waar het habitatype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (H91E0C) voorkomt en kan uitbreiden. Zie paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting.

Een inspreker merkt op dat in artikel 1 van het ontwerp-aanwijzingsbesluit vochtige alluviale bossen (H91E0) genoemd wordt, terwijl in 3.3 van de Nota van toelichting habitatype hoogveenbossen (H91D0) wordt vermeld.

De zienswijze is overgenomen. Per abuis is in paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting in het ontwerpbesluit hoogveenbossen (H91D0) vermeld. Dit is nu hersteld in vochtige alluviale bossen (H91E0). Strabrechtse Heide & Beuven is niet aangewezen voor het habitatype hoogveenbossen.

Een inspreker verzoekt de natuurdoelen aan te passen aan de realiteit. Volgens de inspreker zijn veel van de habitattypen en -soorten niet aanwezig en bovendien ontbreekt de potentie om die natuurwaarden te realiseren. De inspreker meent dat deze potentie ontbreekt omdat de noodzakelijke water- en/of luchtkwaliteit niet realiseerbaar is. Volgens de inspreker vinden bovendien tegenstrijdige ontwikkelingen plaats zoals verstedelijking. Tenslotte geeft de inspreker aan dat vernatting niet haalbaar is vanwege de grote gevolgen voor het omliggende gebied.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Alle in het aanwijzingsbesluit opgenomen Natura 2000-waarden zijn aanwezig in het gebied. In paragraaf 4.4 van de Nota van toelichting wordt een globale verspreiding van de aanwezige habitattypen en habitatsoorten gegeven. Nederland heeft vanuit de Habitatrictlijn de verplichting om alle Natura 2000-waarden in een gunstige staat van instandhouding te houden of brengen. De landelijke doelstelling is hierop afgestemd. In bijlage B.4 is uitgewerkt hoe met de gebiedsdoelstellingen de landelijke doelstelling nagestreefd wordt. De realisatie van de doelstellingen van de habitattypen is toegelicht in de Knelpunten- en kansenanalyse van KIWA Water Research/EGG-consult (oktober 2007). In het beheerplanproces worden de doelstellingen nader in tijd en ruimte uitgewerkt.

5 REACTIES OVER DE RECHTSGEVOLGEN

Er wordt door diverse insprekers gewezen op het feit dat de gevolgen van het huidig gevoerde natuurbeleid een onevenredige belasting vormen voor de agrarische ondernemers in de nabijheid van het Natura 2000-gebied Strabrechtse Heide & Beuven. Men stelt dat het onmogelijk is om op basis van de stukken te bepalen wat de gevolgen van de aanwijzing zijn voor de individuele bedrijfsvoering. De scheiding in tijd tussen het aanwijzingsbesluit en het beheerplan wordt daarvoor verantwoordelijk gehouden. Daarnaast worden er veel opmerkingen gemaakt en vragen gesteld over de diverse facetten van bestaand gebruik, de externe werking, de relatie met het toetsingskader Ammoniak en Natura 2000, de relatie met de Kaderrichtlijn Water en de relatie met bestemmingsplannen en andere ruimtelijke plannen zoals reconstructieplannen. Enkele insprekers wijzen er op dat 1 oktober 2005 (de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998) niet als peildatum voor bestaand gebruik kan dienstdoen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Externe werking

Het is moeilijk aan te geven wat de precieze omvang van de externe werking van een bepaalde activiteit is. In paragraaf 4.3 van de Nota van Antwoord staat dat dit afhangt van de aard van de activiteit zelf, de intensiteit ervan en de gevoeligheid van de aanwezige habitattypen en soorten. Het valt op voorhand dus niet te zeggen of er beïnvloeding plaatsvindt. Dat betekent dat wanneer niet uitgesloten kan worden dat een Natura 2000-gebied door een bepaalde activiteit wordt beïnvloed, er bekeken moet worden of er op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 een vergunningplicht voor een bepaalde activiteit aan de orde is. Het is dus evenmin aan te geven waar de externe werking van een bepaalde activiteit eindigt.

In het beheerplan zal duidelijkheid gegeven worden voor welke activiteiten een vergunningplicht aan de orde kan zijn. De afstand tussen de locatie van de activiteit en de te beschermen natuurwaarden is daarbij niet altijd doorslaggevend; het gaat er om of een bepaalde activiteit al dan niet de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied, waar habitattypen en leefgebieden van soorten onderdeel van uitmaken, kan aantasten.

Rond de Natura 2000-gebieden wordt, volgens sommige insprekers, een beschermingszone ingesteld van 3.000 meter. Dat is echter niet van toepassing op de beoordeling van effecten op Natura 2000-gebieden. In het kader van de Interimwet ammoniak en veehouderij⁵⁵ werd in verband met de ammoniakdepositie een zone van 3.000 meter gehanteerd. Binnen die zone was de beïnvloeding door een veehouderijbedrijf van verzuringsgevoelig gebied nog meetbaar. Tot deze grens kon een vergunningplicht voor deze verzuringsgevoelige gebieden aan de orde zijn. Deze grens is inmiddels vervallen. Natura 2000 is gericht op de bescherming van de in het gebied voorkomende habitattypen en soorten. Een exacte grens waar de externe werking ophoudt, is in algemene zin niet aan te geven. Dit wordt van geval tot geval beoordeeld. Bepalend is dus niet de afstand, maar of er sprake kan zijn van verslechtering of significante verstoring van natuurwaarden in het betreffende gebied.

Beschermde natuurmonumenten

In de paragrafen 3.15, 4.6.4 en 4.6.9 van de Nota van Antwoord staat dat een belangrijk deel van de aan te wijzen Natura 2000-gebieden, zoals dit gebied, reeds onder de oude Natuurbeschermingswet als beschermd of als staatsnatuurmonument was aangewezen. Op grond van artikel 15a van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt een besluit tot aanwijzing van een beschermd natuurmonument zodra het gebied is aangewezen als Natura 2000-gebied en voor zover het beschermd natuurmonument binnen dat Natura 2000-gebied ligt. Dat betekent dat wanneer een deel van het beschermd natuurmonument buiten het Natura 2000-gebied ligt, de oude aanwijzing als natuurmonument voor dat gebiedsdeel van kracht blijft. Voor Vogelrichtlijngebieden was dit reeds aan de orde.

De instandhoudingsdoelstelling heeft, voor het deel van het Natura 2000-gebied waarop de aanwijzing als beschermd natuurmonument betrekking had, vanaf dat moment mede betrekking op de doelstellingen van

⁵⁵ Wet van 9 juni 1994, houdende tijdelijke regeling inzake de ammoniakdepositie veroorzaakt door veehouderijen (Interimwet ammoniak en veehouderij). Staatsblad 1994, nr. 634.

dat beschermd natuurmonument ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis. Bepalingen uit de aanwijzingen tot beschermd natuurmonument over natuurschoon, rust, stilte en over de natuurwetenschappelijke betekenis van het beschermd natuurmonument blijven gewoon van kracht en kunnen mede de inhoud van het beheerplan gaan bepalen. Zie voor verdere toelichting met betrekking tot beschermd natuurmonumenten paragraaf 5.7 Beschermd natuurmonumenten van de Nota van toelichting.

Bestaand gebruik: peildatum en vergunningplicht

Het aanwijzen van een Natura 2000-gebied leidt niet tot een verbod op het verrichten van bepaalde handelingen zoals fietsen, wandelen of het laten loslopen van de hond. In het aanwijzingsbesluit staat alleen voor welke waarden het gebied is aangewezen, welke instandhoudingsdoelstellingen gelden en wat de grens van het betreffende gebied is. In het besluit zelf is niet aangegeven of, en onder welke voorwaarden, een activiteit kan worden toegestaan.

Op grond van de huidige Natuurbeschermingswet 1998 geldt een vergunningplicht voor activiteiten in en om Natura 2000-gebieden die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied kunnen verslechteren of een significant verstoring effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

In de wet is op deze vergunningplicht een uitzondering gemaakt voor bestaand gebruik. Bestaand gebruik is als gevolg van de wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 door de Crisis- en herstelwet altijd vergunningvrij, tenzij het gebruik een project is dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar dat afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of plannen significante gevolgen kan hebben voor het desbetreffende Natura 2000-gebied. De Natuurbeschermingswet 1998 omschrijft bestaand gebruik als *"gebruik dat op 31 maart 2010 bekend is, of redelijkerwijs bekend had kunnen zijn bij het bevoegd gezag."*

Om te voorkomen dat het bestaand gebruik de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied verslechtert en dat er door bestaand gebruik storende factoren optreden die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen een significant effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen draagt het bevoegd gezag de verantwoordelijkheid dat er in het gebied passende maatregelen genomen worden. In het uiterste geval kan dit betekenen dat op last van het bevoegd gezag het bestaande gebruik wordt stilgelegd.

In het beheerplan zal het bestaande gebruik beschreven moeten worden en zal zo nodig aan voorwaarden worden gebonden.

Doorwerking aanwijzing in andere plannen

De verplichting om Natura 2000-gebieden aan te wijzen volgt direct uit de Habitatrichtlijn en uit de Vogelrichtlijn. Mede op basis van Europeesrechtelijke uitspraken kan er bij de selectie en bij de begrenzing van Natura 2000-gebieden uitsluitend van ecologische criteria worden uitgegaan. Dat betekent in de praktijk dat de grenzen van deze gebieden zijn bepaald door het gebruik dat de betreffende planten- en diersoorten van het gebied maken. Terreindelen die van mindere kwaliteit zijn, kunnen deel uitmaken van Natura 2000-gebieden als herstel van die terreinen haalbaar is en als ze nodig zijn voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Daardoor zal de begrenzing van zo'n gebied niet in alle gevallen overeenkomen met de bestemming die in een vastgesteld bestemmingsplan aan het gebied is toegekend. In het uiterste geval zou dat kunnen betekenen dat een bepaalde bestemming die in een bestemmingsplan aan zo'n gebied rechtsgeldig is toegekend, toch niet gerealiseerd kan worden, omdat daarvoor geen vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 kan worden verleend. In paragrafen 4.2 en 6.1 van de Nota van Antwoord wordt hierop verder ingegaan. Ook voor reconstructieplannen⁵⁶, provinciale waterplannen en waterbeheerplannen van de waterschappen geldt een gelijksoortige situatie. Het kan zijn dat dit soort

⁵⁶ Plannen op grond van de Wet van 31 januari 2002, houdende regels inzake de reconstructie van concentratiegebieden (Reconstructiewet concentratiegebieden). Staatsblad 2002, nr. 115.

plannen nog onvoldoende concreet zijn om ze op de gevolgen voor Natura 2000-gebieden te toetsen, maar op een gegeven moment zullen al deze plannen, al dan niet bij hun nadere uitwerking, bij het opstellen van beheerplannen afgestemd worden (paragraaf 6.3.2 van de Nota van Antwoord).

Relatie met stikstof

Stikstof is een groot probleem bij de implementatie van Natura 2000 en daarmee het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen. Van de 166 aangewezen natuurgebieden in Nederland zijn er 133 stikstofgevoelig. In Nederland wordt het probleem van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden zwaarder gevoeld dan in de ons omringende landen. Dat heeft te maken met het feit dat we in een dicht bevolkt land leven, waarin kwetsbare natuur en bijvoorbeeld (snel)wegen dicht bij elkaar liggen. Om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen realiseren moet de neerslag van stikstof uit vooral landbouw, verkeer en industrie minder worden.

Tegen die achtergrond is het steeds moeilijker vergunningen te verlenen voor nieuwe economische activiteiten die tot extra uitstoot van stikstof (kunnen) leiden in en rond de natuurgebieden. Projecten kunnen alleen doorgang vinden indien aangetoond kan worden dat er geen verslechtering van de kwaliteit van de habitats⁵⁷ optreden en de instandhoudingsdoelstellingen van een gebied niet in gevaar komen.

In het Natura 2000-gebied Strabrechtse Heide & Beuven is het habitattype zeer zwakgebufferde vennen (H3110) het meest gevoelig voor stikstof⁵⁸.

In 2007 is het toetsingskader ammoniak en Natura 2000 vastgesteld. Met behulp van dit toetsingskader konden provincies relatief eenvoudig beoordelen of er zich nieuwe bedrijven konden vestigen. In maart 2008 oordeelde de Raad van State dat dit toetsingskader onvoldoende zekerheid biedt over het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Naar aanleiding van deze uitspraak heeft de minister van het voormalig ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de Taskforce Trojan ingesteld. Deze Taskforce heeft vervolgens een handreiking opgeleverd waarmee het bevoegd gezag maatwerk kan leveren bij de beoordeling van (nieuwe) activiteiten. Deze maatwerkoplossing bleek echter niet altijd werkbaar in de praktijk. Vervolgens is de commissie Huys gevraagd om een advies. Samengevat luidde dit advies dat er ruimte is voor economische ontwikkeling in Natura 2000 gebieden mits wordt zeker gesteld dat ecologische en economische doelen gelijktijdig en in samenhang worden beschouwd. Om dat uitgangspunt in de praktijk toepasbaar te maken is er gestart met de programmatische aanpak stikstof (PAS).

Duidelijk is dat het stikstofprobleem te groot is voor één partij. Essentie is dat de PAS in beeld brengt wat de bijdrage op verschillende niveaus (generiek, provinciaal, gebiedsgericht) en van verschillende sectoren (landbouw, verkeer, industrie) is aan de oplossing van het probleem. Onder oplossing verstaan we het geleidelijk maar onvermijdelijk omlaag brengen van de stikstofdepositie, waardoor de instandhoudingsdoelstellingen gerealiseerd kunnen worden, maar waarbij economische ontwikkelingen mogelijk blijven. Dit wil niet zeggen dat iedere economische ontwikkeling mogelijk blijft. Het incalculeren van ruimte voor economische ontwikkelingen (ontwikkelingsruimte) maakt onderdeel uit van de aanpak.

Meer informatie over de stand van zaken rond de PAS is te vinden op de website: <http://pas.natura2000.nl/>

Kaderrichtlijn Water

Strabrechtse Heide & Beuven maakt deel uit van het stroomgebiedbeheerplan voor de Maas⁵⁹ dat het in kader van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) vastgesteld is. Natura 2000-gebieden zijn in de stroomgebiedbeheerplannen opgenomen als gebieden waar water een bijzondere bescherming behoeft. De in de stroomgebiedbeheerplannen opgenomen milieudoelstellingen en bijbehorende maatregelen moeten dan ook overeenstemmen met de doelen van Natura 2000. De afstemming van doelen en de weergave daarvan in

⁵⁷ Het betreft zowel stikstofgevoelige habitattypen als stikstofgevoelige leefgebieden van Natura 2000-soorten.

⁵⁸ H.F. van Dobben, R. Bobbink, D. Bal en A. van Hinsberg, 2012. Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en leefgebieden van Natura 2000. Wageningen, Alterra. Alterra-rapport

⁵⁹ <http://www.kaderrichtlijnwater.nl/uitvoering/>

het stroomgebiedbeheerplan beperkt zich tot die delen van de doelstellingen van Natura 2000 die een relatie hebben met de ecologische of chemische kwaliteit van het water.

Het stroomgebiedbeheerplan wordt uitgewerkt in de provinciale waterplannen en in waterbeheerplannen van waterschappen. Daar waar in de afstemming strijdigheid kan ontstaan wordt maatwerk toegepast en wordt afhankelijk van de situatie de KRW of de Vogel- en Habitatrichtlijnen als richtinggevend genomen. Tot gebiedsspecifiek maatwerk behoort bijvoorbeeld de door de waterschappen opgestelde Gewenste Grond en Oppervlakte Water Regimes (GGOR's)⁶⁰.

Waar nodig zullen de lokale watervereisten en de daarvoor benodigde maatregelen verder worden uitgewerkt en in de Natura 2000-beheerplannen worden opgenomen.

Zie ook Nota van Antwoord paragraaf 6.3.

---

⁶⁰ De te nemen maatregelen voor grondwater worden gebiedsspecifiek vastgesteld via het GGOR in het stroomgebiedbeheerplan dat opgesteld wordt naar aanleiding van de Kaderrichtlijn Water (EU-richtlijn voor waterkwaliteit).

6 REACTIES OVER DE RELATIE MET DE BEHEERPLANNEN

6.1 ALGEMEEN

De wijze waarop de instandhoudingsdoelstellingen al dan niet verwezenlijkt moeten worden, wordt in vele zienswijzen aan de orde gesteld. Zo wordt in verschillende zienswijzen de wens uitgesproken om de plannen zo te ontwikkelen dat daardoor de aanwezige natuurwaarden zich kunnen verbeteren en voor de komende generaties behouden blijven. Er wordt gewezen op de diverse vormen van ongewenst gebruik van het gebied. In weer andere zienswijzen is men van mening dat bepaalde vormen van gebruik geen negatieve invloed op de natuurwaarden hebben en wordt bepleit dat het huidige landgebruik ongehinderd voortgang moet kunnen vinden. In een ander verband wordt er zorg uitgesproken over de bescherming van soorten als de kraanvogel (A127) en roerdomp (A021). Ook wordt aandacht voor de cultuurhistorie gevraagd. Er wordt opgemerkt dat door de nationale procedure, waarbij eerst de gebieden worden aangewezen en doelstellingen worden geformuleerd en pas in een later stadium de beheerplannen worden opgesteld, aan sociaal-economische belangen voorbij wordt gegaan. Ook zou er in zijn algemeenheid onvoldoende duidelijkheid bestaan over het algehele ambitieniveau en de consequenties van de aanwijzing en het toekennen van instandhoudingsdoelstellingen. Tot slot geven verschillende insprekers aan betrokken te willen worden bij het opstellen van het beheerplan.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Volgorde aanwijzing en beheerplan

De Nota van Antwoord gaat in paragraaf 1.4 in op de relatie tussen de aanwijzingsbesluiten en de nog op te stellen beheerplannen. De onderbouwing van de keuze om niet gelijktijdig tot vaststelling van de instandhoudingsdoelstellingen en het beheerplan over te gaan wordt in paragraaf 1.4.1 van de Nota van Antwoord uiteengezet.

Een verbijzondering hierop vormen de gebieden waar de provincies het voortouw hebben voor het opstellen van de beheerplannen. Op verzoek van de provincies heeft de minister van LNV in het Algemeen Overleg met de Tweede Kamer van 13 februari 2008 toegezegd te wachten met het definitief maken van de aanwijzingsbesluiten voor die gebieden waarvoor de provincie voortouwnemer is en die daarvoor door de provincie zijn aangemeld ("koppelingsafpraak"). De provincies zijn voor deze gebieden eerst in de gelegenheid gesteld met de betrokken partijen in de gebieden concept-beheerplannen op te stellen op basis van de ontwerp-aanwijzingsbesluiten. Deze afspraak beoogde draagvlak te creëren voor de beheerplannen en de implementatie daarvan en meer inzicht te geven in de haalbaarheid en betaalbaarheid van de instandhoudingsdoelstellingen en de begrenzing. De besluitvorming over de definitieve aanwijzingsbesluiten van deze gebieden is daarom uitgesteld tot na 1 september 2009. In het kader van de "koppelingsafpraak" hebben de provincies tot 1 september 2009 de mogelijkheid gehad om gebiedsspecifieke wijzigingsvoorstellen in te dienen die voortkwamen uit de opgestelde concept-beheerplannen. De wijzigingsvoorstellen zijn in samenhang met de zienswijzen en op eenzelfde manier, zorgvuldig in overweging genomen. Bij brief van 26 januari 2010 zijn de provincies op de hoogte gebracht van hoe de minister voornemens is met de voorstellen van de provincies in het definitieve besluit om te gaan. Binnen het reguliere proces van de aanwijzing zijn alle overige zienswijzen behandeld.

Voor de gebieden waarvoor op 1 september 2009 nog geen concept-beheerplan was opgesteld, geldt dat evident nieuwe inzichten uit het beheerplanproces eveneens in het reguliere aanwijzingstraject zijn meegenomen, ook hier met inachtneming van de ingediende zienswijzen.

Beheerplan en bestaand gebruik

Het aanwijzingsbesluit legt - naast de begrenzing - de instandhoudingsdoelstellingen vast waarvoor het gebied als Natura 2000-gebied is aangewezen. De instandhoudingsdoelstellingen geven op hoofdlijnen duidelijkheid over het ambitieniveau (zie ook paragraaf 4.1 van deze bijlage), in termen van "behoud" en "uitbreiding"/"verbetering" van de omvang en kwaliteit van betreffende aangewezen habitatype of leefgebied van een (vogel)soort. De uitwerking in omvang, ruimte en tijd van de instandhoudingsdoelstelling(en) uit het aanwijzingsbesluit, is een thema dat in een beheerplan thuishoort. Als er voor het realiseren van deze instandhoudingsdoelstellingen bepaalde specifieke maatregelen nodig zijn, dan behoort dit ook in het beheerplan geregeld te worden. Dat kan betekenen dat er ook maatregelen buiten de grenzen van het

Natura 2000-gebied genomen moeten worden.

Zoals in paragrafen 1.5 en 4.2 van de Nota van Antwoord staat vermeld, kan bestaand gebruik een plaats in het beheerplan krijgen. Hierbij wordt zoveel mogelijk ruimte gelaten voor het continueren van bestaand gebruik, echter wel binnen de voorwaarden die de instandhoudingsdoelstellingen daaraan stellen. Uiteindelijk heeft het beheerplan een centrale rol als het gaat om de regulering van bestaand gebruik. In een beheerplan wordt concreet gemaakt hoe en op welke termijn de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied gerealiseerd kunnen worden. Het beheerplan zal duidelijkheid verschaffen over de vereiste ecologische randvoorwaarden ten behoeve van de instandhoudingsdoelstellingen en over de ruimtelijke samenhang met de omgeving. In het beheerplan zal dus ook aan de orde komen of bestaand gebruik (mogelijk onder voorwaarden) overeenkomstig het beheerplan kan worden uitgeoefend. Kan het bestaand gebruik niet overeenkomstig het beheerplan uitgeoefend worden en zorgt het bestaand gebruik ervoor dat de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied verslechtert of dat er door het bestaand gebruik storende factoren optreden die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen een significant effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen, dan moet het bevoegd gezag passende maatregelen treffen. Het bevoegd gezag kan dan de aanschrijvingsbevoegdheid gebruiken.

De opstellers van het beheerplan zullen onderling afstemmen hoe zij met bestaand gebruik om willen gaan en hoe zij dit in het beheerplan zullen opnemen. Mogelijk kan niet voor al het bestaand gebruik ten tijde van het vaststellen van het beheerplan worden bepaald wat het effect is op de instandhoudingsdoelstellingen. Voor deze gevallen zal dan een eventuele aanschrijving plaats moeten vinden indien blijkt dat er toch (significante) negatieve effecten zijn op de instandhoudingsdoelstellingen.

Jacht, wildbeheer en schadebestrijding worden gereguleerd door de bepalingen van de Flora- en faunawet. Dit betekent dat zienswijzen over dit onderwerp geen directe relatie hebben met de aanwijzing van Natura 2000-gebieden, maar met de bepalingen van de Flora- en faunawet. De huidige regels voor jacht en wildbeheer volgens de Flora- en faunawet zijn door de aanwijzing als Natura 2000-gebied niet gewijzigd. Over wildbeheer en schadebestrijding zijn afspraken gemaakt in het Faunabeheerplan. Zie verder paragraaf 6.4.2 van de Nota van Antwoord.

Betrokkenheid bij beheerplan

De wens om betrokken te worden bij het opstellen van het beheerplan en de diverse ideeën die daarover naar voren zijn gebracht, zijn een goed signaal. De integrale benadering die het beheerplan voorstaat, kan alleen succesvol zijn bij voldoende betrokkenheid. Per gebied is één bevoegd gezag de zogenaamde voortouwnemer voor het opstellen van het beheerplan. Voor dit gebied is dat Dienst Landelijk Gebied namens het Rijk.

Het is aan de voortouwnemer om grondeigenaren, gebruikers, andere overheden en belanghebbenden of vertegenwoordigers te betrekken bij het beheerplan. Belanghebbenden kunnen natuurlijk ook zelf het initiatief nemen de voortouwnemer of hun vertegenwoordigers te benaderen. Het is niet uitvoerbaar verzoeken om betrokkenheid bij het beheerplan, zoals verwoord in een aantal zienswijzen, door te zenden aan de voortouwnemer.

6.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE RELATIE MET DE BEHEERPLANNEN

Een inspreker mist een duidelijke onderbouwing van de haalbaarheid van de waterafhankelijke habitattypen.

Een onderbouwing wordt gegeven in de Knelpunten- en kansanalyse van Kiwa Water Research/EGG-consult, Natura 2000-gebied 137 - Strabrechtse Heide en Beuven van oktober 2007. De eventueel te nemen maatregelen zijn onderdeel van het beheerplan.

7 REACTIES OVER SCHADE

In een groot aantal zienswijzen wordt erop gewezen dat er als gevolg van deze aanwijzing inkomens- en vermogensschade kan optreden. Men mist in het besluit een paragraaf over schade en het betalen van een schadevergoeding. Verder wordt aangevoerd dat bij het aannemen van de Habitatrichtlijn de toezegging is gedaan dat de eigenaren en de gebruikers van de grond niet de financiële last van deze maatregelen hoeven te dragen. Artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998 biedt volgens de insprekers geen afdoende mogelijkheid voor compensatie. Verder zou de aanwijzing als Natura 2000-gebied een schending van het eigendomsrecht opleveren en in strijd zijn met artikel 1 van het Eerste Protocol van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Ook de beperkingen van artikel 19d tot en met 19l en artikel 20 van de Natuurbeschermingswet 1998 zou een dermate zware verplichting opleveren dat het eigendom of het gebruikersrecht geen waarde van enige betekenis overhoudt. Er wordt in dit kader om een volledige schadeloosstelling gevraagd.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Schadevergoeding

Zoals in hoofdstuk 5 van de Nota van Antwoord over dit onderwerp staat vermeld, zijn in de aanwijzingsbesluiten geen aparte vergoedingsregelingen opgenomen. De huidige wettelijke regeling biedt namelijk voldoende mogelijkheden voor compensatie. Het gaat dan in het bijzonder om artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998.

De aanwijzingsbesluiten zullen naar verwachting niet snel een recht op schadevergoeding geven, omdat het aanwijzingsbesluit zelf over het algemeen geen beperkingen oplevert. Pas in het kader van het beheerplan of bij vergunningverlening kunnen beperkingen worden gesteld aan het bestaand gebruik, aan voorgenomen uitbreidingsmogelijkheden of aan de ontwikkeling van nieuwe activiteiten. Men komt in aanmerking voor schadevergoeding, indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

1. er is schade geleden door een aanwijzing van een Natura 2000-gebied, door het weigeren van een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 (of door een daaraan verbonden voorwaarde) of door bepalingen in het Natura 2000-beheerplan;
2. de schade behoort redelijkerwijs niet (geheel) voor eigen rekening te blijven;
3. de vergoeding van de schade is niet (voldoende) verzekerd door aankoop, onteigening of door andere maatregelen, zoals beheersubsidies.

Rol van het beheerplan bij schade

In de nog op te stellen Natura 2000-beheerplannen zal uiteindelijk worden bepaald wanneer en hoe de doelen gerealiseerd worden en welke maatregelen daarvoor noodzakelijk zijn. Pas op dat moment kan er een nauwkeurige kosteninschatting worden gemaakt. Er wordt grote waarde gehecht aan goede financiële dekking van de realisering van de doelen in de beheerplannen. Het bovenstaande houdt niet alleen in dat Nederland zich inspant om zoveel mogelijk habitattypen en soorten in een gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen. Het betekent ook dat de compensatie van mogelijke inkomens- en vermogensschade van de betrokken eigenaren en gebruikers aan de orde dient te komen. Artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998 is juist voor dit doel door de wetgever in de wet opgenomen en deze heeft gemeend daarmee een voldoende mogelijkheid voor nadeelcompensatie te bieden. Resolutie 2004/2164(INI) van het Europese Parlement over de financiering van Natura 2000, waarnaar verschillende keren in zienswijzen is verwezen, biedt dan ook geen grond voor de stelling dat artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998 onvoldoende compensatiemogelijkheden zou bieden.

Eigendomsrecht

Van schending van het eigendomsrecht en van strijdigheid met artikel 1 van het Eerste Protocol van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) is geen sprake. Artikel 1, eerste lid, van het Eerste Protocol van het EVRM bepaalt dat alle natuurlijke rechtspersonen recht hebben op het ongestoord genot van hun eigendom en dat niemand van zijn eigendom zal worden beroofd, behalve indien sprake is van algemeen belang en met inachtneming van de voorwaarden neergelegd in de wet en in de algemene beginselen van het internationaal recht. De voorwaarden die worden gesteld aan het beheer van grond, die nodig is voor het realiseren van het Natura 2000-netwerk, leveren geen aantasting op van het recht van eigendom. De

bepaling uit het EVRM laat onverlet dat de Staat het recht heeft om die wetten toe te passen die noodzakelijk worden geacht om het gebruik van eigendom te reguleren in overeenstemming met het algemeen belang.

MINISTERIE VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Dir.-Gen. Landelijke Gebieden
en Kwaliteitszorg

Directie Natuur-, Milieu- en
Faunabeheer

NMF-91-7518

12 augustus 1991

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Overwegende dat het gebied, bekend onder de naam "Beuven en omgeving", gelegen in de gemeenten Someren en Mierlo en voor zover gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, van algemeen belang is uit een oogpunt van natuurschoon en om zijn natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument is in de zin van artikel 1 onderdeel b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967; 572);

dat het natuurmonument onderdeel vormt van de Ecologische Hoofdstructuur, zoals aangegeven in het Natuurbeleidsplan (Tweede Kamer, 1989-1990, 21 149, nrs 2-3);

dat het natuurmonument bestaat uit een complex van droge en natte heiden, vennen, voormalig stuifzand, opgaande naald- en loofhoutbossen en moerassen die in biologisch, geomorfologisch en hydrologisch opzicht een samenhangend geheel vormen;

dat het Beuven behoort tot de in Nederland zeldzaam geworden voedselarme vennen en één van de grootste vennen van Nederland is;

dat het natuurmonument deel uitmaakt van het grote, aaneengesloten natuurgebied Strabrechtse en Lieropse Heide;

dat het natuurmonument wordt gekenmerkt door een grote verscheidenheid in (micro-)reliëf en bodem en daarmee samenhangend een grote variatie in vochtigheid en voedselrijkdom;

dat in samenhang met deze verscheidenheid in milieu-omstandigheden er zich een aantal gedifferentieerde levensgemeenschappen heeft ontwikkeld;

dat in het natuurmonument uit botanisch oogpunt zeer belangrijke, minder algemene tot zeldzame plantengemeenschappen voorkomen, waarvan verscheidene in ons land zeldzame tot zeer zeldzame plantesoorten deel uitmaken;

dat het natuurmonument van belang is als broed-, rust- en fourageergebied voor een groot aantal individuen van verschillende vogelsoorten, waaronder in ons land minder algemene tot zeldzame soorten, en daarnaast van belang is voor diverse soorten amfibieën, reptielen, insecten en zoogdieren;

dat het natuurmonument door zijn ligging en afwisseling van verschillende landschapstypen van betekenis is uit een oogpunt van natuurschoon;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de hiervoor genoemde geomorfologische, biologische en visueel-esthetische waarden, maar ook de geologische, bodemkundige en hydrologische gesteldheid, de cultuur- historische hoedanigheid en de voor de fauna noodzakelijke rust;

Overwegende dat de bescherming van het natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gezien de beschikking van 17 augustus 1990, nr. NMF-90-9221, houdende het besluit dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van het "Beuven en omgeving";

Gezien de omtrent de in de overweging zijnde aanwijzing de Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant ingezonden beschouwingen en schrifturen, alsmede de ter zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer;

Gelet op artikel 7, in samenhang met artikel 9 van de Natuurbeschermingswet;

B E S L U I T

- I Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument het gebied, bekend onder de naam "Beuven en omgeving", voorzover gevormd door de percelen kadastraal bekend gemeente Someren, sectie M, nrs. 660, 661, 668 ged., 759, 766 ged. en 760 ged.; sectie N, nr. 318 ged.; gemeente Lierop, sectie C, nrs. 680, 683 en 688; gemeente Mierlo, sectie E, nrs. 656 ged., 657, 658 ged., 659 ged., 660, 661, 662 ged., 663 ged., 664, 665, 666 ged., 667 ged., 668, 669, 670 ged., 671 ged., 672, 673, 674 ged., 675 ged., 676, 677, 678 ged., 679 ged., 680 ged., 688, 689, 692, 693, 694, 697, 698, 701, 1246 ged., 1247 ged., 1248, 1527 ged., 1528 ged.
een en ander zoals aangegeven op de bijbehorende kaart BN-146.
- II Bij deze aanwijzing gaat een toelichting, die in samenhang met deze beschikking moet worden gelezen.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER
EN VISSERIJ,

T. J. G. G. G.

T o e l i c h t i n g, behorende bij beschikking NMF-91-7518

1. INLEIDING

Het natuurmonument Beuven en omgeving is gelegen op de Strabrechtse en Lieropse Heide, een uitgestrekt heide-, vennen- en bossencomplex ten zuidoosten van Eindhoven met grote landschappelijke en natuurwetenschappelijke waarden. Het natuurmonument ligt op het grondgebied van de gemeenten Someren en Mierlo en wordt gekenmerkt door een gevarieerde opbouw bestaande uit heide, vennen, stuifzand, opgaand bos en moeras.

Het natuurmonument omvat een van de grootste vennen van Nederland, het Beuven alsmede heide, bossen en kleinere vennen als het Witven en het Starven. In het Natuurbeleidsplan is het natuurmonument tezamen met het gebied van de Strabrechtse Heide en het beekdal van de Sterkselse Aa en Rul aangeduid als een kerngebied binnen de ecologische hoofdstructuur van Nederland.

De totale oppervlakte van het natuurmonument bedraagt ca. 375 ha, het Beuven zelf heeft een oppervlakte van ca. 85 ha.

Aan de noord-, oost- en zuidzijde liggen de bossen van de gemeente Someren. De zuidgrens wordt gevormd door de provinciale weg Heeze-Someren, aan de westzijde grenst het natuurmonument aan de Strabrechtse Heide en aan de noordzijde aan de Lieropse Heide.

In de winter van '85-'86 zijn in en rond het Beuven werken uitgevoerd die een eind hebben gemaakt aan de instroom van voedselrijk water via de Peelrijt en waarbij het voedselrijke slib dat zich in het ven had afgezet, is verwijderd. Echter zolang de luchtverontreiniging, met als gevolg daarvan de verzuring en vermessing, niet drastisch vermindert, zal een actief beheer van het Beuven nodig blijven.

In deze toelichting komen achtereenvolgens aan de orde de natuurwetenschappelijke betekenis en het natuurschoon van het gebied, de begrenzing van het natuurmonument, de van kracht zijnde planologische bepalingen, de rechtsgevolgen van de aanwijzing krachtens de Natuurbeschermingswet en tenslotte een korte beschrijving van het huidige en gewenste beheer.

2. NATUURWETENSCHAPPELIJKE BETEKENIS

2.1. Geologie, geomorfologie en bodem

Het Beuven en omgeving is gelegen in de Centrale Slenk en bestaat uit dekzandruggen, die plaatselijk weer verstoven zijn, en laagtes waarin (regen-)water stagneert. De ondergrond van het natuurmonument wordt gevormd door een smeltwatervlakte waarvan het bovenste gedeelte bestaat uit zgn. oud dekzand. Kenmerkend hiervoor in Brabant is de fijnzandigheid, de lemigheid en de aanwezigheid van dunne of dikke, niet volledig aaneengesloten leemlagen (de zgn. Brabantse leem). Deze leemlagen zijn in het gebied (ook op de Strabrechtse Heide) op enige meters diepte terug te vinden. Het "leemvlak" helt lichtelijk in noordwestelijke richting af. Op het oude dekzand is een pakket leemarm jong dekzand afgezet door voornamelijk westelijke winden.

Het Beuven zelf is een laat-glaciaal uitwaaiingsbekken waarin geen of nauwelijks jong dekzand meer aanwezig is. De ondergrond van het Beuven is in verticale richting slecht waterdoorlatend.

De eerste slecht waterdoorlatende leemlaag bevindt zich tussen 20 en 22 m + NAP, en een tweede op ongeveer 18 à 19 m + NAP. In het Beuven heeft geen bodemvorming (veen) plaatsgevonden, uitgezonderd in het meest westelijke deel waar zich een humeuze tot moerige laag heeft ontwikkeld.

Ter plaatse van het Starven daarentegen bevindt zich een laag gliede-achtig materiaal die wegzijging van het water voorkomt. Mede hierdoor kent het Starven een meer stabiele waterstand dan het Beuven.

Op de hogere gronden rond het Beuven is de laag jong dekzand tot enkele meters dik. In dit zand hebben zich humuspodzolen ontwikkeld; op de hogere delen haarpodzolen en in de lagere gedeelten veldpodzolen en moerige podzolen. Nabij het Beuven komen plaatselijk gooreerdgronden voor. Tevens komen ten oosten van het Beuven duinvaaggronden voor ter plaatse van de (voormalige) zandverstuiving.

2.2. Waterhuishouding

Oorspronkelijk maakte het natuurmonument deel uit van een heide- en vennen-gebied dat zich veel verder in zuidelijke richting voortzette. Via een reeks van laagtes en vennen waterde dit gehele gebied uiteindelijk af op de Kleine Dommel. Na ontginning van de Somerense Heide werd de afwatering verbeterd door het graven van de Peelrijt. Deze mondde in eerste instantie uit in het Beuven, waarna het water via laagtes en vennen op de Strabrechtse Heide weer afgevoerd werd richting Kleine Dommel. Ter verbetering van de afwatering werd later de Witte Loop gegraven om de afvoer vanaf het Beuven beter te doen verlopen. In een later stadium (1941) werd er een geul door het Beuven gegraven die Peelrijt en Witte Loop met elkaar verbond, aan beide zijden voorzien van kaden. In de noordkade bevonden zich twee overlaten zodat het Beuven bij hoge afvoeren tijdelijk als boezem functioneerde. Ondanks het verhogen van de kaden in 1976 werd het Beuven nog steeds bij hoge aanvoeren gevoed met water uit de Peelrijt. De ontwateringsactiviteiten, de ontwikkelingen in de landbouw (intensivering grondgebruik, toename bemesting) alsmede de lozingen van rioolwater (overstort) leidden tot een toegenomen belasting van het oppervlaktewater met voedingsstoffen en een vergroting van de afvoer via de Peelrijt, met name in het winterhalfjaar. Door de sterk toegenomen aanvoer van voedingsstoffen vond een drastische verlanding van het ven plaats; de oppervlakte open water liep terug tot ca. 30 ha en met name de rietvegetaties breidden zich sterk uit, evenals een organische sliblaag op de oorspronkelijke venbodem. De natuurwetenschappelijke waarden van het Beuven liepen hierdoor dermate gevaar dat ingegrepen diende te worden.

Dit leidde tot een schoonmaakoperatie van het Beuven in 1985-1986 waarbij de sliblaag en rietlaag werden verwijderd.

Tevens werd een omleidingskanaal gegraven dat het water van de Peelrijt naar de Kleine Aa afvoert, waarbij ook de nodige aanpassingswerken moesten worden verricht. Aangezien neerslagwater en toestromend ondiep grondwater uit het omringende heide- en bosgebied de belangrijkste wateraanvoerfactoren zijn, zou verzuring in sterke mate op gaan treden. Toename in de zuurgraad zou leiden tot ongewenste veranderingen binnen de te behouden en/of ontwikkelen levensgemeenschappen, met name binnen de samenstelling met soorten uit de Oeverkruidklasse. Om dit te voorkomen is toevoer van "bufferstof" in de vorm

van kalkhoudende stoffen of kalkhoudend water nodig. Gekozen is voor gecontroleerde inlaat van beekwater uit de Peelrijt. Het beekwater wordt daarvoor eerst ingelaten in het vengedeelte ten zuiden van de Peelrijt dat als een soort voorbezinkingsbekken functioneert zodat de organische verontreiniging tot dit gedeelte beperkt blijft. Het op deze wijze voorgezuiverde water kan indien gewenst via een regelwerk ingelaten worden in het grote noordelijke deel om verzuring aldaar tegen te gaan.

2.3. Vegetatie en flora

2.3.1. Beuven vóór de uitvoering van de herstelwerkzaamheden:

In vroegere tijden (tot de jaren veertig) bezat het ven een overwegend witte zandbodem en helder water met fraai ontwikkelde vegetaties van de Oeverkruidklasse. In het westen was een spaarzame rietvegetatie aanwezig. De droogvallende oever zag rossig van het Oeverkruid en in het ondiepe water bevond zich een gordel van Waterlobelia over een oppervlakte van enige hectaren. Verder werden er onder meer groeiplaatsen aangetroffen van Grote biesvaren, Stekelbiesvaren en Drijvende egelskop.

Sindsdien hebben zich grote wijzigingen voorgedaan. De toevoer van het vervuilde beekwater uit de Peelrijt heeft een zodanige verslechtering van de kwaliteit van zowel het water als de bodem veroorzaakt, dat een enorme verandering in de vegetatie van het ven is opgetreden. Als gevolg van de vorming van een brede rietkraag en opslag van wilgenbosjes reesteerde in 1975 nog slechts ca. 35 ha open water. Plaatselijk vormde eveneens een sapropeliumlaag in beschutte delen van het ven een bedreiging. De vegetaties van de Oeverkruidklasse namen hierdoor in omvang en soortensamenstelling af. Door een samenspel van wind, golfslag en stroming in het ven, het droogvallen van zandige oeverbanken in de nazomer en de aanvoer van bufferstoffen met het beekwater hebben zich echter plaatselijk nog diverse typische soorten van de Oeverkruidklasse kunnen handhaven. Zo was tot enkele jaren vóór de herstelwerkzaamheden de Naaldwaterbiesassociatie met Naaldwaterbies, Gesteeld glaskroos en Oeverkruid nog te vinden op met name de noordoostoever en in het zuidelijke deel (ten zuiden van de huidige beek).

De associatie van Veelstengelige waterbies met Veelstengelige waterbies, Moerashertshooi, Knolrus, Kruipende moerasweegbree en vroeger ook Moerassmele waren op enkele plaatsen langs de randen van het ven in het zuidelijke deel en in de noordwesthoek aanwezig. De Biesvaren-Waterlobelia-associatie met Stekelbiesvaren, Grote Biesvaren, Waterlobelia en Oeverkruid kwam zowel in het noordelijk als zuidelijk deel voor. Biesvarens werden sinds 1976 niet meer waargenomen. In de noordwesthoek was tot kort voor de restauratie de Waterlobelia nog te zien.

2.3.2. Beuven ná uitvoering van de herstelwerkzaamheden:

De beekomleiding functioneerde vanaf de zomer van 1986. In het door de werkzaamheden drooggevallen ven bleek kieming op te treden van éénjarige plantjes zoals Straatgras, vertegenwoordigers van de Duizendknoopfamilie en van soorten uit de Oeverkruidklasse als Gesteeld glaskroos, Naaldwaterbies, Knolrus en Moerashertshooi. In de noordwesthoek werden weer kiemplantjes van Waterlobelia aangetroffen.

Ongewenst evenwel was de massale opkomst van Pitrus op de schoongemaakte oevers in het Beuven-noord. Eind augustus werd de oevervegetatie in het Beuven gemaaid.

In 1987 ontwikkelden de helofyten zich tamelijk explosief. In dat jaar raakten de randen van het grote wateroppervlak flink begroeid met Pitrus, Gewone waterbies of Kleine lisdodde. Lokaal stak ook het Riet weer de kop op, waarschijnlijk door kieming. In de diepere delen van het ven verdween de Pitrus na stijging van de waterstand. In augustus 1987 werd de noordelijke oeverzone weer gemaaid. Zoals het er nu naar uitziet, zullen de pitrusbegroeiingen geleidelijk verdwijnen.

Sinds de zomer van 1987 is de bodem van het centrale deel van het ven groten-deels begroeid met Gesteeld glaskroos. Soorten als Oeverkruid, Veelstengelige waterbies, Vergeten blaasjeskruid en vooral ook Knolrus hebben zich eveneens uitgebreid. Verrassend is het verschijnen van Pilvaren, Ondergedoken moeras-scherm en Vlottende bies die jarenlang niet meer waren gezien in het Beuven. Tamelijk spectaculair is ook het voorkomen van bloeiende Waterlobelia in een drooggevallen zone van het als voorbezinkingsbekken functionerende Beuven-zuid. Het meest bijzonder is echter de Stekelbiesvaren, die sinds 1976 niet meer in Nederland was waargenomen. Deze zeer zeldzame soort is sinds 1987 zowel in het noordelijke als in het zuidelijke deel aangetroffen.

2.3.3. Overige vennen

Het ten zuidoosten van het Beuven gelegen Witven heeft een vegetatie met o.a. Veenpluis en Veenmos. Door eutrofiëring hebben zich in de moerassige terreindelen Pitrus, Riet-en Wilgenstruweel ontwikkeld.

Aan weerszijden van de Peelrijt bovenstrooms van het Beuven, alsmede in de omgeving van het Starven en het Witven en ten zuiden van het Beuven komen broekbossen voor, voornamelijk bestaande uit Wilgenstruwelen, Es, Els en Eik. In de bosrand ten noorden van het Beuven ligt een klein vennetje waar een verlandingsproces gaande is. Hier wordt een vegetatie aangetroffen van Veenpluis, Veenmos, Mattenbies en diverse zeggesoorten.

Ten zuidoosten van het Starven ligt een voormalig stuifzandcomplex. Hiervan resteren nog verschillende onbegroeide delen met plaatselijk korstmossen. Het merendeel is begroeid geraakt met Vliegdenen.

2.3.4. Bossen en Heide

De omgeving van het Beuven herbergt een grote afwisseling in begroeiingstypen en vegetaties. Ten noorden en ten oosten betreft het voornamelijk aangeplante bossen bestaande uit monocultures van Grove den en/of Corsicaanse den. Deze bossen, aangeplant ten behoeve van de houtproductie, worden gekenmerkt door de planmatige opzet en het rechte padenpatroon. Er is vrijwel geen struiketage aanwezig en de ijle bodemvegetatie bestaat voornamelijk uit grassen (Bochtige smele).

Tussen het Beuven en de bossen aan de oostzijde, rondom de verschillende vennen alsmede verspreid in kleinere oppervlakten binnen de rest van het natuurmonument komen afwisselend droge en vochtige heidevegetaties voor gekenmerkt door het voorkomen van Dopheide, Struikheide en Pijpestrootje en opslag van Berk of Grove den. De oeverzone van het Beuven herbergt op een aantal plaatsen minder algemene tot zeldzame plantesoorten als Gagel, Witte en Bruine snavelbies, Ronde zonnedauw en Klokjesgentiaan.

2.4. Fauna

Het ven is ornithologisch van groot belang. Omdat grote wateren met rietkragen in het pleistocene deel van Noord-Brabant schaars zijn, heeft het Beuven voor allerlei vogelsoorten een regionale betekenis. Het vormt een broedplaats voor moerasvogels als Blauwborst, Sprinkhaanrietzanger, Kleine karekiet, Rietzanger, Roerdomp, Bruine kiekendief en Waterral. Het water en de oevers bieden broedgelegenheid voor o.a. Dodaars, Zwarte stern, Winter- en Zomertaling en Slobeend.

Op de heideterreinen broeden Grutto, Watersnip, Kievit en Veldleeuwerik. In de bossen broeden o.a. Grote bonte specht, Zwarte specht, Groene specht en Boomkruiper. De bossen vormen tevens een onderdeel van het leefgebied van diverse soorten roofvogels zoals Ransuil, Bosuil, Havik, Wespandief, Sperwer en Buizerd. Daarnaast is het natuurmonument gedurende bepaalde tijden in het jaar een belangrijke verblijfplaats voor roofvogels zoals de Blauwe kiekendief en Visarend en voor enige duizenden watervogels, waaronder minder algemene als Brilduiker, Pijlstaart, Krakeend, Nonnetje en Smient.

Het Beuven is tevens van grote betekenis als pleisterplaats voor doortrekkende vogels zoals Kraanvogel, Klapekster, Kempmaan, Goudplevier, Bokje, Witgatje en Groenpootruiter en als overwinteringsgebied van de Rietgans en Kolgans.

De vogelrijkdom is sinds de zestiger jaren enigszins afgenomen. Diverse soorten zijn als broedvogel sterk achteruitgegaan of zelfs verdwenen. Het betreft onder meer Grote karekiet, Rietzanger en Snor. De aantallen van Blauwborst, Kleine karekiet en Sprinkhaanrietzanger zijn redelijk stabiel gebleven.

Na het droogzetten van het Beuven in 1985 ten behoeve van de restauratie werd een betrekkelijk soortenarm visbestand vastgesteld met een grote biomassa van naar schatting 5 ton. Het betrof met name Baars en geringere hoeveelheden Paling en Snoek.

Ook na de restauratie is er weer vis waargenomen en wel de volgende soorten: Hondsvij, BERPJE, Baars, Snoek en Paling. Herkolonisatie van met name grote Snoeken heeft plaatsgevonden vanuit de Dommel, via Reeloop en Witte loop.

In de bossen rondom het Beuven komen diverse zoogdieren voor zoals Vos, Hermelijn, Wezel, Ree en verschillende muizesoorten.

Van de amfibieën worden in en rond de vennen Groene en Bruine kikker, Gewone pad, Rugstreeppad, Heikikker en Kleine watersalamander aangetroffen, waarvan met name de Rugstreeppad in grote aantallen. Op de drogere heide wordt tevens de Levendbarende hagedis aangetroffen.

Daarnaast is vooral het Beuven van belang voor veel insectensoorten.

2.5. Natuurschoon

Het natuurmonument "Beuven en omgeving" is door de variatie in landschapstypen en begroeiingen van grote betekenis uit een oogpunt van natuurschoon. De afwisseling van relatief open droge en vochtige heideterreinen, vennen, oevervegetaties, (moeras-)struwelen en bossen is hiervoor van wezenlijk belang.

3. BEGRENZING

De begrenzing van het natuurmonument is met name bepaald aan de hand van de aanwezige natuurwetenschappelijke waarden en is zo gekozen dat er in landschappelijk, geomorfologisch en vooral ecologisch opzicht één onderling

samenhangend geheel onder de werking van de Natuurbeschermingswet is gebracht. Hierbij zijn de kadastrale grenzen aangehouden en is tevens uitgegaan van in het terrein herkenbare topografische grenzen.

De begrenzing wordt aan de zuidzijde gevormd door de provinciale weg Heeze-Someren. Zowel aan de oost- als de noord- en westzijde wordt de begrenzing gevormd door onverharde wegen. Deze wegen vallen buiten de aanwijzing.

Voor de exacte begrenzing wordt verwezen naar de bij de beschikking behorende kaart BN-146.

4. BESCHERMING KRACHTENS ANDERE INSTRUMENTEN

4.1. Nationaal niveau

De Strabrechtse Heide, het Beuven en de omgeving vallen in het gebied waarvoor de zogenaamde groene koers geldt als bedoeld in de Vierde Nota over de Ruimtelijke Ordening Extra (Kamerstukken II 1990/1991, 21 879, nrs. 1-6).

In deze gebieden zijn ecologische kwaliteiten richtinggevend voor de ruimtelijke ordening en worden natuurlijke ecosystemen ontwikkeld en ecologische relaties hersteld. Nieuwe vormen van verstedelijking, intensieve recreatie, grootschalige infrastructuur, winning van oppervlaktedelfstoffen en intensieve vormen van landbouw die leiden tot aantasting van de natuur worden in gebieden met een groene koers vermeden; zo nodig worden bestaande vormen gesaneerd. Extensieve vormen van bosbouw, openluchtrecreatie, toerisme en waterwinning kunnen in deze gebieden worden gehandhaafd of ontwikkeld, mits daarmee de natuurfuncties binnen het gebied niet direct of indirect worden aangetast. Het beleid is gericht op optimalisering van de hydrologische omstandigheden voor de tot ontwikkeling te brengen ecosystemen.

In het Structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud is de Strabrechtse Heide, inclusief het Beuven en omgeving opgenomen als Grote Eenheid Natuurgebied. Het beleid in deze gebieden is gericht op scheiding van de functie natuur van andere sterkere functies die de functie natuur kunnen verdringen.

Uitwerking van dit beleid richt zich met name op duurzame instandhouding en waar mogelijk herstel van die factoren die voor het bestaan van de kenmerken en waarden van de natuurgebieden bepalend zijn.

Daarnaast is de Strabrechtse Heide aangewezen als een voor ganzen belangrijk gebied.

In het Natuurbeleidsplan is het Beuven en omgeving tezamen met het gebied van de Strabrechtse Heide en het beekdal van de Sterkselse Aa en Rul aangeduid als een kerngebied binnen de ecologische hoofdstructuur van Nederland. Dergelijke gebieden zijn in (inter-)nationaal opzicht belangrijke, duurzaam te behouden ecosystemen. Het beleid binnen de kerngebieden is gericht op het veiligstellen en vergroten van de bestaande natuurwaarden. Daarvoor zullen negatieve ontwikkelingen geweerd dienen te worden en zal het gewenste beheer mogelijk gemaakt moeten worden. Voor de veiligstelling en het beheer van kerngebieden wordt onder meer gedacht aan toepassing van de Natuurbeschermingswet.

4.2. Provinciaal niveau

In het Streekplan Midden- en Oost-Brabant hebben het Beuven, het vennengebied ten zuiden ervan, het Starven en het Witven met direct aangrenzende gronden de

aanduiding "Natuurgebied". Dat geldt ook voor de westelijk hiervan gelegen heide- en bosterreinen. Een strook aan de noord- en oostzijde, merendeels bossen, heeft de aanduiding "Bosgebied met natuurwaarde".

Het streekplan is in 1978 vastgesteld door Provinciale Staten en sindsdien tweemaal partieel herzien.

4.3. Gemeentelijk niveau

Someren

In het in 1976 vastgestelde en sinds 1982 onherroepelijke bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Someren is het natuurmonument geheel bestemd tot "Natuurgebied". Dit betekent dat dit gebied is bestemd voor het behoud en/of herstel van de natuurwetenschappelijke waarden, waaronder de geologische, bodemkundige en botanische waarden worden verstaan, alsmede houtteelt.

Als één van de doeleinden is het behoud en/of herstel van de landschappelijke waarden opgenomen waaronder de geomorfologische en landschappelijk-esthetische waarden wordt verstaan, het behoud en/of herstel van de cultuurhistorische waarden alsmede mogelijkheden voor extensieve dagrecreatie. Aan de bestemming "Natuurgebied" is een aanlegvergunningstelsel verbonden.

Mierlo

De gemeente Mierlo heeft een in 1983 vastgesteld bestemmingsplan Buitengebied dat sinds 1987 onherroepelijk is geworden.

Het deel van het natuurmonument dat op het grondgebied van de gemeente Mierlo is gelegen, is geheel bestemd tot "Natuurgebied". De als zodanig aangewezen gronden zijn bestemd voor doeleinden van natuur- en landschapsbehoud, behoud en herstel van de op deze gronden voorkomende waardevolle landschapselementen, alsmede behoud en herstel van het ecologische evenwicht op deze gronden. Aan de bestemming "Natuurgebied" is een aanlegvergunningstelsel verbonden.

5. RECHTSGEVOLGEN VAN DE AANWIJZING

De toepassing van de Natuurbeschermingswet is gericht op de instandhouding en het herstel van de aanwezige natuurwaarden en het natuurschoon. In het algemeen kan worden gesteld dat het sinds jaar en dag in het natuurmonument bestaande grondgebruik in zijn huidige omvang en intensiteit, behoudens de hierna genoemde uitzonderingen, zonder vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet kan worden voortgezet. Desalniettemin is het gewenst om het gebruik en het beheer van het natuurmonument meer te richten op behoud, herstel en waar mogelijk ontwikkeling van de natuurwaarden van het gebied.

5.1 Rechtsgevolgen ex artikel 12

Ingevolge artikel 12 van de Natuurbeschermingswet moet voor handelingen die schadelijk zijn voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend, een vergunning worden aangevraagd.

De vergunningplicht als vermeld in artikel 12 geldt niet alleen voor handelingen binnen het natuurmonument, maar is in beginsel ook van toepassing op handelingen daarbuiten indien deze een negatieve invloed op de in het natuurmonument aanwezige waarden hebben. Hierbij moet met name worden gedacht

aan handelingen die de waterhuishouding van het natuurmonument kunnen beïnvloeden. Behoudens bijzondere gevallen, waarmee in dit verband handelingen worden bedoeld die de in de beschikking genoemde wezenlijke kenmerken van het natuurmonument aantasten, zal de aanwijzing evenwel geen gevolgen hebben voor het huidig gebruik en beheer van de aangrenzend gebieden.

Het aanvragen van een vergunning dient krachtens artikel 13, eerste lid, van de wet per aangetekende brief te geschieden. De aanvraag moet worden gezonden aan het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (Directie Natuur-, Milieu- en Faunabeheer, Postbus 20401, 2500 EK te Den Haag).

De in artikel 12 bedoelde verbodsbepalingen zijn voor een ieder van kracht.

Het is niet mogelijk op voorhand precies aan te geven welke handelingen al dan niet vergunningplichtig zijn. In de eerste plaats hangt dit samen met de gevarieerde opbouw van het natuurmonument. In de tweede plaats kunnen handelingen in aard en intensiteit sterk verschillen. Gezien het grote aantal verschillende mogelijkheden dat zich kan voordoen, zal van geval tot geval moeten worden vastgesteld of een vergunning al dan niet is vereist. Omdat het voor betrokkene vaak moeilijk is om een en ander zelf te beoordelen, wordt aangeraden in voorkomende gevallen de Consulente Natuur-, Milieu en Faunabeheer in Noord-Brabant van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij te raadplegen. Deze zal uitsluitend geven over de vraag of het al dan niet noodzakelijk is een vergunning aan te vragen (zie voor advies de paragraaf "Inlichtingen").

Om de gedachten enigszins te bepalen wordt hierna een aantal voorbeelden gegeven van handelingen, die gelet op de te verwachten schadelijke effecten aan een vergunning gebonden zullen zijn. Het is een niet-limitatieve opsomming:

- Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet.
- Plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte, al dan niet aan hun bestemming onttrokken voertuigen, caravans en tenten.
- Leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen, installaties, apparatuur.
- Aanleggen of verharderen van wegen, banen of parkeergelegenheden en het aanleggen van andere oppervlakteverhardingen van enige omvang.
- Ontgronden, bodem-verlagen, ophogen, egaliseren, ontginnen en graven, vervenen, woelen of andere verstoringen van de bodem, waaronder tevens wordt begrepen het schonen of/en uitdiepen van vennen.
- Opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, (vloei)stoffen, produkten of materialen.
- Winnen van bosstrooisel of mos.
- Het afbranden van (delen van) de vegetatie.
- Aanbrengen of inrichten van recreatieve voorzieningen zoals kampeerterrainen lig- en speelweiden, picknickplaatsen, dagcampings en dergelijke.
- Het aanleggen van oeverbeschoeiingen of aanlegplaatsen.
- Het gebruik van meststoffen.
- Het aanwenden van chemische bestrijdingsmiddelen en andere groei- en stoorstoffen.
- Het dunnen, rooien, vellen en planten van bomen, houtopstanden en ander houtgewas of sierplanten, anders dan ten behoeve van het normale onderhoud.
- Het verrichten van andere handelingen die wijziging of intensivering van het sinds jaar en dag bestaande grondgebruik beogen of ten gevolge kunnen

hebben.

- Het afsluiten van nieuwe jachthuurovereenkomsten en het verlenen van jachtvergunningen, het afsluiten van nieuwe verhuurovereenkomsten van het visrecht.
- Het vissen, zwemmen, surfen en kanoën.
- Beoefenen van motorsport, het houden van wedstrijden en races, het crossen met motorvoertuigen, bromfietsen of fietsen.
- Beoefenen van andere vormen van buitensport zoals modelvliegsport, hondensport en ruitersport voor zover buiten de daarvoor aangewezen paden.
- Het berijden van gemotoriseerde voertuigen en bromfietsen buiten de daarvoor opgestelde paden en wegen.

Geen vergunning is vereist voor handelingen die zijn voorzien in een beheersplan ex artikel 14 van de Natuurbeschermingswet.

5.2. Rechtsgevolgen ex artikel 14

Volgens artikel 14 van de Natuurbeschermingswet kan de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, in overeenstemming met de eigenaar en de gebruiker, telkens voor een periode van ten hoogste drie jaar voor een beschermd natuurmonument of een gedeelte daarvan een beheersplan vaststellen, dat het behoud of het herstel van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke waarden ten doel heeft. Ingevolge het derde lid van artikel 12 van de wet is voor in het beheersplan neergelegde handelingen geen vergunning vereist. Daarnaast brengt het beheersplan met zich, dat de eigenaar en de gebruiker duidelijkheid verkrijgen over de handelingen die zouden moeten worden nagelaten in verband met het behoud van de kwaliteiten van het natuurmonument. Aan de betrokkenen kan een vergoeding worden toegekend voor de uit het beheersplan voortvloeiende kosten of lasten, die redelijkerwijs niet of niet geheel voor hun rekening behoren te komen.

Inmiddels is een beheersplan opgesteld.

5.3. Rechtsgevolgen ex artikel 16

Volgens artikel 16 van de Natuurbeschermingswet is het verboden een beschermd natuurmonument te verontreinigen, daarin planten, bloemen of takken uit de stekken, te plukken of af te snijden of te vervoeren, dieren te verontrusten, te vangen of te doden of zulks te pogen of in het algemeen daarin schade aan de natuur toe te brengen. Dit artikel is met name gericht op incidentele bezoekers van het natuurmonument zoals recreanten en geldt niet voor de eigenaar, gebruikers en hun huisgenoten.

Voor zover men handelingen verricht die het gevolg zijn van een uitvoering van een overeenkomst welke (met de eigenaar of gebruiker) is aangegaan vóór de aanwijzing als beschermd natuurmonument geldt dit verbod niet (artikel 16, tweede lid). De Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij kan van dit verbod ontheffing verlenen (artikel 16, tweede lid).

Met behulp van dit artikel is het mogelijk in het natuurmonument handelingen die verstoring of schade kunnen veroorzaken, zoals het crossen met motorvoertuigen of het crossen met fietsen, tegen te gaan.

6. HUIDIG GEBRUIK

Het natuurmonument is toegankelijk voor wandelaars via een aantal opengestelde zandpaden en enkele gemarkeerde en/of beschreven routes. Langs de oost-, west- en noordgrens lopen fietsroutes over halfverharde paden of zandwegen. Langs de provinciale weg Heeze-Someren is een vrijliggend verhard fietspad aangelegd. Aan de noord- en oostzijde zijn tevens enige ruiterroutes aangegeven.

Recent is er aan de noordoever van het Beuven een uitzichtpunt gecreëerd in de vorm van een vogelwaarnemingshut.

Op het gebied van de waterhuishouding zorgen de aanwezige sloten voor de afwatering van de bossen. Door deze sloten vindt momenteel echter eveneens ontwatering van een aantal vennen plaats.

Thans bestaan de binnen de begrenzing van het natuurmonument gelegen bossen overwegend uit monoculturen van Grove den en Corsicaanse den. Het beheer heeft zich tot nu toe vooral gericht op houtproductie. De uitvoering van maatregelen betrof de noodzakelijke vellingen en herbebossingen, de dunning en bestrijding van Amerikaanse vogelkers. Verjonging vindt plaats via kapvlaktes waarna opnieuw aanplant plaatsvindt van één hoofd-houtsoort. De bossen in het gebied zijn hierdoor éénvormig van opbouw waarbij de landschappelijke en natuurwetenschappelijke waarde gering is.

Op een groot deel van het natuurmonument wordt de jacht niet uitgeoefend. In de binnen de aanwijzing vallende boscomplexen aan de noord- en oostzijde is de jacht verhuurd aan een jachtcombinatie. Eenmaal per jaar wordt een slipjacht georganiseerd binnen de gemeente Someren. Eén van de vier te houden runs loopt door het natuurmonument.

7. GEWENST BEHEER

Als centrale doelstelling voor het toekomstig beheer zal gelden: behoud en herstel van de natuurwetenschappelijke en landschappelijke waarden en versterking van de ecologische relaties van de in het natuurmonument aanwezige levensgemeenschappen. Teneinde de landschapsecologische samenhang binnen het gebied te versterken zal het gebied zoveel mogelijk als een eenheid moeten worden benaderd. Dat betekent dat de thans aanwezige harde overgangen tussen de verschillende levensgemeenschappen geleidelijker zullen moeten worden. Meer dan in het verleden zal de gegeven abiotische opbouw van het gebied uitgangspunt dienen te zijn voor het te voeren beheer, waarbij tevens voorop staat dat de aanwezige levensgemeenschappen in stand gehouden worden.

* Vennen

Het zwaartepunt van het toekomstige beheer zal op het Beuven zelf liggen. Na de in 1985/1986 uitgevoerde werkzaamheden waarbij tevens maatregelen zijn genomen om toekomstige verontreiniging te voorkomen, zal het nodig zijn de ontwikkelingen nauwkeurig te volgen teneinde d.m.v. beheersmaatregelen tijdig op ongewenste ontwikkelingen in te kunnen spelen. De Katholieke Universiteit Nijmegen heeft recent in opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij een onderzoek uitgevoerd onder meer om richtlijnen te kunnen

formuleren voor het toekomstige beheer. Hierbij is aandacht besteed aan:

- het volgen van de waterkwaliteit teneinde op basis daarvan te bepalen of en zo ja, hoeveel water via het zuidelijk deel van het ven ingelaten moet worden en op welk tijdstip.
- het volgen van de ontwikkelingen van de vegetatie teneinde op basis daarvan beheersmaatregelen te kunnen voorstellen bijv. maaien van riet en eventueel andere begroeiing.

Explosieve uitbreiding van riet in het Beuven wordt niet verwacht door de geringe aanvoer van voedingsstoffen als gevolg van het proces van voorbezinking in Beuven-Zuid. Mocht de eutrofiërende invloed van de neerslag de groei van riet dermate bevorderen dat (opnieuw) dichtgroeien van het Beuven dreigt dan dient d.m.v. maaien getracht te worden rietvegetaties binnen de perken te houden.

Als gevolg van de functie van Beuven-Zuid als voorbezinkingsbekken binnen het waterbeheer, vindt hier een relatief snelle vorming van een sliblaag plaats. Verwacht moet worden dat deze sliblaag 1 maal per 20-25 jaar verwijderd en afgevoerd dient te worden.

De nog aanwezige depots met slib zullen, zodra de mogelijkheden zich daartoe voordoen, worden verwijderd.

Het beheer van de vennen zal er in het algemeen op gericht zijn het voedselarme karakter zoveel mogelijk veilig te stellen of te herstellen. Op die wijze kan de speciale natuurwetenschappelijke waarde van de vennen gehandhaafd blijven. Dat betekent dat opgaand hout langs de randen verwijderd dient te worden teneinde blad- en naaldinval en de verdamping te beperken.

Blad- en naaldinval heeft in sommige gevallen verlanding tot gevolg.

Daarnaast is ook de schaduwwerking ongunstig voor de handhaving van het speciale karakter van de vennen. Eventueel plaggen of maaien van de oeverzones kan eveneens een belangrijke beheersmaatregel zijn. Uit nader onderzoek zal blijken of in deze vennen op termijn baggeren noodzakelijk is, alsmede het nemen van andere maatregelen gericht op het herstel van het aquatisch milieu. Vanuit landschappelijk oogpunt is het gewenst het oorspronkelijke karakter van de vennen als element gelegen in een open heidelandchap te ontwikkelen. Hiertoe dient plaatselijk de opgaande houtbegroeiing langs de randen van de vennen teruggedrongen te worden. Dit is met name het geval aan de noordkant van het Beuven en aan de noordzijde van het Witven.

Tevens dienen de landschapsecologische relaties tussen de vennen onderling versterkt te worden. Daartoe is het nodig de opgaande houtbegroeiing tussen het Beuven en het Starven te verwijderen, evenals tussen het Beuven en het kleine, direct ten noorden ervan gelegen vennetje.

Op het gebied van de waterhuishouding dient voorkomen te worden dat door het aanwezige slotenstelsel ontwatering van de vennen plaatsvindt. Daarnaast is het gewenst onderzoek te verrichten naar de mogelijkheden om de ontwatering van de omliggende bossen meer dan in de huidige situatie af te stemmen op de hydrologie van het Beuven en de overige vennen.

Mede op grond van het nog te verrichten onderzoek zal een visie op het beheer voor de langere termijn worden ontwikkeld.

* Heide

Als gevolg van het verschijnen van boomopslag en de aanvoer van vermestende stoffen vanuit de atmosfeer dreigt de heide steeds meer te vergrassen en te

verbossen. Behoud van de heideterreinen vraagt een actief beheer dat erop gericht is het gebied open te houden en voedingsstoffen af te voeren. Openhouden dient in de eerste plaats te gebeuren door het plaatselijk verwijderen van boomopslag door kappen of zagen. Daarnaast kan het open karakter gehandhaafd blijven door toepassing van verschillende beheersmethoden: begrazen, maaien, plaggen, branden. Welke voor onderhavig gebied het meest gewenst is, zal nader uitgezocht moeten worden. Mogelijk ligt een combinatie van deze verschillende beheersmaatregelen het meest voor de hand. Uitgangspunt zal in ieder geval moeten zijn dat de vrijkomende materialen (maaisel, plaggen) afgevoerd worden.

* Bossen

Op termijn dient te worden gestreefd naar een omvorming van de bossen naar gemengde bossen die qua opbouw en soortensamenstelling hier van nature gedijen, zoals eiken-berkenbossen.

Dat zal betekenen dat kapvlaktegewijze verjonging beperkt moet worden en er meer overgeschakeld moet worden naar een kleinschaliger systeem van individuele uitkap en het kappen van groepen waarbinnen natuurlijke verjonging van het bos gestimuleerd wordt. Inheemse loofboomsoorten dienen zoveel mogelijk bevoordeeld te worden. Waar eindkap onvermijdelijk is dient de ontwikkeling naar een meer gevarieerd bos gestimuleerd te worden door kleinere oppervlaktes te vellen en indien mogelijk vroegtijdig met verjonging te beginnen.

Vooraf het aandeel loofbomen in de bossen zal hierdoor toenemen. De structuur zal op langere termijn gevarieerder worden, hetgeen ten goede zal komen aan de landschappelijke en natuurwetenschappelijke kwaliteit.

De thans nog aanwezige kleinmazige opdeling in een groot aantal vakken kan hierdoor op lange termijn verdwijnen, waarbij de scherpe grenzen eveneens zullen afnemen. Gestreefd zal worden naar verlenging van de omlooperperiodes. Van groot belang voor de natuurwaarden van het gehele gebied zijn de overgangszones tussen de gesloten bosgebieden en de open gebieden. Juist deze overgangszones zijn voor verschillende diersoorten (vogels, insecten) van het grootste belang. Het verdient derhalve aanbeveling waar mogelijk zoom- en mantelvegetaties tot ontwikkeling te laten komen. Tevens kan het voor verschillende vogels juist van belang zijn op de open heide verspreid staande boomgroepen te handhaven, terwijl het anderzijds van belang kan zijn in de bossen open plekken te creëren.

* Moeras

Ten zuidoosten van het Beuven ligt een moerasgebied. De niet schoongemaakte delen van het Beuven kunnen eveneens als moeras worden aangemerkt. Voor zover de begroeiing bestaat uit Wilgen- en Elzenstruweel zal het beheer vooral bestaan uit "niets doen": dat wil zeggen dat daar de successie haar natuurlijke gang kan gaan, zonder dat hier verder ingegrepen wordt.

Voor zover de begroeiing bestaat uit riet zal er naar gestreefd worden dit riet zoveel mogelijk in stand te houden.

* Jacht

In een groot deel van het natuurmonument is het beheer gericht op spontane ontwikkeling van een zo compleet mogelijk ecosysteem met een hoge mate van zelfregulatie. Er zal geen vergunning ex artikel 12 worden verleend voor de jacht, tenzij zulks in het belang is van het natuurbeheer of noodzakelijk is

ter voorkoming of beperking van wildschade.

In het deel waar nu wordt gejaagd zal nader moeten worden gezien in hoeverre deze jacht, gelet op het beleid zoals hierboven is weergegeven, in de toekomst mogelijk dient te blijven. Indien jacht zal plaatsvinden, zullen in een wildbeheerplan waarborgen gegeven moeten worden dat zodanig wordt gejaagd dat de wezenlijke kenmerken van het natuurmonument niet worden geschaad. Op grond van een dergelijk wildbeheerplan zal dan een vergunning ex artikel 12 kunnen worden verleend.

* Recreatie

Het is wenselijk een zonering in ruimte en/of tijd in het recreatief medegebruik van het natuurmonument te bewerkstelligen, voor zover deze niet reeds aanwezig is. Behoud en versterking van de natuurwetenschappelijke waarden en het natuurschoon dienen hierbij uitgangspunt te zijn. Enerzijds zal hierbij worden gezien hoe, met inachtneming van voornoemd uitgangspunt, het recreatief medegebruik kan worden gehandhaafd dan wel vergroot. Anderzijds is in knelpuntsituaties verplaatsing dan wel sanering van voor het natuurmonument schadelijke vormen van recreatie gewenst.

Schadelijke vormen van recreatie zijn niet in overeenstemming met het streven de natuurwaarden en het natuurschoon van het natuurmonument te behouden of te herstellen. In het natuurmonument dienen dan ook in principe geen nieuwe schadelijke vormen van recreatie te worden toegelaten.

Plaatselijk zijn enige bijstellingen gewenst. Uitgangspunt blijft dat het gebied alleen geschikt is voor extensieve vormen van openluchtrecreatie zoals wandelen en fietsen. Voorkomen moet worden dat de toeloop naar het gebied groter wordt. De omvang van de voorzieningen dient dan ook niet verder uitgebreid te worden.

Daarnaast dient voorkomen te worden dat zich een wandelroute gaat ontwikkelen over de kade door het Beuven.

Verbeteringen kunnen worden aangebracht in:

- de tracering en de begaanbaarheid van de als fietspad in gebruik zijnde paden, met name het fietspad aan de noordzijde van het natuurmonument;
- de begeleiding van de ruiters (thans wordt herhaaldelijk van de ruiterroutes afgeweken, waardoor conflicten met andere gebruikers ontstaan).

8. INLICHTINGEN

De Consulent Natuur-, Milieu- en Faunabeheer van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij in de provincie Noord-Brabant is gaarne bereid alle gewenste adviezen en inlichtingen te verstrekken.

Het kantoor van de Consulent is gevestigd te Tilburg, Prof. Cobbenhagenlaan 225, 5037 DB Tilburg, telefoon: 013-645511